

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

Tractatus XII. De Poenis delictorum pertinentium ad Tribunal Sacrae
Inquisitionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

vel tutam. Ita Delrius, & hanc opinionem docet etiam Ioannes Sancius in *selectis disput.* 44. num. 72. *in fine*, ubi sic ait: Animadvertant quoque Iurisperiti, non ob id subijci syndicatum, quod iuxta opinionem probabilem sententiam ferant, relicta probabiliori, & communiori. Nam prudenter agit, qui iuxta opinionem probabilem operatur; syndicare autem iudicem

eo quod iuxta probabilem opinionem sententiam tulerit, esset eum punire absque culpa, quod necesse iniquum est, & oppositum recte rationi; quapropter Doctores oppositum sentientes rejiciendi sunt, velat punctum veritatis minimè attingentes, certè namque in principiis moralibus minus fidendum est de Iurisperitis, quàm de Theologis. Hæc Sancius.

TRACTATUS DVODECIMVS, DE POENIS DELICTORVM PERTINENTIVM AD TRIBVNAL SACRÆ INQVIVISIONIS.

RESOLVTIO PRIMA.

Quedam præambula ad ea, quæ inferius tractanda sunt?

Et in primis queritur, an DD. Inquisitores possint condemnare ad poenam tritemium, suscitigationis, &c. reos, abjurantes tantum de levi?

Et an quando ex aliquo delicto oritur vehemens suspicio, debeant Inquisitores semper imponere abjuramentum de vehementi?

Et quanam sint poenæ hæreticis à jure impostæ? Ex p. 4. tract. 7. Resol. etiam 1.

S. I. **CTVRVS** de poenis criminis ad sacrum Tribunal spectantium, aliqua præmittenda esse duxi; igitur.

Quaro primò, an DD. Inquisitores possint condemnare ad poenam tritemium, suscitigationis, &c. reos abjurantes tantum de levi? Respondet negativè Michaël Zanardus ex Illustri Dominicanorum familia, qui fuit Consultor S. Officii in multis Inquisitionibus Italiæ; sic enim asserit in *direct. Theolog. part. 3. cap. 134. fol. mibi 737*. Qui de levi abjurant, gravibus poenis non affliguntur, sed poenis pecuniariis, vel carceris per aliquot menses, vel alterius publicæ poenitentiae non multum gravis; sed qui de vehementi abjurant, suscitigari possunt, trium iæctum funis poena puniri, per annos ad carcerem & ad tritemes, iuxta qualitatē personæ ac delicti, damnari. Ita ille, & hanc sententiam etiam docet Genuensis in *praxi Archiepisc. cap. 68. num. 8*. asserit. Leviter suspectis imponi potest poenitentia salutaria, & vehementer suspectis poena tritemium. Verum praxis nostræ Inquisitionis Hispan. est in contrarium, & sic inferius dicemus quod ducentes duas uxores abjurant de levi, & tamen suscitigantur, & damnantur ad tritemes; & sollicitantes in confessione abjurant de levi, & tamen aliquando damnantur ad tritemes, sic etiam blasphemii, &c. Vnde Castrus Palaus in *sum. tom. 1. tract. 4. disput. 7. punct. 1. num. 9*. sic asserit. Inferior pro crimine inducente levem suspensionem: condemnari reum posse ad aliquam poenitentiam, vel pecuniariam,

vel reclusionis pro aliquo tempore, vel suscitigationis, vel tritemis arbitrio Inquisitorum, pensata qualitate personæ, & gravitate delicti & malitiæ. Ita ille; quibus etiam poenis, sed acutius in nostro Tribunali Hispanico puniuntur etiam vehementer suspecti de hæresi, ut tradit ipsemet Palaus *disput. 6. punct. 2. num. 1*. & Rojas de hæret. *part. 2. n. 301*.

2. Queritur secundò, an quando ex aliquo delicto oritur vehemens suspicio, debeant Inquisitores semper imponere abjuramentum de vehementi? Videtur affirmativè respondendum, ex doctrina quam adducit Ricciullus *tract. de jure personar. &c. lib. 5. cap. 11. num. 30*. Torreblanca de *Magia lib. 3. cap. 20. num. 1*. Vmberto Locatus in *praxi Inquis. ver. suspicio, §. suspectus*. Similiter & alij communiter, adducentes regulam generalem, videlicet quod quando quis committit delictum, quod inducit vehementem suspensionem debet de vehementi abjurare: si autem inducit levem suspensionem, de levi emitat abjuramentum. Sed in casibus particularibus, & in praxi contingentibus, circa hoc DD. Inquisitores eorumque Consultores advertant id quod prudenter, & solide observat Regna in *direct. Inquis. part. 2. comment. 85. in fine*, ubi sic ait: Vnum præ cæteris habeant Inquisitores ante oculos, ne facile credant hunc, vel illum esse vehementer suspectum, quia in hoc, vel illo authore reperiant ex tali, vel tali causa oriri vehementem suspensionem, nam plurimum semper sunt & personarum & causarum circumstantiæ considerandæ, ex quibus interdum vehemens suspicio, interdum levis, interdum, verò nulla oritur. Sic ille. Vnde Michaël Zanardus in *direct. Theolog. part. 2. pr. 1. cap. 1. §. 25*. docet, quod ex consideratione personarum, & circumstantiarum, quandoque vehementes suspensiones convertuntur in leves, sicut è contra suspensiones leves convertuntur in vehementes.

3. Observa etiam hic obiter id quod docet Sotus in *aphorism. Inquis. lib. 2. cap. 40. n. 15*. processum minorum in causa fidei, quando de hæresi formali non constat, non terminari regulariter per majorem abjuramentum, quàm de levi, cum præmatura ætas in dicta causa fidei delicto plurimum detrahatur. Ita ille qui citat Pegnam, quod est valde notandum.

4. Quæro tertio, quanam sint poenæ hæreticis à jure

500. Tractatus XII. De Poenis Delictorum,

RESOL. II.

De Iudæis, Mauris, & aliis infidelibus aliqua crimina perpetrantibus, & quibus poenis supradicti plectendi sunt?

Et an ultra poenas sic in aliquibus casibus illis aliquæ abjuratio indicenda?

Et an Iudæi transientes ad Saracenos, seu ad alios infideles possint puniri ab Inquisitoribus? Ex p. 4. tit. 7. Ref. etiam 2.

§. 1. Nonnulli sunt casus, in quibus Inquisitores possunt procedere contra Iudæos & infideles non baptizatos, contenti in Bulla Greg. XIII. edita ann. 1581. in qua Summ. Pontifex decrevit in §. 2. ut puniantur ab Inquisitoribus Iudæi & infideles negantes quæ habent communia circa fidem cum Christianis, ut Deum unum, æternum, omnipotentem, creatorem omnium esse, aut id alicui etiam privatum infirmantes, vel §. 3. dæmones invocantes, consulentes, eis immolantes, vel thaus & fumigationes offerentes, aut §. 4. verbo, facto, exemplo, aliòve modo nefaria hujusmodi docentes Christianos, vel ad ea perducere tentantes; vel §. 5. Christum purum hominem, aut peccatorem Deive matrem non Virginem, similiter blasphemias hereticas proferentes; vel §. 6. auxilium, consilio, opere, favore Christianum à fide ad impietatem sectas, superstitiones, aut hæresim sollicitantes; vel §. 7. aliquem à fidei, vel Baptismi post ejus declarationem nutu, verbo, facto, aut alio quocumque modo voluntatem retrahentes, dehortantes, impediens quovis modo: aut §. 8. Hæreticos Apostatice scientie receptantes, alentes, commeatu juvenes, associantes, deducentes, vel deducendos & associandos curantes, defendentes, & quomodolibet auxilium, consilium, favorem deferentes, vel facientes ne ab eis perpetrata investigari queant; vel §. 9. prohibitos libros deferentes, retinentes, aut divulgantes, vel ad eam rem operam suam conferentes; vel §. 10. derisioni habentes Christianos, sacram hostiam, Crucem, Christum Dominum, conspuentes, vel facientes quid simile, ovem, agnum, aut aliud quid Cruci affigentes, aut appendentes; vel §. 11. Christianas nutrices tenentes, vel cogentes quando communicant uno, aut pluribus diebus effundere lac in cloacas, aut latrinas. In omnibus his casibus, ut diximus, Pontifex præbet auctoritatem Inquisitoribus procedendi ad verum: his Iudæos, & alios quoscumque infideles, ut observat etiam Riccius, de jure person. & c. lib. 1. cap. 52. num. 7. Soula in Apher. Inquis. lib. 1. cap. 37. à num. 18. usque ad 27. Scottiam in Bull. Pontif. theor. 347. & alij penes ipsos. Vide etiam circa præsentem questionem Azorium tom. 1. lib. 8. c. 22. q. 12. Campegius in addit. ad Zanichinum cap. 36. lit. B. Simanc. tit. 35. per tot. Canteram in qq. crim. cap. 1. de heret. n. 72.

2. Sed deveniendo ad nostrum institutum, quibus poenis plectendi sint supradicti Iudæi & infideles talia delicta perpetrantes, tradit Pegna in direct. Inquis. p. 2. comment. 69. ubi quatuor poenas numerat, privationem communionis cum Christianis, pecuniariam, carcerem & verbera, neque ab his putat recedendum. Addit verò quòd si atrox sit scelus à Iudæo, vel alio infideli contra fidem patratum, acrior poena eis imponi poterit, ac etiam relinqui poterunt Curie seculari, si nam quoties poena relinquitur arbitrio judicantis, si crimen sit ingens, iudex arbitrium potest extendere usque ad mortem. Ita Pegna, & post illum Calstrus Palaut in sum. tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 16. §. 6. n. 1. & Farinacius de heresi, quest. 178. num. 146. & ante illos

jure impostæ? Respondeo poenæ contra hæreticos à jure statutæ hæ sunt. Prima est sententia excommunicationis majoris, quæ spiritualis est, quæ decernitur in cap. ad abolendam, & cap. excommunicamus 1. & 2. tit. de heret. in decretal. & in 6. & tandem acriori vinculo in Bull. Cœn.

5. Secunda poena partim spiritualis, & partim temporalis, est privatio omnis Ecclesiasticæ dignitatis, officij, & beneficii, & inhabilitas ad ipsa, & habetur in cap. elidicimus, cap. pudenda 24. quest. 1. cap. præter, 32. dist. cap. quo jure, distinct. 6. cap. ad abolendam, cap. excommunicamus 1. de heret. cap. ut commissi, eodem tit. in 6.

6. Tertia poena temporalis est, videlicet publicatio bonorum omnium, quibus privantur hæretici à die commissi criminis, & habetur in l. Manicheos, l. Arriani, C. de heret. in Authen. Gazaros, & Authen. idem est, C. eodem tit. in cap. Iudæi, 1. q. 4. cap. vergentis, de heret. cap. cum secundum leges, eodem tit. in 6. Huic poenæ annexitur alia similis, quæ est privatio omnis dominij temporalis, jurisdictionis & omnis debiti quod ex fidelitate quocumque titulo illis debebatur, in cap. ult. de heret. Poena privationis bonorum extenditur etiam ad filios hæreticorum, sic enim bona ab eis auferuntur, ut filij & hæredes maneat perpetuo spoliati, quod antiquo jure non fiebat, sed bona parentum hæreticorum filiis Catholicis tradebantur, ut patet ex l. Manicheos, l. cognovimus, C. de heret. Authen. idem est, eodem Cod. cap. Iudæi 1. q. 4. Sed jure novo fisco applicantur, ut patet ex Auth. Gazaros, & l. ult. C. de bonis præscriptorum, & cap. vergentis, de heret. & cap. secundum leges, eod. tit. in 6.

6. Quarta poena etiam temporalis est. Quinta, perpetua infamia, in Authen. Gazaros, C. de heret. cap. infamis, 6. q. 1. cap. alieni, 2. q. 7. c. infamis, de reg. juris, cap. excommunicamus 1. de heret. & c. 2. §. hæretici, eodem tit. in 6. huic poenæ annexa est inhabilitas ad omnem honorem dignitatem, officium & actionem civilem, ut hæreticus, nec iudex, nec testis, nec actor, nec tabellio, neque aliud simile esse possit, quoniam hæc omnia infamis prohibita sunt, ut habetur in cap. infamis, de reg. juris, in 6. & in l. 2. C. de dignitatibus, & nominatim etiam hæc hæreticis interduntur in l. quoniam, C. de heret. l. si pupilli, §. videamus, de negot. gest. cap. excommunicamus, 1. de heret. cap. quicumque, cap. cum secundum leges, eod. tit. in 6. quæ quidem poena infamiae extenditur ad filios & nepotes usque ad secundam generationem, ex l. quisquis, C. ad leg. Iuliam majestatis, & ex cap. Quicumque, & cap. statutum, de heret. in 6. quo pacto verò & quousque hæc poena eos comprehendat, explicat Simanca tit. 29. & Covarr. var. lib. 2. cap. 8.

8. Et ultima tandem poena est supplicium mortis, quo tandem plectuntur impenitentes & incorrigibiles, quæ constituta est legibus civ. in l. Manicheos, l. Arriani, l. quicumque, Cod. de heret. & jure Canon. in cap. ad abolendam, cap. sicut ait, cap. excommunicamus 1. de heret. & in cap. super eo, & cap. ut commissi, eodem tit. in 6.

9. His igitur suppositis deveniendum est ad abjuraciones & poenas extraordinarias cuilibet particulari delicto in hoc sacro Tribunali imponendas, quas ego, scit Deus cum quanta diligentia, collegi ex probatissimis authoribus ad sublevandum laborem DD. Inquisitorum, quibus hæc omnia & à me scripta & scribenda humiliter & ex corde submitto.

illos Calderinus tracta de heret. cap. 36. n. 4. Repertor. Inquis. ver. Iudaeus, §. Sed circa praedicta. Zanchinus de heret. cap. 36. n. 4. & ibi Campegius.

3. Sed audiamus Soulam in Aporism. Inquis. lib. 1. cap. 37. num. 29. sic asserentem, Poena quae praedictis infidelibus imponi debet, est arbitraria, maior, vel minor, pro qualitate delicti videlicet poena privationis, communicationis cum Christianis, pecuniaria, carceris, verberum, remigandi etiam in perpetuum; trahi praeterea possunt Curiae saeculari, ultimo supplicio puniendi, ex constit. Greg. XIII. Haec Soula. Vnde ego olim anno 1633. die 29. Augusti consului quemdam Maurum ad tritremes per teneonium damnandum esse, ex quo pertinaciter in Tribunali S. Officii falsum deposuit ad excusandum alium Maurum jam Christianum factum, qui à dicto Mauro adjutus fugam arripuerat in Africam animo apostatandi, licet ex pietate DD. Inquisitorum non ad tritremes, sed ad verbera fuerit condemnatus. Quod autem Inquisitores possint specialiter contra Turcas procedere, quando adjuvant, vel consulunt Christianos ad apostandum, docet Eymericus in direct. Inquis. part. 2. q. 45. n. 3. & Zecchius in summa tom. 1. c. 1. de heret. n. 13. & aperte patet ex Bulla Gregorij XI. quam per extensum ponit Eymericus loco cit. & commentariis illustrat Scottia in Bull. Pontif. epitom. 27. theor. 73. 74. 75.

4. Igitur cum Iudaei delinquant in iis, quae sunt nostrae suae fidei communia, certum est Inquisitores posse illos punire. Difficultas est, an ultra penas, de quibus supra dictum est, sit in hoc casu illis aliqua abjuratio indicenda? Affirmative respondeo cum Pegna in direct. par. 2. comment. in hac forma.

5. Ego N. sacro sancta Dei lege posita coram me, & meis manibus tacta, jure me credere corde & ore profiteor, illam veritatem ac fidem, quam lex Dei sacro sancta docet, ac in primis Deum esse invocandum solūque adorandum, & per consequens deestor eum errorem qui dicit, daemones esse advocandos, eisque divinos honores tribuendos, aut similia, juxta qualitatem errorum quos adversus fidem admisit, non enim in tali casu jurat super Evangelia, quibus non credit, nec abjurat haereticum quae in ipsum non cadit.

6. Et ita in facti contingentia accidit Barchinone anno 1371. ubi Episcopus & Inquisitor in die Circumcisionis Dominicae fecerunt publice abjurare, & sententialiter perpetuo carceri manciparunt quemdam Iudaeum convictum & confessum, quod daemones invocaverat & sacrificaverat: ut observat Vmbertus Locatus in praxi inquis. ver. Invocare, §. ult. & ante illum Eymericus in direct. Inquis. part. 2. quest. 46. n. 16. qui tunc erat in Aragonia Inquisitor, & dictum Iudaeum, prout supra, ipsemet condemnavit.

7. Sed ex dictis oritur pulchra quaestio, an Iudaei transientes ad Saracenos, seu ad alios infideles, possint puniri ab Inquisitoribus? Negativè respondet Soula in apor. Inquis. lib. 1. c. 37. n. 27. Farinacius de haeresi q. 178. n. 132. Decianus lib. 5. c. 10. num. 34. & alij. Sed ego contrariam sententiam tenendam esse existimo, quam tueri doctus Inquisitor Camillus Campegius in addit. ad Zanchin. de heret. c. 36. lit. B. in fine, ubi sic asserit: Tandem circa hanc tractationem de Iudaeorum delictis per Ecclesiam puniendis, vide adducta per Romanum in singul. 687. ubi quaerit, an Iudaeus convertens se ad ritum Saracenorum, veniat aliqua poena puniendus? & probat quod non sit puniendus. Tu verò tene doctrinam direct. Inquis. part. 2. q. 46. quae securior esse videtur. Constat autem quod quam plurima in lege Saracenorum continentur quae veritati Scripturae adversantur, quae & Iudaeis & nobis communia existunt. Ideo ex hoc potissimum puniri possunt, quia non licet ab eis discedere; sicut enim puniri debent Iudaei colentes idola, vel sacrificia illis offe-

rentes, aut daemones invocantes, ita credo, eos puniendos esse, si ad aliam sectam transcant, in cujus ritu contineantur contraria his, quae ipsi Iudaei nobiscum tenent, ut jam dictum est. Ita Campegius: unde contrariam sententiam non posse sustineri post constitutionem citatam Gregor. XIII. manifestum est. Nam in §. 2. tribuitur Inquisitoribus potestas contra Iudaeos negantes, quae habent communia circa fidem cum Christianis. Sed Iudaei transientes ad sectam Saracenorum, necesse est ut negent multa, quae habent communia circa fidem cum Christianis, ergo, &c. Ex quo valde miror Soulam alioquin virum doctissimum, & de nostro sacro Tribunali, bene merentem, negativam sententiam docuisse. De Farinacio vero non miror, quia non ita diligenter omnia dubia discutit. Decianus est venia dignus, quia ante constitutionem Gregor. scripsit.

8. Nota etiam Soulam pro sua sententia citare Pegnam in direct. part. 2. comment. 69. sed ibi Pegna refert tantum Oldradum, & asserit ejus dicta ob brevitatē non velle expendere, in quibus verbis minime demonstrat talem sententiam ipsum tenere.

RESOL. III.

De Apostatis, & aliis qui vulgo dicuntur Renegati, an contra supradictos possint Inquisitores procedere?

Et de poenis, & abjuracionibus, quas illis in aliquibus casibus imponere debent, agitur.

Et an Inquisitores sine Episcopo possint reconciliare eos, qui vulgo dicuntur Renegati si sponte ad eos venerint & poenitentiam posulerint?

Et an Iudaei laici possint cognoscere de Apostasia, quando agitur de quaestione facti, quod idem dicendum est de haeresi? Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 3.

§. 1. Posse contra supradictos procedere Inquisitores, tradit Filiucius tom. 2. tract. 12. c. 5. n. 145. ubi sic ait. Inquisitores habent jus inquirendi in eos, qui à Christianis transiunt ad Saracenos, ex c. contra Christianos, de heret. in 6. est enim eadem ratio, quae de transiuntibus ad Iudaeos. Ita ille, & ante illum noster Rojas de heret. part. 1. n. 124. ubi ita ait. Quamvis in c. contra Christianos de heret. in 6. solummodo dicatur de transiente ad ritus Iudaeorum; idem dicendum est de transiente ad ritus Saracenorum, quia ex identitate rationis etiam in poenalibus favore fidelis sit extensio, & ita etiam docent Sanctatelli de haeresi c. 2. dub. unie. n. 1. ait enim, Apostata à fide dicuntur ij, qui à tota fide Christiana recedentes ad alias Religiones, seu sectas se transferunt, ut ad sectas Turcarum, Paganorum, vel Iudaeorum; vide etiam Riccium in praxi tom. 1. ref. 423. ver. Renegati, Zecchium in sum. tom. 1. tit. de heret. c. 11. n. 13. Peyrinum in privill. Minim. tom. 2. constit. 9. Pauli V. §. 2. n. 15. Carrerium de heret. n. 87. Vallens. in partit. ad Decretal. lib. 5. tit. 9. n. 2.

2. Ad poenas igitur deveniendo quoad abjuracionem sic asserit Genuensis in praxi Archiep. c. 68. n. 12. qui abnegarunt fidem Catholicam apud infideles, si sponte reversi petunt reconciliationem Ecclesiae; tanquam Apostatae formales abjurant, si fateantur se vere abnegasse fidem; si verò asserunt non habuisse intentionem abnegandi fidem, si pueri sunt, solent abjurare de levi, si majores, de vehementi, & hoc procedit, ut dictum est, si sponte veniant ad Tribunal S. Inquisit. Ita Genuens. & post illum Aloysius Barola in apor. lit. P. ver. pueri, §. 2. Sed magis ample loquitur Pegna in direct. Inquis. part. 2. com. 59. ubi sic ait. In his recipiendis & reconciliandis usu facti & supremi Tribunalis haec praxis recepta summo iudicio esse videtur, si committentes

committentes talia facta sponte compareant, & dicant se non credidisse ita faciendum esse, sed fidem in corde retinuisse, tunc abjurant ut vehementer suspecti, & alia poenitentia poenitentia ipsi imponuntur; quod si dicant & fecisse & ita faciendum credidisse, abjurant tunc ut formales hæretici, vel Apostatae, & gravius puniuntur; maxime si sponte, aut nullo inducitur metu, aut levi metu incusso hæreticalia, vel apostatica facta commiserunt, quod si non compareant sponte, & confitentur facta hæreticalia, vel apostatica, pravam autem intentionem negant, tunc super intentione torquentur, ut intelligatur an revera ita crediderint, necne, & si post torturam legitime adhibitam in negativa persistunt, dicentes se non habuisse pravam intentionem, tunc similiter abjurant, ut vehementer suspecti, & verisimile est eos non habuisse pravam intentionem qui per gravem metum talia commiserunt. Si vero intentionem pravam confitentur, tunc, tanquam formales hæretici, vel Apostatae abjurare compelluntur, & graves item poenitentiae imponuntur. Ceterum ut gravius, vel mitius puniantur, considerata est qualitas metus illati, & personae delinquentis, an juvenis, vel vir, an doctus, vel imperitus, an laicus, vel Clericus & Religiosus & similes circumstantiae quae delicta solent minuire & augere. Sanè illi qui cum non sponte venerint confessi fuerint pravam intentionem & mentis erroress, si reverti voluerint postquam hæresim, vel apostasiam abjuraverint, de jure ad perpetuum carcerem sunt damnandi; cap. excommunicamus il. 2. §. si qui autem de heret. in 6. Ita Pegna loc. cit. & post illum Ioseph Sesse in decis. Aragon. tom. 4. decis. 444. num. 9. Extra vero abjurantem puniuntur supradicti aliis poenis arbitrariis DD. Inquisitoribus, videlicet pecuniæ, tritremium, fustigationum, &c. ut optime observat Castrus Patius in sum. tom. 1. tract. 4. disp. 7. punct. 1. numero 10. quæ omnia, ait ipse, observata vidi in publicis actibus fidei, in quibus vehementer suspecti ob aliquos ritus Judaicos publice errores abjurant, & poena pecuniaria S. Officii sumptibus applicanda condemnati sunt, alij vero ad exilium. Neque illis fuit impositus saccus poenitentialis crucibus integrè signatis, sed solùm dimidiatis, qui tamen saccus facta abjuratiōe illis sublati sunt. Ita Castrus, quod ultimum est valde notandum.

3. Non desinam tamen hic adnotare ea, quæ docet Rojas de heret. part. 1. num. 108. ubi ita ait: Si captus à Sarracenis (ut quotidie vidimus) metu mortis, vel tormentorum fidem Christianam compellitur abnegare, & ad eorum ritus transire, sed corde & animo fidem Catholicam tenet, is neque est hæreticus, neque reconciliandus, sed in loco religioso per aliquod tempus reponendus, & in fide orthodoxa instruendus; præsertim si illo tempore minor ætate erat, quando captus à Sarracenis fuit. Nam majores, ut mihi relatum fuit ab ipsis Sarracenis, ad id non compelluntur. Hæc Rojas.

4. Sed quia, ut ex dictis apparet, potest sæpius contingere supradictos reos adducere se apostatasse propter metum, ultra superius dicta afferam hic ea, quæ optime advertit Riccius in tract. de jure person. &c. lib. 6. cap. 5. num. 7. & seq. sic enim ait: Quoniam animus intus latet, & Ecclesia non judicat de occultis, merito in foro exteriori asserens se Christum negasse per vim, sive metum, redditur suspectus de vehementi, vel levi, perpenis conjecturis personarum & negotiorum. Erit quidem vehementi suspectus, si vi, vel metu cessante, nihilominus in negatione fidei perseveravit, quia diuturna continuatio demonstrat actum ex corde processisse. Item si persona sit gravis, veluti Prælati, Monachus, Theologus, aut alius vir

gravis & prudens, & vis vel metus non fuerit mortis, vel tormentorum, sed famæ, vel exilij, fustigationis, carceris, famis, vel alterius generis non cadentis in constantem vitium: in his casibus suspicio est ita vehemens, ut merito indici eis possit abjuratio, & similiter si metus fuerit reverentialis. De levi vero erit suspectus, si negatio fuerit facta à personis non bene fidei causam callentibus, & qui verisimiliter scire non poterant; quam grave delictum sit negare fidem, cujusmodi sunt pueri, scemina, rustici & alij, quos minor metus avertit. Diluet autem omnem suspicionem apostasie, si statim, vi vel metu cessante doluerit, & poenitentiam egerit. Ita Riccius, & ante illum Pegna in direct. Inquis. p. 1. comm. 24.

5. Neque adversus supradicta facit Eymeticus in direct. p. 2. q. 41. ubi docet, quod metus mortis non excusat ab apostasia in foro exteriori; nam, ut optime observat Pegna ibi comm. 66. lit. C, hæc Eymetici sententia videtur vera de juri, ut aiunt, rigore, nonnullis concurrentibus, videlicet ut qui fidem metu mortis abnegat, probè causam fidei intelligat, & peritus sit, ut Theologus, Monachus, vel Episcopus, similisque personæ conspicuæ, quibus eam prædicare quasi ex officio incumbat. Rustici ut eam abnegent, ubi facile periculum evadere poterant, aut ubi maxime eam profiteri tenebantur, diutiusque in tali apostasia perdurant, nec statim facta opportunitate revertuntur, & Ecclesie reconciliari depolunt; hinc quando non ipsi se ipsos prodiderunt, sed aliorum testimonio legitime convincuntur, nec metum probant, nec alia, quæ ad sui excusationem adducunt. Sic Pegna. Ex quibus apparet, quod licet in aliquibus casibus metus excuset, tamen ut hoc efficiat est in iudicio ad probandum, & ideo ego olim consului quemdam Græcum apostatam, qui delatus ab aliis ad S. Officium, negabat ex animo apostatasse, sed metu mortis causa, quod cum plenè non probaret, consului inquam, torquendum esse, & si negare intentionem, abjurare debere de vehementi, & ad tritremes damnari, ut postea factum fuit.

6. Et tandem ponam praxim quæ in sacro Tribunali hujus Regni practicitur regulariter cum Mauris factis Christianis, qui postea cum aliis Mauris ad terras Turcarum fugam arripunt, nam si in itinere capiuntur, cum ex dicta fuga & aliis circumstantiis, quæ quasi semper concurrunt in dicto casu, habent contra se violentam præsumptionem apostasie, ideo torquentur super intentione, & si postea negent, abjurant adhuc de vehementi, & ad tritremes per triennium damnantur.

7. Nota tandem quod si veri apostatae abjurant de formali, confiscantur eorum bona, & damnantur ad carcerem perpetuum, & subjacent iisdem poenis, quibus subduntur hæretici, de quibus infra, ut docet Ioan. noc. in cap. 1. de apostas. n. 2. & ibi Hostiensis n. 2. Ioan. Andr. n. 4. Butrius n. 7. Vnde Lorca in 2. d. Thom. 9. 12. art. 1. disp. 50. n. 3. asserit apostatam quoad poenas & omnem processum judicalem, tractandum esse ut hæreticum, & idem tenet Sanctarellus de heresi c. 2. dub. unic. n. 6.

Sed in fine hujus resolutionis discutiam breviter duas quæstionculas.

8. Quæro igitur primò, an apostata à Religione sint puniendi à DD. Inquisitoribus? Negative responder Duardus in Bull. Cæne. lib. 2. can. 1. q. 17. n. 32. & Pegna in direct. Inquis. part. 2. comm. 4. ubi observat sacrum Tribunal Inquisitionis Romanæ non solere contra hos inquirere, & ita etiam observatur in Inquisitione Hispanica, & ideo Aloysius Barjola in aphorism. lit. A. ver. Apostata, §. 3. sicut Apostata à Religione non puniuntur ab Inquisitoribus ex sola apostasia, nisi

nisi habeant aliquid adjunctum, & ita est praxis Sacri Inquisitionis de Vrbe. Sic ille. Verum Michaël Zarnardus in *direct. Theol.* p. 2. *prac. 1. cap. 5. §. 19.* ait hos esse de vehementi suspectos de fide in tribus casibus. Primò, si à Religione transeant ad partes hæreticorum cum eis communicantes, eorum conciones audientes, vel aliquo modo eorum impietates authorizantes. Secundò, si habitum lacerent, pedibusque contulcent, & blasphemias contra Religiones evomant, nam similia facere & effutire mali animi indicium est. Tertiò, si aliquid faciant contra determinationes Ecclesiæ, ut si uxores ducant, vel celebrent, quando nominaliter excommunicati sunt, vel similia alia fecerint quæ magni contemptus signa sunt. Ita Zarnardus.

9. Sed in multis ex supradictis casibus non ut Apostatas à Religione, sed ex aliis capitibus adversus illos procedunt Inquisitores: sicut procedunt adversus seculares cum hæreticis communicantes, eorum conciones audientes, binas nuptias contrahentes, &c.

10. Vnde etiam non desunt DD. asserentes posse Inquisitores procedere contra Apostatas à Religione, si per annum in excommunicatione persistierint negligentes ad Religionem redire, & ita docet Antonius Sanctarellus de *hæresi cap. 41. dub. 3.* & Laurentius de Peyrinis in *privileg. Minim. tom. 2. constit. 2. Pauli V. §. 1. num. 13.*

11. Quæro secundò, an Inquisitores sine Episcopo possint reconciliare eos, qui vulgò dicuntur *Renegati*, si sponte ad ipsos venerint, & penitentiam postulerint: Affirmativè videtur respondendum ex Molina de *just. tom. 5. tract. 5. disp. 28. num. 16.* ubi sic ait: Vidi ego in Lusitania cum Christianus quidam captus à Saracenis fuisset, atque ut servitutem fugeret sectam Mahometanam fuisset inter illos professus, ad nostram propriam sponte aufugisset, reconciliatum fuisse secretò in Tribunali Inquisitionis, ibique abjurasse solis Inquisitoribus, & aliis ministris ejus Tribunalis, ac me, qui illum fui comitatus, præsentibus, neque Ordinarium, aut alium loco illius interfuisse, fortè in simili eventu, in quo nullum dubium intervenire potest, necessaria non erit presentia Episcopi. Ita Molina adversus quem insurgit novissime Castrus Palaus *tract. 4. disp. 8. punct. 13. num. 17.* Verum non solum in casu supradicto, sed etiam absolute docet Soufa in *aphor. Inquis. lib. 1. cap. 3. n. 5.* esse usum receptum, Inquisitores indicare abjuratorem & purgationem, sine Episcopo. Vnde ego, ubi adest talis consuetudo legitime præscripta, illam non damnare, & hæc opinio erit quidem multum plausibilis DD. Inquisitoribus.

12. Et tandem pro coronide hujus resolutionis nota, quod licet in *l. si qui sanctam, C. de apost. denegatum* sit illis reconciliari, tamen ille textus fuit postea correctus à jure Canonico in *dis. cap. contra Christianos, & cap. plerique, de consecrat. disp. 4. & cap. quidam, de apost.* quicquid asserat Arelatanus de *heret. notab. 44.* & Matthæus de Afflictis apud Rojas de *heret. part. 1. n. 291.* & ideo Lorca in *2. 2. D. Th. quest. 12. art. 2. Canon lib. 2. cap. 9. Castrus lib. 2. cap. 23.* & Pegna in *annot. ad Lucern. Inquis. ver. Apostata, & Simanca tit. 7. num. 3.* Barbosa in *l. Titia 35. ff. soluto matrim. n. 55. tom. 2.* Freytag in *novis addit. de Confess. sollicit. 9. §. 5. n. 90.* asserunt apostatam penitentem recipiendum esse, quod etiam tradit novissime Gabriel Pereira *part. 2. de manu Regia, cap. 74. num. 1.* qui tamen, licet aliqui vir doctus, caute legendus est, nam in dicto libro multa asserit contra immunitatem Ecclesiasticam, & præcipue in *cap. cit.* docet, judicem laicum posse cognoscere de apostasia, quando agitur de questione

facti, quod antea in *par. 1. in concord. Joannis 1. art. 1.* Ref. 194. & n. 175. dixerat etiam de hæresi. Sed hæc omnia sunt in aliis ejus not. & in Ref. 157. ita explicantium textum in *cap. in Inquisitionis, pro hibemus, de heret. in 6.*

RESOL. LV.

De contrahentibus binas nuptias.

Et an hoc delictum Inquisitores cognoscere possint, vel hoc crimen sit misti fori?

Et an supradicti sint de vehementi, vel tantum leviter suspecti de fide, & quibus penis debeant plecti?

Et alia notabilia circa hoc, & circa consulentes binas nuptias in textu hujus Resolutionis discutiantur?

Et tandem queritur, an qui sine uxoris licentia in sacula degentis suspiciunt Ordines sacros, sine supradictis muliandi penis, & habenda sit ratio, cujus nationis sint? Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 4.

§. 1. Hoc delictum Inquisitores cognoscere privative quoad iudices laicos, probat Sigismundus Scaccia de *judic. causar. & c. lib. 1. cap. 12. n. 55.* Vnde Antonius Soufa in *aphor. Inquis. lib. 1. cap. 35. n. 18.* Sic ait: Stando in jure communi, culpa contrahentium binas nuptias ad utrumque iudicem, Ecclesiasticum scilicet, & secularem spectabat, nunc autem ad solos Inquisitores, & extat declaratio à Sum. Pontif. ad Inquisitorum Lusitanie. Ita ille.

2. Verum M. Anton. Genuensis in *praxi Archiep. cap. 68. num. 13.* sic asserit: Si bigamus est præventus à Curia seculari, debet remitti ad Curiam Ecclesiasticam (Inquisitorem videlicet) ut rectè notat Farinacius *ubi infra*, quæ torquet ipsum super intentione, & abjurare, facit deinde tenetur illum remittere ad Curiam secularem, quæ ipsum punit pro bigamia; quando verò est præventus à Curia Ecclesiastica, in totum punitur ab ipsa, & non potest amplius Curia secularis se intromittere, ut habetur ex litteris Congregation. S. Officii, quæ conservantur in Curia. Hæc Genuensis. Ex quibus apparet caput legendum esse Simancam *tit. 40. num. 3. & 4.* ubi putat Inquisitores tunc posse procedere adversus tales bigamos, quando sunt ex genere Mahometano, & quando saltem duas duxerint uxores. Sed adversus illum, & meritò insurgit Seraphinus Freytag in *addit. ad Acconiam, cap. 2. num. 32.* & Farinacius de *heresi, quest. 178. n. 71.* Vide etiam Homobonum in *exam. Eccles. p. 2. tr. 11. cap. 7. q. 18.* Rojas *singul. 98. n. 4.* Gutierrez in *qq. Canon. lib. 2. cap. 8. n. 1.* Henriquez *lib. 11. cap. 2. num. 3.* & alios quos citant & sequuntur Bobadilla in *polit. l. 2. cap. 17. num. 152.* in *glos. lit. A.* & Barbosa de *potestate Episc. p. 2. alleg. 40. n. 44.* unde non est audiendus Simanca.

3. Igitur cum Inquisitores absolute & indistinctè procedant adversus binas nuptias contrahentes, difficultas est an dicti sint de vehementi, vel tantum leviter suspecti de fide? Esse de fide vehementer suspectos, tradit Piafescius in *praxi part. 2. cap. 4. art. 6. n. 9.* & Genuensis *cap. 18. num. 11.* & alij. Verum asserunt hos esse tantum de fide leviter suspectos, Simanca *tit. 40. num. 8.* & alij. Vnde ex diversitate harum opinionum orta est differentia inter stylium Inquisitionis Romanæ & Hispanicæ; nam in Romana Inquisitione supradicti rei tanquam suspecti vehementer de hæresi torquentur, & abjurant de vehementi, ut testatur Naldus in *summ. ver. uxor, num. 2.* Riccius in *addit. ad Instit. Canon. lib. 4. tit. 2.* Farinacius *quest. 178. num. 68.* Ricciullus de *jure person. & c. lib. 1. cap. 11. numero 15.*

Sup. hoc sup.
in tr. 10. Ref.
19. §. ult.
leg. etiam
aliam Ref.
eius annot.

Sup. his in
tom. 9. tr. 1.

Juncto n. 20. Genuen. in praxi cap. 68. num. 13. Pegna in direct. par. 2. comm. 51.

4. Hinc Aloysius Barjola in aphor. lit. V. ver. uxore. §. 2. si assertio. Si quis aliquam ducat uxorem priore vivente, hoc spectat ad S. Officium, & ex decreto Vrbis confessi, vel convicti præmissa tortura in forma abjurat de vehementi coram Congregatione, & ad remum transmittuntur per quinquennium, vel per septennium poenitentis salutaribus injunctis Inquisitorum arbitrio. Ita ille.

5. In nostra verò Inquisitione Hispanica hi abjurant tantum de levi, ut observat Suarez de fide disputat. 24. sect. 2. n. 4. Emanuel Moura de incant. opusc. 1. sect. 3. c. 3. n. 8. Soula in aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 35. n. 20. & non torquentur ut observat idem Soula de Confessione, tract. 2. cap. 13. concl. 3. n. 11. Et ratio est, quia tales ut plurimum præsumuntur contrahere binas nuptias ex luxuria, vel cupiditate lucranda dotis; secus autem si rei essent ex provincia infecta hæresis Calvinianæ & Lutherianæ; nam in tali casu abjurarent de vehementi, & ego illos torquerem, nam ex natione infecta oritur contra illos vehemens suspicio de hæresi. Vide Emanuele Moura de ensal. sect. 3. cap. 3. num. 9. In supradictis verò unusquisque sequatur praxim Inquisitionis suæ.

6. Quibus verò aliis pœnis supradicti plectantur in nostro Tribunali Hispanico, testatur Salzedo in addit. ad pract. crim. Diaz cap. 8. lit. B, ubi sic ait: Ab Inquisitoribus hoc crimen perpetrantes fustibus cædi solent, cum relegatione ad tempus, ut testatur Simanca in cathol. instit. in Enchiridio tamen asserit quod plebei flagellis cæsi ad trirèmes condemnantur; si verò nobiles fuerint, aliæ justæ pœnæ imponuntur, & quod ad trirèmes faciendâ sit condemnatio, decretum fuit à supremis sacræ Inquisitionis Senatoribus. Ita Salzedo, & Humada in leg. 60. tit. 6. p. 1. ad text. n. 3. qui non assignant tempus trirémium, neque pœnas imponendas nobilibus, & etiam mulieribus, sed hoc facit Soula in aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 35. n. 20. sic asserens: Regulariter personæ viles fustigantur, & ad trirèmes per quinquennium mittuntur. Honestiores verò & mulieres per idem tempus relegantur, aliis autem poenitentis spiritualibus impositis. Simanca etiam tit. 40. n. 6. docet plebeios per quinquennium damnandos esse ad trirèmes; & Castrus ubi infra, hoc etiam docet, addens nobiles præter exilium pœna pecuniaria damnari posse.

7. Non desinam tamen hic adnotare quod si adsit aliqua præsumptio in favorem rei, nempe quia propter longam absentiam unius conjugis dicebant defunctam esse, loco fustigationis & trirémium damnandus est ad exilium & pœnam pecuniariam.

8. Notandum est etiam hic supradictas pœnas incurrrere consulentem aliquem, ut binas nuptias contrahat, & ita observat Emanuel Moura de incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 6. n. 1. se vidisse in praxi, eadem pœna damnatam matrem consulentem filiam, ut secundò nuberet, ac ipsam filiam; quia non minor contra matrem ita concurrentem suspicio non bene sentiendi de matrimonio insurgebat, quam contra filiam. Ita ille, quod perpetuò tene menti.

9. Nota etiam supradictos non esse ita puniendos, si antequam testificati sint, seipsos Inquisitoribus detulerunt, sed quibus pœnis in tali casu sint plectendi, docet Castrus Palau in summ. tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 16. §. 8. n. 2. Putarem primò, ait, in carceribus secretis recludendos non esse, dum ejus causa agitur, sed in aliqua particulari domo, ut Compostellæ observatum vidi. Secundò existimarem, etiam si plebeius sit, flagellis non debere cædi, sed exilio, aliquave pœna pecuniaria condemnari, & idem dicendum de eo qui

aliqua apparenti ratione ductus de morte prioris conjugis probat secundum matrimonium contraxisse. Sic Castrus, & ego.

10. Sed hic obiter inquirendum erit, an sit denunciandus, & subijciatur supradictis pœnis, si quis habens vivam uxorem, deveniat ad actum proximum contrahendi cum alia, v. g. faciendo contractum dotis, denunciationis in Ecclesia, &c. Et negativè videtur respondendum per ea, quæ docet Soula in aphor. Inquisit. lib. 1. c. 35. n. 6. ubi tenet, contrahentem matrimonium cum prima, & sponsalia cum secunda, non esse suspectum de fide, nec posse puniri ab Inquisitoribus, sed ab Episcopo. Verum Romæ in Sac. Congregatione Sancti Officii supradicti, qui deveniunt ad actum proximum contrahendi secundum matrimonium, abjurant de levi, & puniuntur exilio, vel carceribus, seu aliis pœnis arbitrariis, & prius torquentur super intentione.

11. Quod quidem in Inquisitione Romana potest procedere, quia ibi polygami abjurant, ut visum est, de vehementi, unde pro attentantibus tantum polygamiam remanet abjuratio de levi in Inquisitione autem Hispanica hoc haberet difficultatem, cum cum ibi polygami abjurent de levi, si attentantes tantum polygamiam de levi etiam abjurent, puniretur delictum attentatum, ut delictum consummatum; & idò in casu occurrenti nescio quid in praxi observandum: unde optimum esset, si nostri Inquisitores determinationem hujus casus à supremo Hispaniarum Inquisitore exposcerent.

12. Notandum est tamen hic obiter cum Soula loco cit. n. 5. scienter contrahentem binas nuptias esse suspectum de fide, quamvis nullam uxorem carnaliter cognoscat; quod etiam docet Albertinus de agnoscen. quest. 23. n. 49. §. 5. & seg. num. etiam 60. & 66. & Farinacius de delictis carnis, q. 140. p. 1. n. 24. & 30. Secus autem si contraheret sponsalia cum duabus, quamvis eas carnaliter cognoscat, nam in tali casu non erit de fide suspectus, cum non contrahat matrimonium.

13. Et tandem pro coronide hujus resolutionis. Nota primo quod antequam in hoc crimine procedatur ad capturam, præcedere debet plena probatio, ut constet, reum uno eodemque tempore duas uxores habere, & licet reus seipsum detulerit, nihilominus per legitimos testes delictum probandum est, aut testimonium authenticum de libro Parochi, ubi adscribi solent; testes autem satis est ut dicant, mulierem habitam fuisse pro uxore rei, illumque eam tradidisse, ut communiter solent aliæ uxores tractari; scilicet vidisse, illos euntes ad Ecclesiam, & inde venientes, in una domo simul vivere ut conjuges, &c.

14. Nota secundò, quod conjugati, qui sine uxoris licentia in sæculo degentis suscipiunt Ordines sacros, sunt supradictis pœnis mulcandi, & habenda est ratio, qualis nationis sit, nam si esset illius, apud quem hæresis Lutheri viget, maxima præsumetur malitia, & vehemens suspicio, unde ei imponenda esset abjuratio de vehementi, & etiam tortura adhibenda, ut deregeret intentionem. Vide Canteram cap. 1. de hæret. num. 71. & Farinacium quest. 183. numero 71. & cap. 76.

RESOL. V.

De Clericis sacris Ordinibus initiatis, & de Religiosis matrimonium inveniuntibus?
Et an tales non solum committant sacrilegium, sed sint de hæresi suspecti, & qua pœna puniendi sint? Et

Et an contrahens matrimonium cum hæretica sit suspectus de fide, & contra illum Inquisitores possint procedere?

Et notatur, quod si professi aliam Religionem, sic illi, qui ex Societate Iesu vota biennia emisissent, si matrimonium postea contraherent, præterquam quod matrimonium esset irritum, subijciuntur supradictis poenis, & abjurant? Ex p.4. tr.7. Ref. etiam 5.

§.1. Tales non solum committere sacrilegium, sed esse de hæresi suspectos, tradit Emanuel de Mouta de incant. opusc. 1. sect.3. cap.3. n.9. Ioseph Sesse tom.4. decis.449. n.3. & 9. Soula in aphor. Inquis. lib.1. cap.8. n.16. Peyrinus in privil. Minim. tom.2. constit.9. Pauli V. §.2. n.20. Leone de potest. Confess. p.1. recol.2.2. n.15. cap.24. Rodriq. in qq. Regul. tom.3. q.1. art.1. Direct. Inquis. p.2. q.49. & ibi Pegna comm.74. Paramus de orig. Inquis. lib.3. q.10. n.75. Hieronym. Rodriq. in compen. qq. Regular. resolut. 93. num.1. & alij penes ipsos.

2. Sed difficultas est, qua poena puniendi sint? Didacus Cantera Inquisitor Murcia, vir doctissimus, & nunquam satis laudatus, in qq. crimin. cap.1. de hæresi. num.71. sic ait: Certè propter suspicionem credo, quod fieret instantia, & poneretur ad torturam, & si vinceret remaneret probatio aliqua, abjuraret de levi, & deportaretur ad arbitrium iudicis, & si colligeretur maxima malitia & suspicio in fide, abjuraret de vehementi, & ita practicare. Hæc Cantera cuius doctrinam confirmat opinio Simancæ in Enchirid. tit.12. num.1. asserentis, Religiosum contrahentem binas nuptias esse vehementer suspectum de hæresi.

3. Verum hodie stylus nostræ Inquisit. Hispanicæ communiter supradictos non torquet, sed ut observat Castrus Palas in sum. tom.1. tract.4. disp.8. pun.16. §.8. num.4. illos punit eadem poena, qua puniuntur contrahentes binas nuptias, & graviore ob suspicionem Lutheranae hæresis. Ordinariè igitur imponerem abjuramentum de levi, & ad tritimes ad minus per quinquennium damnares, nisi talis qualitas personæ & circumstantiæ concurrerent, ut etiam necesse fuerit reum torquere, & abjuramentum de vehementi imponere, & augere poenam ad tritimes: ut si v. g. Clericus, seu Monachus esset de provincia infecta Lutheranae hæresis, & in hoc casu puto sequendam esse opinionem Canteræ & Simancæ ubi supra, nam persona redditur suspecta respectu suæ regionis, ut optime observat Sesse in decis. regni Arag. tom.4. decis.452. num.4. & alij.

4. Notandum est etiam hic obiter contrahentem matrimonium cum hæretica esse suspectum de fide, & contra illum Inquisitores posse procedere. Ita Sanctarellus tract. de hæresi. cap.41. dub.3. n.1. & Cantera in qq. crim. cap.1. de hæresi. n.1. & Glossa in cap. decrevit. de hæresi. in 6. & ibi Io. Andreas n.1. Geminianus n.2. & Francus num.1.

5. Notandum etiam, sicut professi alienam Religionem, sic illi qui in Societate Iesu vota biennij emisissent, si matrimonium postea contraherent, præterquam quod matrimonium esset irritum, subijciuntur supradictis poenis & abjurant.

RESOL. VI.

De retinentibus, & legentibus libros Hæreticorum, Necromanticorum, Pentacula, &c. an sint puniendi tanquam hæretici?

Et an legentes, & tenentes libros Astrologiae iudicariae, & libros prohibitos etiam si non sint libri hæreticorum, possint ab Inquisitoribus puniri?

Tom.V.

Et an Indei, & alij infideles commorantes in terris Christianorum, qui retinere, habere, legere, vel exemplare, advehere, donare, communicare, vel alienare ausi fuerint Libros, & Codices Talmudicos, Cabalisticos, & alios nefarios, &c. puniendi sunt arbitrio Inquisitorum?

Idem dicendum est de Typographis, & Bibliopis, seu mercatoribus? Ex p.4. tr.7. Ref. etiam 6.

§.1. Retinentes hæreticorum libros, & legentes, & puniendos esse tanquam hæreticos, docet Carrerus tract. de hæresi. n.125. & alij Iuriconsulti, quos refert, & rectè improbat Torreblanca de Magia lib.3. cap.15. n.31. Simanca tit.38. num.23. & Lorca in 2. inter princip. D. Thom. q.11. art.4. disp.48. n.4. cum aliis communiter. Dicendum est igitur, supradictos esse tantum suspectos de hæresi leviter, vel vehementer, seu violentè, juxta personarum & facti qualitatem, ut rectè observat Merolla in disp. Theol. tom.1. disp.1. cap.2. diff.6. n.373. Soula in Bull. Cœn. cap.2. disp.16. n.4. Azorius tom.1. lib.8. cap.16. q.10. Zecchius in sum. tom.1. tract. de hæresi. cap.11. n.5. Paramus lib.3. q.9. n.147. Zanchinus de hæresi. cap.7. num.7. & seq. Burfatius lib.1. conf.90. n.10. Delrius in disquis. mag. lib.5. sect.17. Soula in aphor. Inquis. lib.1. cap.21. num.37. & alij penes ipsos.

2. Sed audiamus doctum Carreram in qq. crim. c.1. de hæresi. n.64. sic asserentem: An libri inventi penes aliquem, probent illum esse hæreticum, & puniatur tanquam hæreticus? Distinguo, aut libri sunt compositi ab illo, in cujus potestate inveniuntur, vel est obnoxius illis libris, quia tenet quod illi tenent, & tunc videtur, quod puniatur poena hæreticorum, quia talis liber probat eos esse hæreticos. Sed in hoc etiam credo, quod debeat constare, quod tenet quod libri tenent, vel aliquam hæresim illorum librorum; & sic non solum ex eo quod talis liber inveniatur penes eum, est iudicandus hæreticus; aut libri non sunt compositi ab illo, penes quem inveniuntur, nec constat illum esse obnoxium in illis libris, & tunc distingue quod aut ille, penes quem inveniuntur, est homo bonæ famæ, & non punitur, quia non est suspicio contra eum, aut est malæ opinionis, & ex qualitate ipsius personæ, & librorum procederetur actius, vel mitius, & posset etiam esse vehementer suspicio contra eum, vel minor. Ita ille, & ante illum Albert. q.28. n.25. & 26. & Simanca tit.30. n.24. ubi licet asserat probabilem esse opinionem illorum, qui aiunt suspectos esse de fide illos, qui libros hæreticorum habent, tamen ipse plurimum arbitrio iudicum tribuendum censet, nam ex personarum, & librorum qualitate, aliisque circumstantiis causa cognita, in unaquaque specie, melius statuere poterunt.

3. Verum deveniendo ad poenas, non desinam hic apponere verba Pegnæ in direct. Inquis. part.2. comm.3. sic asserentis: Falchodius & Archidiaconus purgationem talibus inducendam admonent, quam interdum ex causa imponi posse non ambigerem, hoc sit certum, poenitentiam esse imponendam, nunquam acriorem, aliàs verò leviores pro qualitate, & modo delicti, & delinquentum. Nos aliquando post abjuramentum jejunia, orationes, & peregrinationes imponi vidimus. Ita Pegna, qui non asserit quam abjuramentum fuisse, sed puto abjuramentum de levi, & ita esse in usu deductum, docet Suarez tract. de fide disp.24. sect.2. n.4. Videtur enim, ait, fieri abjuramentum de levi, si quis legit librum hæreticum. Sic ille. Verum Merolla ubi supra, & Farinacius de hæresi. q.180. num.9. in fine, asserunt supradictos reos abjurare de vehementi, & pro sola retentione hos de levi abjurare testatur Genuentis in praxi Archiep. cap.68. num.12. ubi sic ait: Servatur in Curia, quod si apud aliquem reperiuntur libri Hæreticorum, Necromanticorum, Pentacula, & similes scripturæ

scriptura continentes hæresim, vel apostasiam, & tor-
tus super intentione & complicibus, neget intentionem,
& usum, solet pro retentione tantum abjurare de
levi, & ei imponi poenitentia salutaria, & si sint exte-
ri, expelluntur ex diocesi arbitrio Curie. Ita Genuens.
in cap. 18. n. 14. idem docuerat, ut patet in his verbis.
Anno 1599. fuit rescriptum à sacr. Generali Inquisi-
tione urbis, quod torqueretur super intentione, si ve-
credulitate, & usu quidam Doctor bonæ famæ, qui
scienter penes se retinuerat pentaculum, & cum fuisset
tortus, & non confessus, abjuravit de levi pro reten-
tione. Sic ille.

4. Nota tamen, quod in aliquo casu raro & pecu-
liari ex circumstantiis delicti, & qualitate personæ po-
test oriri tam vehemens suspicio de hæresi in legenti-
bus, & retinentibus libros hæreticorum, ut sint dam-
nandi ad abjuratorem de vehementi, & gravioribus
poenis quam supradicti plebendi. Sed ut dixi, regula-
riter hi abjurant de levi in Tribunali Hispanico.

5. Notandum est etiam, quod Iudæi, & alij infide-
les commorantes in terris Christianorum, qui retine-
re, habere, legere, scribere, vel exemplare, advehere,
donare, commutare, aut alias quomodolibet distrahe-
re, vel alienare ausi fuerint libros & codices Talmu-
dicos, Cabalisticos, & alios nefarios, &c. puniendi sunt
arbitrio Inquisitorum poena amissionis librorum, pub-
licationis omnium librorum, quæ fisco applicanda
sunt, ac etiam aliis gravioribus & corporis afflictivis.
Ita ex constit. Clem. VIII. docet Soula in apbor. Inquis.
lib. 1. cap. 21. n. 52. qui citat Farinacium, Pegnam, &
Azorium, addens idem dicendum esse de Typographis
& Bibliopolis, seu mercatoribus.

6. Non desinam etiam hic adnotare, quod legentes
& tenentes libros Astrologiæ judiciariæ, qui de futu-
ris contingentibus fortuitivæ casibus & liberis tra-
ctant, ab Inquisitoribus puniuntur, & vide novissimè
constit. Urbani VIII. sub die 1. Aprilis 1631. Item
legentes libros prohibitos ab Inquisitoribus, etiam si
non sint libri hæreticorum, possunt ab ipsis Inquisi-
toribus puniri. Ita Soula in apbor. Inquis. lib. 1. cap. 31.
n. 45. & 46. Sesse tom. 4. decis. 464. n. 24.

RESOL. VII.

De Confessariis sollicitantibus?

Et an Inquisitores possint eos punire tanquam suspectos
de hæresi vehementer, vel tantum leviter?

Et in corpore hujus Resolutionis aliqua alia notabilia cir-
ca hoc, & circa poenas, & poenitentias supradictas im-
ponendas explanantur.

Et tandem advertitur, quod Confessarius, qui non decla-
rat fœmina sollicitata obligationem denunciandi, aut qui
ei dicit ad talem denunciationem faciendam non te-
neri, ab Inquisitoribus pro qualitate culpa potest puni-
ri?

Et an verò fœmina sollicitata denunciationem omittens, ut
faurix sit ab Inquisitoribus punienda? Ex p. 4. tr. 7.
Ref. etiam 7.

Sup. hoc sup. §. 1. **P**osse Inquisitores supradictos punire patet ex
in tr. 9. ref. constitutionibus Pauli IV. die 16. Aprilis 1561,
92. §. Observ. Pij IV. die 6. April. 1564. Clem. VIII. die 3. Decembr.
1592. & Greg. XV. die 30. Augusti 1622. Imò hanc
facultatem competere Inquisitoribus de jure commu-
ni, tenet Sanctarellus tract. de hæresi cap. 44. dub. unico.
n. 2. in fine. Sed quicquid sit de hoc, certum est, ut di-
ximus, Inquisitores ex dictis Bullis Pontificiis, posse
in Confessarios sollicitantes animadvertere, nam ita fa-
cientes sunt suspecti de fide, ut probat Peyrinus in
privat. Minim. tom. 2. conf. 4. Greg. XV. §. 3. n. 6. & DD.
communiter.

2. Difficultas verò est, an dicti Confessarii sint hæ-
resici de hæresi vehementer, vel tantum leviter, & si
suspectos vehementer, tenet Pegna in direct. Inquis. p. 2. n. 10.
comm. 81. Pafecius in praxi p. 2. c. 4. art. 6. n. 10. Aloy-
s. in praxi Archiep. cap. 66. n. 2. Madus de sacr. Ordin.
cap. 27. n. 6. & alij. Esse suspectos tantum leviter, te-
net Ioseph Sesse tom. 4. decis. 449. n. 3. & decis. 450. n. 3.
& decis. 454. n. 6. Soula de Confess. solit. tract. 1. cap. 5.
n. 6. Rodericus Acugna tract. de Confess. solit. q. 2. n. 20.
Castrus Palaus in sum. tom. 1. tract. 4. disp. 9. p. 16.
n. 1. & alij. Vnde ex hac varietate opinionum, ut sup. dixi,
dictum est de bigamis, orta est diversitas inter praxim
Inquisitionis Romanæ, & Hispanicæ, nam Inquisitio
Romana, quia putat Confessarios sollicitantes esse ve-
hementer suspectos de hæresi, illos torquet, ut patet
apud Peyrinum in privat. Minim. tom. 2. conf. 4. Greg.
XV. §. 3. num. 5. Molfesum in summa tom. 1. tract. 7.
cap. 24. num. 40. & 42. Michaëlem Zanardum in direct.
Inquis. part. 3. cap. 78. fol. mihi 490. Genuensem in pra-
xi cap. 66. num. 1. Madium de sacr. Ordin. cap. 27. n. 6.
& alios. Inquisitio verò Hispanica, quia putat supra-
dictos esse tantum suspectos leviter, illos non tor-
quet, ut observat Soula de Confess. solit. tract. 2. cap. 13.
concl. 3. n. 11. & in apbor. Inquis. lib. 1. cap. 39. num. 64.
& 65. Castrus Palaus in sum. tom. 1. tract. 4. disp. 9. p. 16.
n. 1. n. 4. Acugna tract. de Confess. solit. quest. 13. n. 14. &
alij. Deinde ex eadem ratione Inquisitio Romana fa-
cit dictos reos, tanquam suspectos de hæresi vehe-
menter, abjurare de vehementi, ut testatur Aloysius
Barjola post Flores Inquis. tract. de Confess. solit. & infi-
ponam ejus verba. Sed in nostra Inquisitione Hispa-
nica, tanquam leviter suspecti, abjurant tantum de levi,
ut infra patebit, & docet Sesse tom. 5. decis. 454. n. 5.
& Soula de Confess. solit. tract. 1. cap. 5. num. 6. unde omni-
quisque sequatur praxim Inquisitionis suæ. Alias ve-
rò poenas, quibus supradicti plebuntur, determinat
novissimè Greg. XV. & sunt, suspensio ab executione
Ordinis, privatio beneficiorum & Officiorum quo-
rumcumque, ac perpetua inhabilitas ad illa, privatio
vocis activæ & passivæ, si sollicitator religiosus sit, exi-
lium, damnatio ad triduum, & carceratio etiam in per-
petuum, & alia poenæ secundum qualitatem delicti,
etiam traditio Curie seculari. Ita Pontifex in sua con-
stitut. & hanc ultimam poenam relaxationis in hoc de-
lictis adhibendam esse tradit etiam Michaël Raullet in
hisor. Pontif. juris. lib. 4. cap. 13. n. 14. Sed audiamus
partem epistolæ supremi Senatus Inquis. Hispan. edi-
tæ 1. July anni 1580. & directæ Inquisitoribus hujus
Regni Hædo, Pegnæ, & Correñero, sic habentibus. [Las
penas que a los tales delinquentes se acostumbra im-
poner suelen ser arbitrarias conforme a la qualidad de
los delitos, gravedad y frecuencia dellos, y otras cir-
cunstancias que puedan mover el uso de rigor, o
moderacion; advirtiendole que en qualquier evento los
tales reos han de abjurar de levi, y ser privados per-
petuamente de la administracion del sacramento de
la Penitencia a lo menos a mugeres, y quanto a los
demas Sacramentos, y predicar, sera arbitrario, y
tambien el destierro o reclusion que se les deviere im-
poner de los lugares donde cometieron los delitos con
algunas leguas al deredor. A los Religiosos se les po-
dran dar disciplinas en los Capítulos de sus Mona-
sterios tornandoselos a leer en ellos sus sentencias por
un Notario del Secreto en presencia del Convento y
tan grave podria ser la culpa que se les diese tambien
disciplina en la sala del Tribunal, quando en ella se
pronunciara la sentencia en presencia de los Religio-
sos, y Clerigos que alli asistieren, condenandolos en
otras penitencias como son reclusion de donde delin-
quieron, y suspensio, o privacion de sus Ordenes, y Sup. de
de voz activa y passiva, y que sean ultimos en el coro y
Refectorio.]

Refettorio. A los Clerigos se podran poner de mas de las penas generales arriba dichas de privacion y destierro, otras de reclusion, o privacion, o suspension de beneficio officio, o penas pecuniarias, o disciplinas secretas, ayunos, y oraciones.] Sic ibi.

3. Vnde ex his, ut observat Seraphinus Freytas in addit. ad Acugniam q. 24. n. 50. cum casus sollicitationis Pintia contingeret, Confessor qui per multos annos sollicitat, privatus fuit audiendi confessiones facultate, in carcerem detrusus per decennium in Conventu sui Ordinis à Superiore Provincia designando, dummodo non esset domus illa, in qua confessiones & sollicitationes exercebat, & ante incarcerationem, ut fustibus ab omnibus Conventus Religiosis per coronam castigetur, presentem S. Inquisitionis Notario cum aliquibus jejuniis, & Eucharistia abstinentia, certis temporibus. Ita Freytas, & de his penis loquens Soula de Confess. sollicit. tr. 2. c. 15. n. 13. sic ait: Pena quæ confessoribus de sollicitatione convictis, vel confessis imponitur est, quod ab officio Confessarii simpliciter suspendantur, & locum ubi delictum commiserunt, in perpetuum, vel ad tempus non ingradientur. Imponitur etiam exilij pena, carceris, reclusionis in aliquod monasterium: privantur item Inquisitorum arbitrio administratione aliorum Sacramentorum, & Prædicatoris officio. Sic ille. Et tandem non gravabor etiam hic apponere verba Castrici Palai in sum. tom. 1. tract. 4. disp. 9. punct. 11. num. 2. ubi sic ait: Causa conclusa vocantur consultores Ecclesiastici, & ex eorum consilio, Inquisitor & Ordinarius proferunt sententiam, illamque reo denunciatur, quæ sententia legitur ei postea in secreto Tribunali presentibus duobus cumjulis Ordinibus Religiosis Confessariis, ibique graviter reprehensus abjurat de levi, & de audiendis confessionibus & prædicatione verbi Dei perpetuo privatur, si casus gravis sit, hoc est, si plures sollicitavit, & sollicitationis effectum est consecutus. Si autem casus ita gravis non est, aliquibus annis privatur ab excipiendis virorum confessionibus, & in perpetuum mulierum, & uno, vel duobus annis in aliquod Monasterium detruditur, quod si Religiosus sit, præcipitur ut in choro vel refectorio, aliisque locis communibus ultimam sedem habeat, voce activa, & passiva interim privatur; & aliquoties hæc sententia iterum per Secretarium in suo Conventu, presentibus omnibus Religiosis, legitur, quod si sollicitatio ad plures personas se extendit, & cum illis turpitudines graves commisit, ab omnibus Religiosis post lectam sententiam flagellatur. Ita Castrus. Vide etiam Paramum lib. 3. quest. 10. n. 166. Sed antequam finem huic resolutioni imponam, duo dubia sunt discutenda.

4. Primum, an ab Inquisitoribus debeant sollicitantes ad Vencrem damnari ad trirèmes? Negativam sententiam mordicus tenet Seraph. Freytas in addit. ad Acugniam, q. 24. n. 43. & 44. quia ex hac damnatione & publicis poenitentis oritur publicum scandalum, quod in hoc casu maxime evitari debet. Adde quod indecens est viros Deo dicatos trirémibus inter pessimorum sententiam mancipare. Sed contrariam sententiam omnino veram esse puto, maxime post Bullam Greg. X. V. & ita tenet Cantera in qq. crim. cap. 1. de heret. num. 65. Ortiz in sum. cap. 24. n. 11. & Castr. Pal. ubi supra testatur, se vidisse aliquos ob hoc crimen trirémibus addictos, maxime cum virorum sollicitatio fuit, & in Regno Sicilia hoc etiam servatur in praxi, quando Confessarius plures personas sollicitavit, & maxime si sollicitatio habuit effectum. Vnde me consulente, fuit quidam Religiosus ab trirémibus per septennium damnatus, & hoc generaliter servari in praxi Inquisitionis Romanæ testatur Aloysius Barjola in tract. de Confess. sollicit. post Flores Inquisit. ubi sic ait: Hodie tales Confessarii de stylo urbis, sunt suspecti

Tom. V.

vehementer, hinc compelluntur ad abjuratorem de vehementi, & transmittuntur ad remum per quinquennium, aut septennium. Ita ille. Et ita hanc sententiam post constitutionem Greg. XV. docet Freytas in editione novissima ubi supra num. 115. ubi testatur Pintia quemdam Confessarium sollicitantem fuisse ad trirèmes damnatum.

5. Secundò quæritur, an Inquisitores possint ad tempus tantum privare dictos Confessarios ad turpia sollicitantes, ne audiant mulierum confessiones? Et affirmativè videtur respondendum, per ea, quæ adducit Riccius p. 3. collect. 549. ubi notat, Neapoli Parochum sollicitantem suspensum fuisse per annum à cura animarum, & Homobonus de Bonis in exam. Eccles. p. 1. tr. 5. cap. 16. q. 99. asserit, ex Tribunali S. Inquisitionis communi praxi supradictos Confessarios ad tempus arbitrio Inquisitorum ab audiendis confessionibus suspendi.

7. Sed in nostro Tribunali S. Inquisitionis Hisp. contrarium observatur in praxi, & ita in quadam epistola supremi Senatus anno 1600. directæ ad Inquisitores sic habetur: [Y ha parecido advertir os, que siempre que algun sollicitante en el acto de la Confession fuere condenado en privacion de no confesar mugeres no lo sea por tiempo limitado, sino perpetuamente.] & sic etiam habetur in alia epistola supremi Senatus superius adducta; & docet Castrus, & Paramus loc. cit. Imò Didacus Cantera in quest. crim. cap. 1. de heret. n. 65. asserit absolute Confessarium sollicitantem ab omnium confessionibus privandum esse in perpetuum; sed hanc opinionem Castrus Palai in sum. ubi supra, tom. 1. tract. 4. disp. 9. punct. 11. n. 2. tunc admittit, quando casus gravis esset, videlicet si plures sollicitasset, tunc non solum à confessionibus mulierum in perpetuum, sed etiam virorum dictum Confessarium privaret: secus autem si casus gravis non sit, quoad confessionem tamen virorum, & ita etiam videtur sentire Paramus lib. 3. q. 10. n. 166. ibi, Debet Confessarius sic delinquentes privari confessionibus saltem mulierum, &c. Vide etiam Acugniam tract. de Confess. sollicit. q. 24. n. 10.

7. His tamen non obstantibus, in hoc sacro Tribunali Regni Sicilia observatur, in praxi, ut Confessarii ad turpia sollicitantes in omni casu priventur in perpetuum, non solum à confessionibus mulierum, sed etiam virorum, & hanc opinionem hodie ubique servandam esse puto, stante novissima constitutione Greg. X. V. extendentis penas illius Bullæ etiam ad Confessarios sollicitantes pueros. Et ita etiam docet Antonius Soula de Confess. sollicit. tr. 2. c. 15. n. 13. ubi docet Confessarium sollicitantem esse, suspendendum ab officio Confessarii simpliciter.

8. Et tandem quæro hic, an hodie in omnibus casibus expressis in dicta Bulla Greg. XV. debeant Confessarii abjurare de levi. Negativam sententiam docet Antonius Soula in aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 14. n. 68. ubi sic asserit: Abjurant Confessarii sollicitantes in sacramentali confessione, aut in actu proximo antecedente, vel consequente, aut quando prætextu confessionis, aut occasione illius sollicitant, non tamen abjurant, quando sollicitatio fit solum in confessionario, aut in loco ubi audiuntur confessiones, aut ad ipsas audendas deputato. Ita ille.

9. Verum an probabiliter judicent alij nam supradicti casus, in quibus Soula asserit Confessarios non debere abjurare de levi, comprehenduntur & includuntur à Greg. XV. in sua constitut. ut patet clarè in illis verbis, *sive extra occasionem confessionis in confessionario, aut in loco quocumque ubi confessiones sacramentales audiuntur, &c.* Vnde aliqui putant in omnibus casibus expressis à Greg. X. V. in sua Bulla debere Confessarios abjurare secundum usum nostræ Inquisitionis

V u 2 Hispanicæ

Hispania de levi, & subiectos esse omnibus poenis supra expressis pro qualitate personarum, & circumstantiarum delicti.

10. Nota etiam hic quoddam Confessarius, qui non declarat feminam sollicitatam obligationem denunciandi, aut qui eisdem dicit ad talem denunciationem faciendam non teneri, ab Inquisitoribus pro qualitate culpae potest puniri, ut habetur in *dilla constit. Greg. XV.* & notat Soula in *aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 34. n. 73.* & Freytas in *novis addit. ad tract. de Confess. sollicit. q. 21. num. 77.*

Sup. hoc sup. 11. Non desinam tamen hic adnotare, posse Inquisitores animadvertere in sollicitationem praeteritam praedictam ab Episcopo, ita adversus Acugnam q. 3. n. 11. tenet Emanuel Moura *opusc. 1. de incant. sect. 3. cap. 3. n. 16.* sed Freytas ubi supra *quest. 3. n. 46.* tenet contrarium, & merito.

Sup. hoc ibi. 12. Nota etiam quoddam Confessarius sollicitator qui non iudicatur suspectus, non est remittendus ad suum Ordinarium, sed potest ab Inquisitoribus puniri ut alibi probatum est in *tract. de Confess. sollicit. resol. 56.* Qui vero testes sufficiant in hoc crimine ad damnandum reum, duos putat Paramus *lib. 3. q. 10. num. 158.* tres vero Ortiz in *summa cap. 24. n. 11.* quatuor expollicit Acugna de *Confess. sollicit. q. 23. num. 11.* ego tamen puto hoc remittendum esse arbitrio DD. Inquisitorum. An vero femina sollicitata denunciationem omittens, ut fauor sit ab Inquisitoribus puniendum, Soula de *Confess. sollicit. tr. 2. cap. 19.* & Freytas ubi supra q. 20. num. 28.

RESOL. VIII.

De blasphemantibus haereticis, an debeant cognoscere Inquisitores cum iudice Ecclesiastico, & laico, ita ut possit dari locus inter illos praevencionem, vel an soli Inquisitores debeant animadvertere?

Et an supradicti sint tantum suspecti leviter de haeresi, & ideo de levi debeant abjurare?

Et aliqua alia circa supradicta annotantur?

Et etiam explanatur, quanam sint blasphemiae haereticas, & quae pro non. Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 8.

Sup. hoc sup. §. 1. Ictet Castus de *iusta haeret. punit. lib. 1. cap. 12. in cap. Ref. 73.* & Corduba *lib. 1. q. 9. quest. 15. notab. 4. ver. in cuius examinatione*, asserunt de blasphemis haereticibus cognoscere Inquisitores cum iudice Ecclesiastico & laico, ut detur inter illos locus praevencionem; tamen cum hoc falsum sit, dico contra blasphemos haereticos, solum Inquisitores animadvertere, & ita docet Lorca in *2. 2. D. Th. q. 13. art. 2. disp. 51. n. 10.* Sanchez in *summa tom. 1. lib. 2. cap. 32. n. 36.* Vilalobos in *summa tom. 2. tract. 2. diff. 15. n. 7.* Zanardus in *direct. Theol. p. 1. praec. 1. cap. 11. §. 10.* Torrianus *to. 2. in 2. 2. D. Th. dis. 58. dub. 3.* Direct. Inquis. *part. 2. q. 41.* & ibi Pegna *comm. 66.* Albertinus *q. 9. num. 24.* & 25. cum aliis ubi infra. Imò Sanctarellus *tract. de blasphemia cap. 8. dub. 1. num. 1.* ex quadam Bulla Inlij III. putat Inquisitores esse iudices contra omnes blasphemos.

2. Igitur quoad abjuratorem supradictorum aliqui, & inter illos Ioseph Sesse *tom. 4. decis. 450. n. 9.* asserunt blasphemum saepius reincidentem, esse solum suspectum leviter de haeresi, & ideo de levi debere abjurare, & pro hac opinione videtur Rojas de *haeretic. part. 2. n. 176.* & Salzedo in *addit. ad praec. crim. Diaz. cap. 110.* ubi asserunt, sine ulla distinctione, quod blasphemus haereticus debet abjurare de levi. Sed haec opinio ita absolute prolata aliquibus displicet. Vnde apponam hic ipsa verba Doctorum Soula in *Aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 19. n. 18.* Sic ait: Blasphemi qui in ve-

niuntur frequenter, & quasi per consuetudinem in haereticas blasphemias protulisse abjurare debent vehementem haereticis suspicionem, & atenta via & conditione personae, alias levem tantum abjurant suspicionem. Sed audiamus Michaelem Zanardum in *direct. Theol. p. 2. praec. 1. cap. 11. n. 10.* ubi ita asserit: Blasphemi in ira semel, bis, & ter, si ira magna fuit, & ex causa iusta non solent abjurare, consuetudinarij vero in ira abjurant de levi, & consuetudinarij in ira & extra iram de vehementi. Sic ille, & ita etiam docet Lazarus in *tract. de blasphemia, q. 6. n. 17.* & doctus Inquisitor Umberto Locatus in *praxi Inquisit. ver. blasphemii, §. 5.* & 6. Eymericus in *direct. Inquisit. p. 2. q. 41. n. 5.* & 6. Lelius Zecchius in *sum. tom. 1. cap. 15. n. 3.* & Genuen. in *praxi cap. 78. n. 8.*

3. Nota tamen cum Soula in *aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 19. n. 19.* quod ut quis dicatur habere in consuetudine blasphemiam, requiruntur plures reiterationes, quam tres. His tamen non obstantibus testatur Inquisitor San Vincente in *manu scriptis cap. 1. §. 3.* reincidentem saepius in blasphemias abjurare tantum de levi, unde apparet in Inquisitione Hispanica hos blasphemos haberi leviter suspectos de haeresi, ut tenet Sesse ubi supra, & ideo abjurant tantum de levi, ut vult Rojas, & Salzedo *locis cit.* In Inquisitione autem Romana, quia hi habentur vehementer suspecti de haeresi, imponitur eis abiuratio de vehementi, ut testantur Doctores citati; & ideo in casibus contingebus sequendus est stylus Inquisitionis, in qua quis invenitur. Et sic in Inquisitione Regni Aragonum testatur Sesse *tom. 4. decis. 470. n. 24.* evocantem hanc blasphemiam. [Riniego de Dios y de la Virgen,] abiurasse de levi. Verum haec omnia intelligenda sunt, regulariter loquendo, nam aliquando ex qualitate blasphemantis & blasphemiarum, etiam in Tribunalibus Hispaniae, erit imponenda reo abiuratio de vehementi, & sic in actu publico huius Regni hoc anno 1633, die 16. Octobr. duo blasphemi, me consulente, de vehementi abiurarunt.

4. Verum quoad alias poenas, sic asserit Salzedo in *addit. ad praec. crimin. Bern. Diaz. cap. 110. tit. 1. Poena aurea*, quae imponi solet à DD. Inquisitoribus pro blasphemis, in quibus cognitionem habent, ea quidem est, quod si blasphemus in fine conditionis fuerit, flagellis caditur cum publica penitentia, in publicoque spectaculo, lingua ferro, vel ligno comprehensa, ad triremes regias pro gravi blasphemia condemnatur. Si vero nobilis, poena pecuniaria muldatur, & ad tempus in monasterium detruditur. In aliis autem blasphemis levioribus Inquisitores solent condemnare blasphemum ut aliquo die festo in Ecclesia, dum divina celebrantur, stet nudo capite sine chlamyde, nudis pedibus sine veste succinctus, dextera proferens ardentem faciem, & sacris peractis legitur publice sententia contra ipsum lata, indicuntur etiam reitonia, preces, & pecuniaria multa solet imponi. Ita Salzedus, & ante illum iidem haereticis verbis. Simanc. *tit. 8. n. 10.* & 11. ubi asserit quod post flagella in exilium mittitur. Sed magis frequens est in nostro sacro tribunali poena triemium. Vide etiam Rojas de *haeret. p. 2. n. 176.* Pegnam *direct. Inquisit. p. 2. comm. 66.* & Lazarium de *blasphemia q. 6. n. 20.*

5. Non desinam tamen hic adnotare, quod et Casto observat & docet Comitulus in *respons. mor. lib. 4. q. 9. cap. 3.* & Lazarus ubi supra *num. 16.* nempe cum puniri non debere ab Inquisitoribus, qui non ex credulitate haeretica, sed ex vehementi perturbatione committit blasphemiam, sed in foro externo turbato, & commotio minuit delictum, sed non excusat penitus. Et ideo Genuenis, in *praxi Episc. cap. 68. num. 13.* sic ait: Item illis, qui semel dicunt aliqua verba haeretica, vel

vel scandalosa, ex ita solet imponi poenitentia salutaria, & aliquando publica, ut v. geneant candelam accensam in Ecclesia tempore Missæ solemnissimæ sine aliqua abjuratone. Ita ille, & hoc à fortiori procedit si signa doloris post blasphemias ostenderit: unde Zanardus in direct. Theol. p. 3. c. 134. fol. mibi 742. sic asserit. Qui in ira magna, vel in alia vehementi passione bis & ter blasphemaverit, & sedata passione, dolore de suo crimine ostenderit, poenitentis salutaribus punitus sine abjuratone relinquetur. Vnde non assentior Comitolo asserenti blasphemantem ex passione remittendum esse, nam puto in tali casu peccandum salutaribus poenitentis, habita ratione blasphemiarum, loci, & personæ, sine tamen abjuratone, nam, ut asserit Albertinus quæst. 27. n. 6. & Rojas de heres. calor itacundie probatus non excusat blasphemum à tota poenitentia: nec adversus hanc sententiam faciunt verba Instructionis Hispanensis ann. 1550. cap. 4. ibi: [En blasphemias dichas con enojo no se entremetamos Inquisidores.] nam, ut optimè Rojas ubi supra, ista instructio loquitur de blasphemis non hæreticis. Sed in tr. de officio & potestate Inquisit. supradicta verba fusiùs explanata sunt.

6. Notandum est hic, quod aliquando blasphemus abjurat fecerit in domo S. Officii, & sic Sesse in decis. Regni Aragonum tom. 4. decis. 470. n. 24. ita asserit. Quidam blasphemus una & alia vice fuit condemnatus ad abjurandum de levi in audientia Tribunalis, & ad exilium 4. annorum.

7. Nota etiam quod blasphemus sufficienter etiam punitus à iudice laico, potest iterum propter suspicionem hæresis ab Inquisitoribus examinari; plenè verò à iudice Ecclesiastico examinatus, iterum examinari ab Inquisitoribus non potest, cum crimen sit mixti fori. Ita Soufa in aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 19. n. 24. qui citat Albertinum.

8. Sed ponam hic obiter pulchram quæstionem, an Inquisitores possint punire evomentem hanc blasphemiam, videlicet al dispetto de Dio, de hoc casu olim interrogatus fui ab Illustrissimo Inquisitore Llanes; & videtur negativè respondendum, nam hæc blasphemia non est hæreticalis, ut docet P. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 1. cap. 5. n. 8. quia per dicta verba non significatur aliquid fieri posse contra efficaciam Dei voluntatem, sed vel significatur voluntas faciendi aliquid, etiam si Deo displiceat, eodem modo quo displicere potest per antecedentem voluntatem, aut signa, vel certe profertur etiam per modum imprecationis, optando Deo displicentiam, vel tædium de tali re. Ita Suarez. Vnde Io. Rojas de heres. p. 2. n. 170. sic ait. Aliæ blasphemiarum, videlicet pese à Dios, voto Dio, o despecho de Dios non sunt hæreticales, quia fidei confessioni non opponuntur, & harum punitio ad iudices Ordinarios pertinet. Hæc Rojas. Vide etiam Chapeavillam de casib. reserv. cap. 19. q. 2. & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 32. n. 36. hanc etiam sententiam docentes. Vnde secundum hanc opinionem, tales blasphemantes non sunt denunciandi Inquisitoribus.

9. Sed adversus Suarez supradictam sententiam tenentem insurgit Floronus de cas. reserv. p. 2. cas. 3. n. 8. Naldus in sum. ver. Blasphemia, n. 1. Igitur, ut notat etiam Sanctarellus tract. de blasph. cap. 2. dub. 1. n. 3. Filiucius de cas. reserv. cas. 3. n. 2. sensus talis blasphemiarum est quod omnipotens debeat fieri quod blasphemans profert, etiam si Deus sua omnipotentia id nolit, quo modo loquendi derogatur divinæ potentie. Itaque secundum hanc posteriorem sententiam, cui tanquam probabiliori adhæreo, dicendum est posse Inquisitores contra blasphemantes al dispetto de Dio, inquirere, & illos punire, cum talis blasphemia sit hæreticalis, & per consequens sic blasphemantes sunt Inquisitoribus denunciandi, & ideo Lazarius ubi sup. n. 39. ex instruct.

Tom. V.

S. Officii testatur hanc blasphemiam esse hæreticalem; unde ex his à fortiori apparet, quàm falsò dixerit Bald. lib. 3. cons. 476. Angel. in l. bis verbis, ff. de hered. instit. Alexand. ad Bartol. in l. apud Dabeonem, §. ait, pator, de injur. Felin. in proem. Decret. n. 11. & alij, huiusmodi verba, videlicet al dispetto de Dio, non esse blasphemam, & talia verba, videlicet proferentem non esse blasphemum, adversus quos videndi sunt Gyptius tract. de cas. reserv. c. 9. cas. 3. n. 12. Boërius decis. 301. num. 1. Gramm. decis. 50. Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 2. n. 4. Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 4. cas. 275. n. 4. Azorius tom. 1. lib. 11. cap. 3. q. 2. Mascard. de probat. lib. 1. concl. 194. n. 3. & seq. & alij.

10. Notandum est etiam hic, quod idem dicendum est de illis verbis, Rimiego Dio, nam contra talem blasphemantem procedunt Inquisitores, cum dicta blasphemia sit hæreticalis, ut tradit Rojas & Suarez loc. cit. & alij communiter. Sed difficultas est, si aliquis dicat, Rimiego Maria Virgine, san Pietro, &c. & ad hoc dubium negativè responderi Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 32. n. 36. ubi sic ait: Quando autem de Sanctis renegatur, nil invenit apud DD. an sint blasphemiarum hæreticales huiusmodi verba renegationis; sed existimo non esse, nec de illis cognoscere Inquisitores, ut ab ipsismet accepi. Ita Sanchez.

11. Sed quia sæpiùs dictum est Inquisitores solum posse inquirere contra blasphemos hæreticales, breviter dicam, quænam sint blasphemiarum hæreticales, quæ non. Dico igitur quod blasphemia hæreticalis dicitur, quæ hæresim, seu falsitatem contra fidem formaliter, seu virtualiter continet, & significat. Huiusmodi est omnis blasphemia enunciativa, sive affirmando, sive negando aliquid de Deo, quod fides docet, vel etiam tribuendo creaturæ id, quod secundum fidem soli Deo convenit, vel de his etiam dubitationem aliquam ostendendo. Item ad blasphemiam hæreticalem pertinent nomina quædam convitij Deo attributa, ut si quis eum nominet injustum, &c. nam licet expressè id non affirmetur enunciando, & componendo, sed simpliciter ita nominando, nihilominus virtute satis affirmatur quod ita profertur.

12. Blasphemia autem non hæreticalis dicitur omnis illa, quæ non formaliter, nec virtute continet falsitatem quasi speculativam contra fidem veritatem, ut sunt omnes blasphemiarum quæ profertur per modum optandi, imperandi, aut imprecandi. Item quæ sunt nominando aliquid quod in Deo verè reperitur, tamen per modum contumeliæ, & irrisuionis, quæ omnia valde notanda sunt à DD. Inquisitoribus & Qualificatoriibus, ut in facti contingentia possint determinare quænam sint blasphemiarum hæreticales, quæ verò pertinentes, vel non pertinentes ad cognitionem & punitiorem Tribunalis S. Officii.

13. Notandum est tamen hic obiter contra Decian. in tract. crim. s. lib. 5. cap. 37. n. 8. & alios, posse non solum Ordinarios, sed etiam Inquisitores infligere extraordinariam poenam, quando quis joco, vel lubrico linguæ verba sapientia hæresim protulit, & ita docet Pegna in direct. p. 3. comm. 17. Farin. de heres. q. 179. §. 1. lege sup. in n. 78. & ad blasphemos pertinet probare se joci causa ea verba protulisse. Ita DD. citati & supra hoc etiam satis probavimus. Vide etiam quando talis casus occurrerit, Rojas singul. 103. Simancam in cathol. instit. tit. 17. n. 23. & seq. Arelatanum tr. de heres. notat n. 8. Gundissalvum tr. de heres. q. 1. n. 7. q. 8. n. 6. Zanchinum de heres. c. 7. n. 6. & alios penes ipsos.

RESOL. IX.

De confurcantibus, & percutientibus sacras imagines?
E. an hoc factum sit hæreticale, & ejus cognitio pertineat

V u 3

512 Tractatus XII. De Poenis Delictorum,

ad aliud sciendum non alienum à potestate demonis, nam, ut sunt, si se demoni non subiciant, nec heresim miscere, cum non habeat errorem in intellectu, non est hæreticus. Sed quamvis hæc ita sint, tamen adversus illum inquiri poterit tamquam contra vehementer suspectum, ea enim ad apostasiam & infidelitatem pertinent. Hæc Stmanca. Sed audiamus Homobonum de Bonis, virum quidem dictum, in exam. Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 3. q. 16. sic aientem. Si amantes stimulis libidinibus agitati demones invocant ut illi flectant animum illius, quem amant in turpem amorem, licet communis videatur circumferri opinio, talem invocationem non sapere hæresim manifestam, præsertim si per modum imperij fiat; verius tamen dicendum videtur hoc scelus ad hæresim magnopere præsumendam pertinere, cum ridiculum sit dicere quod demones per modum imperij, invocentur ex quo non est super terram potestas, quæ comparatur ei. Sic ille & Farinacius tract. de hæresi q. 181. §. 3. num. 88. retractans tacite quæ dixerat q. 20. num. 80. ita ait: Ex his inferitur non esse veram conclusionem, licet à DD. communiter receptam, quod hæreticale non sit à demone per modum imperij petere, ut alienam tentet pudicitiam, cum huiusmodi instantia fieri non possit per modum imperij, prout DD. contrarii requirunt ad hoc ut cesset hæreticalis qualitas. Et tandem ante omnes hanc sententiam mordicus sustinuit insignis Theologus Bartholomæus Spina Apolog. 4. contra Ponzinibium, in qua ex multis aliis rationibus Theologicis probat acerrime nostram sententiam. Quam etiam confirmat opinio Michaëlis Zanardi, viri quidem docti & Consultoris S. Officij in direct. Th. part. 3. c. 64. fol. mibi 366. assertentis, (nota Lector) contra sortilegos non hæreticantes posse Inquisitores procedere tanquam contra suspectos de levi ex amicitia cum pacto implicito saltem cum demone, nam sicut subditus contrahens amicitiam cum hoste sui Principis redditur de infidelitate suspectus, ita & qui cum diabolo fædus, pactum vel amicitiam contrahit, etiam quoad ea, quæ sunt illi propria, vel ad quæ se potest extendere ejus virtus.

9. Remanet ergo difficultas an hi saltem de levi abjurare debeant, vel non? Ex una parte videtur quod non, quia ubi non est error cum pertinacia, ibi nulla potest esse hæresis, sed in intellectu istorum non est error, quia solum credunt quod credere possunt, scilicet demonem posse facere quæ ei propria sunt, & ad quæ faciendi habet naturalem potestatem, ergo hi abjurare non debent, sed tantum ratione delicti, scilicet pacti, vel amicitie factæ cum demone, erunt aliqua poena extraordinaria puniendi. Ex altera parte videtur quod sint saltem de levi suspecti, quia factum ipsum, scilicet amicitia & recursus ad hostem humani generis saltem suspicionem levem inducit.

10. Huic difficultati (salvo semper Matris meæ S. R. E. iudicio, dicerem quod quidem hi ex facto se reddunt aliquantulum de fide suspectos: at hanc suspicionem in tortura purgare poterunt, ita ut expurgata non sint abjurandi. Hæc omnia Zanardus loc. cit. Cujus quidem ultima verba procedunt secundum stylum Inquisitionis Romanæ, in qua suspecti leviter de fide torquentur & torti abiurant. In nostra verò Inquisitione Hispanica, quia non torquentur, dicendum est supradictos sortilegos non hæreticantes debere saltem abjurare de levi, & eis salutarem poenitentiam iniungi; sed ad aliud non minus curiosum dubium deveniamus.

11. Quæro igitur an Inquisitores possint punire sortilegum, qui in sortilegio miscuit Hostiam non consecratam, dummodo super eam sit celebrata Missa? Negativè respondet Ghirlandus de sortil. q. 10. n. 16. & 17. Vnberrus Locatus in praxi Inquis. & ex recentioribus Torreblanca de Magia, lib. 3. cap. 8. n. 18.

Farinacius q. 20. num. 83. Raphaël de la Torre in 2. a. D. Thom. tom. 3. q. 96. art. 4. disp. 2. sit. de qualifikatione sortitionum, & adducunt rationem, quia tale sortilegium non est hæreticale.

12. Verum M. Antonius Delrius circa præsentem questionem in disquis. mag. lib. 5. sect. 15. §. 8. dico quod, utitur distinctione, & ait, quod si talis bene sentiat de præsentia Corporis Domini, & transubstantiatione, & non præbuit hanc Hostiam populo adorandam, sed verè aliam, quam elevavit, & consecravit, hanc verò accessorie tantum super Altare ad magicos effectus posuit, erit tantum suspectus de hæresi; si verò illa alia credidit, tunc aperte foret hæreticus, si verò revera non credidit, ista vim aliquam habere ad effectum magicum, non erit suspectus de hæresi, sed extra ordinem puniendus. Hæc ita, si de hac ejus intentione constet, nam quamdiu non constet, mihi quidem videtur, de hæresi maxime suspectum. Ita Delrius.

13. Sed ego puto absolūtè (& miror viros doctos aliter sensisse) dictum sortilegium esse hæreticale, & ita hanc sententiam docet Scaccia de judic. c. 1. lib. 1. cap. 12. num. 34. & ratio est, ait ille quia dicto maleficio sortilegus miscuit rem sacram, scilicet celebrationem Missæ super Hostiam, licet non consecratam, igitur erit hoc sortilegium hæreticale, non propter hostiam minimè consecratam, sed propter Missam super ea celebratam. Sed audiamus virum doctum Anton. Soult. in aphor. Inquis. lib. 1. c. 57. n. 11. sic assertentem: Censeo sortilegium in quo ponitur, aut quod fit cum hostia consecrata, aut cum aliqua re super quam Sacerdos Missam celebrat, hæresim sapere manifestè, tum ex parte operis, tum quia sacrificium Missæ ordinat ad sacrilegium licet mediare, tum etiam præsumitur quod hoc faciens credit illud vim habere ad maleficio operandum, & hoc ipsum in facto ostenditur. Ergo, &c. & tandem ex Doctoribus nostræ Inquisitionis Hispanicæ præter Soultum docet hanc sententiam Emanuel Moura de Incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 5. n. 29. ubi refellens Farinacium ubi supra, sic ait: Est sacrilegium sapiens hæresim manifestè, Sacerdotem celebrare Missam super hostiam non consecratam ad effectum sortilegum, qui demonis potentiam non excedat, quia abusus sacrificij Missæ continet, abulum etiam Eucharistie. Ex quibus apparet supradictum sortilegium quicquid asserant Doctores contrarii, esse puniendum poenis, de quibus supra cum abturatione de vehementi.

14. Et tandem pro fine huius resolutionis nota quod qui fuit usus sanctissimi sacramento Eucharistie in sortilegiis, traditur curiæ seculari ex ordinatione S. Officij posita in fine operis, iudiciali Inquisitionum, & tradunt Genuensis in praxi Archiep. cap. 68. num. 10. Emanuel Moura de Incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 5. num. 29. & alii. Quæ autem superius dicta sunt de sortilegiis, dicendum est de magis, nam si isti inveniuntur habere errorem in intellectu, sicut & sortilegi puniuntur ut hæretici formales, secus autem abiurant de vehementi, & puniuntur severiter supradictis poenis pro qualitate personarum & circumstantiis delictorum.

RESOL. XI.

De Laicis, seu Ecclesiasticis non Sacerdotibus audientibus confessionem, & quomodo supradicti puniendi sint, & quomodo debeant abjurare.

Et an Inquisitores adversus prædictos possint procedere?

Et an simplex Sacerdos etiam approbatus, suspensus tamen ab audiendis confessionibus non comprehendatur in Decretis

Quoad hoc sup. in tr. 10. lege doct. fol. 105.

ad Inquisitores; & quomodo supradicti sint puniendi
quoad abjuracionem, & alias pœnas? Ex p. 4. tr. 7.
Ref. etiam 9.

Sup. cont. 9. 1. in hoc S. 1. in
tom. 1. tr. 5. ac sp. 5. ult.

Hoc non esse factum hæreticale, & per con-
sequens non posse pertinere ad Inquisitores,
licet gravissimum sit peccatum, docet novissime Tor-
reblanca in eptome delictorum, sive de magia, lib. 3. c. 8.
num. 17. & ante illum Ghirlandus de soril. quest. 10.
num. 12. Sed summo opere mihi displicet virom quidem
doctum hæc dixisse, & ideo hanc sententiam reprobatur
Farinacius q. 20. num. 68. Raphaël de la Torre in 2. 2.
D. Thom. q. 96. art. 4. disp. 2. ubi inter alia sortilegia,
sapientia hæresim manifestam ponit hoc, videlicet
conculcat etiam si conculcatio, directio, aut inhonoratio
fiat ex iracundia, sapit enim hoc hæresim Lutheranam
de imaginibus explodendis. Ita etiam docet Bellocchius
in praxi Theol. mor. part. 2. quest. 1. num. 73. Riccius in
praxi tom. 1. res. 423. Ioseph Sesse tom. 4. decis. 448.
n. 19. Zecchius in summ. tom. 1. cap. 11. num. 5. Carerus
tr. de heret. n. 49. Delius in disquis. magic. lib. 5. sect. 16.
§. Sacerdotes qui causa, & alij ubi infra Et hoc factum
ita esse hæreticum contra Torreblancam patet, ut
ejus cognitio pertineat tantum ad Inquisitores tenet
Genuensis in praxi Archiep. cap. 18. num. 82. & La-
zarius tract. de blasphemia quest. 6. num. 14. testantes
ita determinatum fuisse in supremo Regio Consilio
Hispaniarum.

2. Verum quomodo supradicti puniendi sint, quoad
abjuracionem, Michaël Zanardus in direct. Theol. p. 3.
cap. 64. fol. mibi 360. sic ait: Quamvis aliqui tenuerint
hos non debere abjurare, quia Majestatem consitentur,
& tantum ex odio & malo animo offendunt, tamen
quia ab indicis malæ credulitatis non longe recedunt,
cum male videantur de omnipotentia, judicio, & justi-
tia Dei sentire, & id faciunt, quod facere solent, ho-
stes fidei nostræ, ideo eis indicitur abjuratio de levi,
vel de vehementi, sed non de formali, si Catholici
sint. Ita ille.

3. Quoad alias pœnas apponam hæc verba Siman-
ca tit. 27. n. 20. & 21. sic asserentis: Indices Ecclesia-
stici punire illos, debent interdum dura & ultre sen-
tentia, quemadmodum Greg. X. in Concil. Lugdun. con-
stituit: sæpe etiam pœnitentia publica, vel jejuniis,
elemosynis, & orationibus, vel multa pecuniaria, vel
ictibus sustinenda. Iisdem quoque pœnis Inquisitores
uti possunt, sed hoc amplius ad eorum Officium per-
tinet, ut scire laborent, si forte intellectus errore per-
tinaci facinora ista perpetrata sint, quod si repererint,
aut suspicari fuerint, non secus adversus istos pro-
cedent, atque adversus alios quoslibet hæreticos,
vel suspectos. Poterunt igitur Inquisitores tormen-
tis, abjuratione, purgatione canonica & aliis arbi-
trariis pœnis, uti pertinaces, atque impœnitentes,
curiæ seculari relinquere. Ita ille, & Genuensis in
praxi cap. 18. num. 82. ubi sic ait: Percutientes, abra-
dentes, aut deturpantes imagines Sanctorum, per
Inquisitores puniendi sunt, neque obstat quod pœna
mortis non puniantur prout per iudices seculares puni-
rentur, quia satis est quod sufficienter puniantur
aliis pœnis, nempe fustigationis, tritemium, carcerum,
infamiae, exilij, & aliis, quas jus Canonicum
admittit. Ita Genuensis.

4. Sed nota, Soufam in aphor. Inquis. lib. 1. c. 4. n. 16.
docere quod si factum sit publicum, perpetrante hoc
horrendum delictum, sive hæreticale animam fa-
teatur, sive non tradendum esse Curiae seculari ultimo
supplicio plectendum, ob facti qualitatem: & si ani-
mum hæreticalem fateatur, & misericordiam petat,
post reconciliationem ad Ecclesiae unionem, hoc non
obstante, docet item Soufa Curiae seculari tradendum

esse; quoniam tantum scelus non potest manere im-
punitum, & semper potest timeri quod conversio sit
ficta, addit etiam idem Soufa in tali casu torquendum
esse super complicibus.

RESOL. X.

De Sortilegis, Divinatoribus, Magis, & c. & de pa-
nis, quibus supradicti puniendi sunt, & quoad abju-
rationem.

Et an Inquisitores habeant jurisdictionem contra omnes
sortilegos, & maleficos?

Et in textu hujus Resolutionis aliqua alia difficultates no-
tabiles, & graves circa supradictos queruntur, & no-
tantur. Ex p. 4. tr. 7. Refectam 10.

Icet de jure antiquo Inquisitores non habent
jurisdictionem nisi super sortilegia, quæ sunt
Bullæ Sixti V. cognoscunt contra omnes sortilegos
& maleficos, ut notat Scortia in Bull. Pontif. eptome, c. 8.
theor. 1. 8. Ioseph Sesse tom. 4. decis. 464. num. 33. &
seq. & decis. 466. num. 4. & 17. Azorius tom. 2. lib. 9. c. 26.
q. 4. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 2. c. 38. n. 92. Torre-
blanca de magia lib. 3. cap. 9. post num. 48. Raphaël de
la Torre in 2. 2. D. Th. q. 96. art. 4. Zanardus in direct.
Theol. part. 3. cap. 64. Naldus in annot. praxi, super ca-
tabulis de sortileg. Molfesius in summ. tom. 1. tr. 11.
cap. 7. n. 145. & iterum Ioseph Sesse tom. 4. decis. 466.
n. 16. & 17. ubi sic ait: Si non apparet quod illi que
admiscentur in sortilegiis, sapiant hæresim manifestam
sed est dubium an talia sapiant hæresim, veluti si ad
ortum se convertant, vel profertur verba insultata & in
intelligibilia & similia, non se intromittit Inquisitor
de jure. Sed hodie per Motum proprium Sixti V. ma-
dicti sortilegi subsumuntur Inquisitoribus. Ita ille, & So-
raphin. Freitas in addit. ad Acugna q. 5. n. 35. sic asserit:
Hodie Inquisitores ex constitutionibus Pontificis
cognoscunt contra omnes sortilegos & maleficos:
adhuc tamen puto, quod si sortilegia, divinationes,
& maleficia hæresim non sapiant, locus est præve-
nitioni inter laicos Inquisitores, jurisdictione Inqui-
sitorum accumulative censetur. Verum Scrimmonius lib. 1.
Scaccia de judiciis causarum. & c. lib. 1. c. 12. num. 53.
docet, quod hodie cognitio sortilegiorum privative
spectat ad Inquisitores quoad iudices laicos, unde non
sunt mixti fori, artenta dicta Sixti V. constitutione,
suspiciatur tamen Emanuel Moura de incant. epist. 1. in
sect. 3. cap. 1. n. 9. dictam constitutionem Sixti V. non
esse usque receptam saltem in Lusitania, & Azorius p. 1.
lib. 9. c. 26. q. 4. dubitat quoque an sit ubique usque re-
cepta; verum citati DD. loquuntur de dicta consti-
tutione quasi ubique sit usque recepta. Sed an Inquisito-
res in dubio, sapiant sortilegium hæresim manifestam,
possint se intromittere, ex jure novo constat. Sixti V.
clarum est posse. Difficultas est de jure antiquo per
c. accusatus, §. sane, quæ observantæ Sylvester verba
rest. num. 4. non potest intelligi de dubio an factum
sit perpetratum, neque, sed in dubio an talia sapiant
hæresim. Sed contrarium, jure, ratione, & alio com-
probatum est, ut testatur Simanca tit. 30. n. 1. Pœna
in direct. part. 2. comment. 63. & doctus Acugna de Con-
fess. sol. q. 5. n. 13. quia iudex etiam delegatus cogno-
scit an sua sit jurisdictio; & si contrarii opinio esset
sequenda, Inquisitorum cognitio facile laberetur
set, asserente quolibet sortilegia, vel divinationem
sapere hæresim manifestam. His suppositis deveniamus
ad pœnas supradictorum delictorum.

2. Ideo dico quoad abjuracionem, quod si sortile-
gia sapiant hæresim manifestam, quia tales significant

512 Tractatus XII. De Poenis Delictorum,

ad aliud sciendum non alienum à potestate demonis, nam, ut dunt, si se demoni non subiciat, nec heresim miscet, cum non habeat errorem in intellectu, non est hæreticus. Sed quamvis hæc ita sint, tamen adversus illum inquiri poterit tamquam contra vehementer suspectum, ea enim ad apostasiam & infidelitatem pertinent. Hæc Stmanca. Sed audiamus Homobonum de Bonis, virum quidem dictum, in exam. Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 3. q. 16. sic aientem. Si amantes stimulis libidinibus agitati demones invocant ut illi flectant animum illius, quem amant in turpem amorem, licet communis videatur circumferri opinio, talem invocationem non sapere hæresim manifestam, præsertim si per modum imperij fiat; verius tamen dicendum videtur hoc scelus ad hæresim magnopere præsumendam pertinere, cum ridiculum sit dicere quod demones per modum imperij, invocentur ex quo non est super terram potestas, quæ comparatur ei. Sic ille & Farinacius tract. de hæresi q. 181. §. 3. num. 88. retractans tacite quæ dixerat q. 20. num. 80. ita ait: Ex his inferitur non esse veram conclusionem, licet à DD. communiter receptam, quod hæreticale non sit à demone per modum imperij petere, ut alienam tentet pudicitiam, cum huiusmodi instantia fieri non possit per modum imperij, prout DD. contrarii requirunt ad hoc ut cesset hæreticalis qualitas. Et tandem ante omnes hanc sententiam mordicus sustinuit insignis Theologus Bartholomæus Spina Apolog. 4. contra Ponzinibium, in qua ex multis aliis rationibus Theologicis probat acerrime nostram sententiam. Quam etiam confirmat opinio Michaëlis Zanardi, viri quidem docti & Consultoris S. Officij in direct. Th. part. 3. c. 64. fol. mibi 366. assertentis, (nota Lector) contra sortilegos non hæreticantes posse Inquisitores procedere tanquam contra suspectos de levi ex amicitia cum pacto implicito saltem cum demone, nam sicut subditus contrahens amicitiam cum hoste sui Principis redditur de infidelitate suspectus, ita & qui cum diabolo fædus, pactum vel amicitiam contrahit, etiam quoad ea, quæ sunt illi propria, vel ad quæ se potest extendere ejus virtus.

9. Remanet ergo difficultas an hi saltem de levi abjurare debeant, vel non? Ex una parte videtur quod non, quia ubi non est error cum pertinacia, ibi nulla potest esse hæresis, sed in intellectu istorum non est error, quia solum credunt quod credere possunt, scilicet demonem posse facere quæ ei propria sunt, & ad quæ faciendâ habet naturalem potestatem, ergo hi abjurare non debent, sed tantum ratione delicti, scilicet pacti, vel amicitie factæ cum demone, erunt aliqua poena extraordinaria puniendi. Ex altera parte videtur quod sint saltem de levi suspecti, quia factum ipsum, scilicet amicitia & recursus ad hostem humani generis saltem suspicionem levem inducit.

10. Huic difficultati (salvo semper Matris meæ S. R. E. iudicio, dicerem quod quidem hi ex facto se reddunt aliquantulum de fide suspectos: at hanc suspicionem in tortura purgare poterunt, ita ut expurgata non sint abjurandi. Hæc omnia Zanardus loc. cit. Cujus quidem ultima verba procedunt secundum stylum Inquisitionis Romanæ, in qua suspecti leviter de fide torquentur & torti abiurant. In nostra verò Inquisitione Hispanica, quia non torquentur, dicendum est supradictos sortilegos non hæreticantes debere saltem abjurare de levi, & eis salutarem poenitentiam iniungi; sed ad aliud non minus curiosum dubium deveniamus.

11. Quæro igitur an Inquisitores possint punire sortilegum, qui in sortilegio miscuit Hostiam non consecratam, dummodo super eam sit celebrata Missa? Negativè respondet Ghirlandus de sortil. q. 10. n. 16. & 17. Vnberrus Locatus in praxi Inquis. & ex recentioribus Torreblanca de Magia, lib. 3. cap. 8. n. 18.

Farinacius q. 20. num. 83. Raphaël de la Torre in 2. a. D. Thom. tom. 3. q. 96. art. 4. disp. 2. sit. de qualifikatione sortitionum, & adducunt rationem, quia tale sortilegium non est hæreticale.

12. Verum M. Antonius Delrius circa præsentem questionem in disquis. mag. lib. 5. sect. 15. §. 8. dico quod, utitur distinctione, & ait, quod si talis bene sentiat de præsentia Corporis Domini, & transubstantiatione, & non præbuit hanc Hostiam populo adorandam, sed verè aliam, quam elevavit, & consecravit, hanc verò accessorie tantum super Altare ad magicos effectus posuit, erit tantum suspectus de hæresi; si verò illa alia credidit, tunc aperte foret hæreticus, si verò revera non credidit, ista vim aliquam habere ad effectum magicum, non erit suspectus de hæresi, sed extra ordinem puniendus. Hæc ita, si de hac ejus intentione constet, nam quamdiu non constet, mihi quidem videtur, de hæresi maxime suspectum. Ita Delrius.

13. Sed ego puto absolūtè (& miror viros doctos aliter sensisse) dictum sortilegium esse hæreticale, & ita hanc sententiam docet Scaccia de judic. c. 1. lib. 1. cap. 12. num. 34. & ratio est, ait ille quia dicto maleficio sortilegus miscuit rem sacram, scilicet celebrationem Missæ super Hostiam, licet non consecratam, igitur erit hoc sortilegium hæreticale, non propter hostiam minimè consecratam, sed propter Missam super ea celebratam. Sed audiamus virum doctum Anton. Souf. in aphor. Inquis. lib. 1. c. 57. n. 11. sic assertentem: Censeo sortilegium in quo ponitur, aut quod fit cum hostia consecrata, aut cum aliqua re super quam Sacerdos Missam celebrat, hæresim sapere manifestè, tum ex parte operis, tum quia sacrificium Missæ ordinat ad sacrilegium licet mediare, tum etiam præsumitur quod hoc faciens credit illud vim habere ad maleficio operandum, & hoc ipsum in facto ostenditur. Ergo, &c. & tandem ex Doctoribus nostræ Inquisitionis Hispanicæ præter Soufiam docet hanc sententiam Emanuel Moura de Incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 5. n. 29. ubi refellens Farinacium ubi supra, sic ait: Est sacrilegium sapiens hæresim manifestè, Sacerdotem celebrare Missam super hostiam non consecratam ad effectum sortilegum, qui demonis potentiam non excedat, quia abusus sacrificij Missæ continet, abulum etiam Eucharistie. Ex quibus apparet supradictum sortilegium quicquid asserant Doctores contrarii, esse puniendum poenis, de quibus supra cum abturatione de vehementi.

14. Et tandem pro fine huius resolutionis nota quod qui fuit usus sanctissimi sacramento Eucharistie in sortilegiis, traditur curiæ seculari ex ordinatione S. Officij posita in fine operis, iudiciali Inquisitionum, & tradunt Genuensis in praxi Archiep. cap. 68. num. 10. Emanuel Moura de Incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 5. num. 29. & alii. Quæ autem superius dicta sunt de sortilegiis, dicendum est de magis, nam si isti inveniuntur habere errorem in intellectu, sicut & sortilegi puniuntur ut hæretici formales, secus autem abiurant de vehementi, & puniuntur severiter supradictis poenis pro qualitate personarum & circumstantiis delictorum.

RESOL. XI.

De Laicis, seu Ecclesiasticis non Sacerdotibus audientibus confessionem, & quomodo supradicti puniendi sint, & quomodo debeant abjurare.

Et an Inquisitores adversus prædictos possint procedere?

Et an simplex Sacerdos etiam approbatus, suspensus tamen ab audiendis confessionibus non comprehendatur in Decretis

Quoad hoc sup. in tr. 10. lege doct. fol. 105.

ad Inquisitores; & quomodo supradicti sint puniendi
quoad abjuracionem, & alias pœnas? Ex p. 4. tr. 7.
Ref. etiam 9.

Sup. cont. 9. 1. in hoc S. 1. in
tom. 1. tr. 5. ac sp. 5. ult.

Hoc non esse factum hæreticale, & per con-
sequens non posse pertinere ad Inquisitores,
licet gravissimum sit peccatum, docet novissime Tor-
reblanca in eptome delictorum, sive de magia, lib. 3. c. 8.
num. 17. & ante illum Ghirlandus de soril. quest. 10.
num. 12. Sed summo opere mihi displicet viro quidem
doctum hæc dixisse, & ideo hanc sententiam reprobat
Farinacius q. 20. num. 68. Raphaël de la Torre in 2. 2.
D. Thom. q. 96. art. 4. disp. 2. ubi inter alia sortilegia,
sapientia hæresim manifestam ponit hoc, videlicet
quando aliqui crucem ac imagines Sanctorum con-
culcant etiam si conculcatio, directio, aut inhonoratio
fiat ex iracundia, sapit enim hoc hæresim Lutheranam
de imaginibus explodendis. Ita etiam docet Bellocchius
in praxi Theol. mor. part. 2. quest. 1. num. 73. Riccius in
praxi tom. 1. res. 423. Ioseph Sesse tom. 4. decis. 448.
n. 19. Zecchius in summ. tom. 1. cap. 11. num. 5. Carerus
tr. de heret. n. 49. Delius in disquis. magic. lib. 5. sect. 16.
§. Sacerdotes qui causa, & alij ubi infra Et hoc factum
ita esse hæreticum contra Torreblancam patet, ut
ejus cognitio pertineat tantum ad Inquisitores tenet
Genuensis in praxi Archiep. cap. 18. num. 82. & La-
zarius tract. de blasphemia quest. 6. num. 14. testantes
ita determinatum fuisse in supremo Regio Consilio
Hispaniarum.

2. Verum quomodo supradicti puniendi sint, quoad
abjuracionem, Michaël Zanardus in direct. Theol. p. 3.
cap. 64. fol. mibi 360. sic ait: Quamvis aliqui tenuerint
hos non debere abjurare, quia Majestatem consensunt,
& tantum ex odio & malo animo offendunt, tamen
quia ab indicis malæ credulitatis non longe recedunt,
cum male videantur de omnipotentia, judicio, & justi-
tia Dei sentire, & id faciunt, quod facere solent, ho-
stes fidei nostræ, ideo eis indicitur abjuratio de levi,
vel de vehementi, sed non de formali, si Catholici
sint. Ita ille.

3. Quoad alias pœnas apponam hæc verba Siman-
ca tit. 27. n. 20. & 21. sic asserentis: Indices Ecclesia-
stici punire illos, debent interdum dura & ultre sen-
tentia, quemadmodum Greg. X. in Concil. Lugdun. con-
stituit: sæpe etiam pœnitentia publica, vel jejuniis,
elemosynis, & orationibus, vel multa pecuniaria, vel
ictibus sustinenda. Iisdem quoque pœnis Inquisitores
uti possunt, sed hoc amplius ad eorum Officium per-
tinet, ut scire laborent, si forte intellectus errore per-
tinaci facinora ista perpetrata sint, quod si repererint,
aut suspicari fuerint, non secus adversus istos pro-
cedent, atque adversus alios quoslibet hæreticos,
vel suspectos. Poterunt igitur Inquisitores tormen-
tis, abjuratione, purgatione canonica & aliis arbi-
trariis pœnis, uti pertinaces, atque impœnitentes,
curæ seculari relinquere. Ita ille, & Genuensis in
praxi cap. 18. num. 82. ubi sic ait: Percutientes, abra-
dentes, aut deturpantes imagines Sanctorum, per
Inquisitores puniendi sunt, neque obstat quod pœna
mortis non puniantur prout per iudices seculares puni-
rentur, quia satis est quod sufficienter puniantur
aliis pœnis, nempe fustigationis, tritemium, carcerum,
infamiae, exilij, & aliis, quas jus Canonicum
admittit. Ita Genuensis.

4. Sed nota, Soufam in aphor. Inquis. lib. 1. c. 4. n. 16.
docere quod si factum sit publicum, perpetrante hoc
horrendum delictum, sive hæreticale animam fa-
teatur, sive non tradendum esse Curæ seculari ultimo
supplicio plectendum, ob facti qualitatem: & si ani-
mum hæreticalem fateatur, & misericordiam petat,
post reconciliationem ad Ecclesiæ unionem, hoc non
obstante, docet item Soufa Curæ seculari tradendum

esse; quoniam tantum scelus non potest manere im-
punitum, & semper potest timeri quod conversio sit
ficta, addit etiam idem Soufa in tali casu torquendum
esse super complicibus.

RESOL. X.

De Sortilegis, Divinatoribus, Magis, & c. & de pa-
nis, quibus supradicti puniendi sunt, & quoad abju-
rationem.

Et an Inquisitores habeant jurisdictionem contra omnes
sortilegos, & maleficos?

Et in textu hujus Resolutionis aliqua alia difficultates no-
tabiles, & graves circa supradictos queruntur, & no-
tantur. Ex p. 4. tr. 7. Refectam 10.

Icet de jure antiquo Inquisitores non habent
jurisdictionem nisi super sortilegiis, quæ sunt
rent hæresim manifestæ; attamen hodie de jure novo
Bullæ Sixti V. cognoscunt contra omnes sortilegos &
maleficos, ut notat Scortia in Bull. Pontif. eptome, §.
theor. 1. 8. Ioseph Sesse tom. 4. decis. 464. num. 33. &
seq. & decis. 466. num. 4. & 17. Azorius tom. 2. lib. 9. c. 26.
q. 4. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 2. c. 38. n. 92. Torre-
blanca de magia lib. 3. cap. 9. post num. 48. Raphaël de
la Torre in 2. 2. D. Th. q. 96. art. 4. Zanardus in direct.
Theol. part. 3. cap. 64. Naldus in annot. praxi, super ca-
tabulis de sortileg. Molfesius in summ. tom. 1. tract. 11.
cap. 7. n. 145. & iterum Ioseph Sesse tom. 4. decis. 466.
n. 16. & 17. ubi sic ait: Si non apparet quod illi que
admiscentur in sortilegiis, sapiant hæresim manifestæ,
sed est dubium an talia sapiant hæresim, veluti si ad
ortum se convertant, vel profertur verba insultantia & in
intelligibilia & similia, non se intromittit Inquisi-
tor de jure. Sed hodie per Motum proprium Sixti V. ma-
dicti sortilegi subsumuntur Inquisitoribus. Ita ille, & So-
raphin. Freitas in addit. ad Acquam q. 5. n. 35. sic asserit:
Hodie Inquisitores ex constitutionibus Pontificis
cognoscunt contra omnes sortilegos & maleficos:
adhuc tamen puto, quod si sortilega, divinatores,
& malefica hæresim non sapiant, locus est præve-
nitioni inter laicos Inquisitores, jurisdictione Inqui-
sitorum accumulative censetur. Verum Scrimmonius lib. 1.
Scaccia de judiciis causarum. & c. lib. 1. c. 12. num. 53.
docet, quod hodie cognitio sortilegiorum privative
spectat ad Inquisitores quoad iudices laicos, unde non
sunt mixti fori, artenta dicta Sixti V. constitutione,
suspiciatur tamen Emanuel Moura de incant. epist. 1. in
sect. 3. cap. 1. n. 9. dictam constitutionem Sixti V. non
esse usque receptam saltem in Lusitania, & Azorius p. 1.
lib. 9. c. 26. q. 4. dubitat quoque an sit ubique usque re-
cepta; verum citati DD. loquuntur de dicta consti-
tutione quasi ubique sit usque recepta. Sed an Inquisi-
tores in dubio, sapiant sortilegium hæresim manifestæ,
possint se intromittere, ex jure novo constat. Sixti V.
clarum est posse. Difficultas est de jure antiquo per
c. accusatus, §. sane, quæ observantæ Sylvester verba
rest, num. 4. non potest intelligi de dubio an factum
sit perpetratum, necne, sed in dubio an talia sapiant
hæresim. Sed contrarium, jure, ratione, & alio com-
probatum est, ut testatur Simanca tit. 30. n. 1. Pœna
in direct. part. 2. comment. 63. & doctus Acqua de Con-
fess. sol. q. 5. n. 13. quia iudex etiam delegatus cogno-
scit an sua sit jurisdictio; & si contrarii opinio esset
sequenda, Inquisitorum cognitio facile laberetur
set, asserente quolibet sortilegia, vel divinationem
sapere hæresim manifestæ. His suppositis deveniamus
ad pœnas supradictorum delictorum.

2. Ideo dico quoad abjuracionem, quod si sortile-
gia sapiant hæresim manifestæ, quia tales significant

Sup. cōtēto se credere illas res sacras adhibitas in suis fortilegiis, in hoc sup. vim habere ad maleficiorum operationem. Ideo de hac credulitate debent diligenter examinari, & si negent, debent torqueri, & si non fateantur, ut vehementer suspecti, per consequens debent abjurare de vehementi. Ita Raphaël de la Torre in 2.2. D. Thom. quest. 96. art. 4. diff. 2. Zanardus in direct. Theol. part. 3. cap. 64. Delius in disquis. mag. lib. 5. sect. 15. §. Dico tertio, Scaccia de iudiciis lib. 1. cap. 12. n. 34. Ioseph Sesse tom. 4. decis. 466. num. 9. & Emanuel Moura opusc. 1. de incant. sect. 3. cap. 5. num. 32. & ante omnes Pegna in direct. Inquis. part. 2. coram. 67. & novissimè Genuensis in praxi Archiepisc. cap. 18. num. 8. ubi sic ait: Si aliquis est suspectus vehementer, ut quia admiscuit sacramentalia in fortilegiis, tunc torquetur pro ulteriori veritate super intentione, & si negat adhuc compellitur abjurare de vehementi. Sic ille; & novissimè Emanuel Moura de incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 5. num. 32. sic asserens: Misceantes in fortilegiis quælibet Sacramenta, sacramentalia, res, orationes, vel verba sacra tanquam hæreticalia subiciuntur Inquisitoribus puniendi poena condigna, & si negent se credere prædicta Sacra habere vim ad cogendum arbitrium, aut ad alios turpes effectus, aut alium errorem, debent tamen abjurare de vehementi. Ita ille.

3. Verum quoad alias poenas supradictis reis imponendas, ita asserit Pegna in direct. Inquis. part. 2. comment. 67. coërceri possunt anathemate, dignitatum suspensione, verberibus, exilio, carcere, monasteriis, aliisque suppliciis, spectata personarum qualitate infami iuditi mita in publicum producantur, aut scalis alligati, cum vituperatione propter Ecclesie fores constituantur. Ita ille; & ante illum Simanca tit. 21. num. 23. & novissimè Sesse tom. 4. decis. 466. num. 13. Sed hodie ut plurimum laici ignobiles traduntur turreibus, ut docet ex stylo Inquisit. Rom. Genuensis in praxi Archiepisc. cap. 68. num. 8. vide etiam Scortiam in Bull. Pontificie prom. 58. theorem. 258. & in casu occurrenti ne deseras consulere Delium in disquis. mag. lib. 5. sect. 16. & Soulam in Aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 58. ad num. 10. usque ad 17. ubi inter alios casus observat quod Sacerdos, qui celebrat Missam super rebus aptis ad fortilegia peragenda, videlicet super palta, super calamita (ut accidit his diebus) & his similibus simplicibus, aut mixtis, aut qui vasis, aut vestibus sacris & his similibus in fortilegiis abutitur, aut qui in celebratione Sacrorum nefandas & turpes preces portigit, deponitur, privatur beneficiis, & in perpetuum carcerem detruditur; & nota etiam cum eodem quod si Sacerdos Missas defunctorum celebrat pro viventibus ut moriantur, & sacerdotio privatur, & perpetuo exilio relegatur una cum eo, qui hoc consuluisset, vel fieri mandavit.

4. Nota verò quod si quicumque fortilegus, etiam hæreticus, & Ecclesiasticus, fateatur in fortilegiis fecisse homicidium (ut his diebus factum fuit) & poeniteat, paratissime sit corripui, non posse eum Inquisitores tradere Curie seculari, sed debere eum admittere ad reconciliationem, præter Soulam tradit Farinae, 9.20. num. 105. & seq. vide etiam Menoch. lit. 1. cent. 4. cas. 388.

5. Sed notandum est novissimè Greg. XV. in Bulla edita 20. Martij 1623. mandasse ut confitio quod aliquis pactum cum diabolo fecerit, & a fide apostatando maleficiis, sive fortilegiis unam, seu plures personas ita læserit, ut ex maleficio, vel fortilegio mors sequatur sit, etiam pro primo lapsu Curie seculari tradatur debitis poenis puniendus; qui verò similiter apostatando pactum cum diabolo, ut præfertur, fecerit, & maleficium, seu fortilegium commiserit, ex quo licet mors sequatur non sit, infirmitas tamen, divortia,

impotentia generandi, sive animalibus, frugibus, vel aliis fructibus datum notabile provenierit, muro claudi, sive castris in S. Officio Inquisitionis, ubi illud extitit, fabricandis mancipari debeat. Ita Pontifex in d. Bulla.

6. Sed oritur hic pulchrum dubium, an sit fortilegium lapsus hæresim invocare dæmonem ad tentandam mulierem? Negativam sententiam docent Pegna in direct. Inquisit. part. 2. comment. 68. Scaccia de iudiciis lib. 1. cap. 12. num. 39. Ghirlandus de sortis cap. 10. Ioseph Sesse tom. 4. decis. 463. num. 11. Riccius in praxi tom. 1. refol. 424. num. 11. Bellocchius in praxi Theol. mor. part. 2. quest. 9. num. 64. Binsfeldius de malef. leg. 4. q. 2. concl. 3. Oldrad. conf. 110. Afflict. in confit. Regni, part. 1. rubr. 1. num. 17. Lucerna loquitis. ver. dæmones invocare, num. 2. Torreblanca de Magia, lib. 3. cap. 7. num. 13. Genuensis in praxi Archiepisc. cap. 18. num. 11. Locatus in praxi Inquisit. ver. Apostata, num. 13. & DP. communiter. Vnde secundum illos dicendum est simplicem invocationem dæmonis sine cultu, seu honore, aut mixtura rerum, vel verborum sacrorum non esse fortilegium hæreticale, maxime si efficiatur verbis imperativis, & non deprecativis, ad sciendum & obtinendum ea, quæ dæmon viribus naturalibus potest scire & præbere; ut tentare pudicitiam mulieris, ad inveniendum thesaurum, ad sciendum an partus futurus (& in utero tamen formatus) sit nasciturus masculus, vel femina, ad sciendum dictum, vel factum præteritum, ad impediendum ne ignis filium, vel aliam rem projectam comburat, ad transportandum hominem, vel aliam rem de loco ad locum, ad ligandos sponfos, ad inferendas ægrotudines, ad sciendum apparere corpus mortuum vivum per aliquod tempus, ad illuminandum cæcum, non à natura, sed ab impedimento, quod ipse possit subtrahere, ad habendam scientiam per purgationem phantasmatum, & facilitatem sensuum, ad inducendas nebulas, tempestates, ac similia, quæ invies apud Torreblancam de Magia, lib. 3. cap. 8. per totum.

7. His tamen non obstantibus (attendas quæso, amice Lector, nec te terreat turba Doctorum) ego contrariam sententiam teneo, & ratio est, quoniam ridicula est illa distinctio quam communiter afferunt adversarii, nempe per modum deprecationis invocationem dæmonis esse fortilegium hæreticale; secus autem si efficiatur per modum imperij; nam tu quis es, qui potes imperativè invocare illum, de quo loquendo Spiritus sanctus apud Iob asseruit non esse potestatem in terra quæ comparatur ei: deinde cum tibi sit interdictum omne cum dæmone commercium, ut notat Delius in disquis. mag. lib. 5. sect. 15. §. Dico quinto, quomodo igitur potes eum invocare etiam imperativè? & ideo Raphaël de la Torre in 2.2. D. Thom. quest. 95. art. 4. diffinit. 1. asser. 4. docet pertinere ad societatem dæmoniacam exigere à dæmone sponte occurrente consilium, favorem, aut quodvis officij genus, sive exactio fiat deprecando, sive imperando.

8. Clarè igitur apparet, nostram sententiam omnino tenendam esse, quæ sicut rationibus fulcita, ita Doctorum autoritate non caret, & ideo eorum verba per extensum apponam. Simanca tit. 30. num. 17. Beatus Augustinus erroneum, ineptum & ridiculum esse censet invocare dæmones per modum imperij, aut eis comminando præcipere, non enim est potestas super terram, sicut Iob dicit, quæ compareretur ei. Cæterum dæmones ut fatuos irideant atque decipiant, fingunt se cogi arque timere, sicut multis Parisiensium decretis declaratum est, & tit. 21. num. 13. sic ait: Sunt qui dicunt non fore hæreticum eum, qui dæmonem invocaret ad tentandam pudicitiam alicujus mulieris, vel

V v 4 ad

Sup. hoc sup. in tr. 10. ref. 107. signat in 5. Verum.

Sup. hoc in Ref. 2. ann. pte. citat.

Sup. hoc in diabus Ref. not. hujus §.

Sup. hoc in diabus Ref. not. hujus §.

512 Tractatus XII. De Poenis Delictorum,

ad aliud sciendum non alienum à potestate demonis, nam, ut sunt, si se demoni non subiciant, nec heresim miscere, cum non habeat errorem in intellectu, non est hæreticus. Sed quamvis hæc ita sint, tamen adversus illum inquiri poterit tamquam contra vehementer suspectum, ea enim ad apostasiam & infidelitatem pertinent. Hæc Stmanca. Sed audiamus Homobonum de Bonis, virum quidem dictum, in exam. Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 3. q. 16. sic aientem. Si amantes stimulis libidinibus agitati demones invocant ut illi flectant animum illius, quem amant in turpem amorem, licet communis videatur circumferri opinio, talem invocationem non sapere hæresim manifestam, præsertim si per modum imperij fiat; verius tamen dicendum videtur hoc scelus ad hæresim magnopere præsumendam pertinere, cum ridiculum sit dicere quod demones per modum imperij, invocentur ex quo non est super terram potestas, quæ comparatur ei. Sic ille & Farinacius tract. de hæresi q. 181. §. 3. num. 88. retractans tacite quæ dixerat q. 20. num. 80. ita ait: Ex his inferitur non esse veram conclusionem, licet à DD. communiter receptam, quod hæreticale non sit à demone per modum imperij petere, ut alienam tentet pudicitiam, cum huiusmodi instantia fieri non possit per modum imperij, prout DD. contrarii requirunt ad hoc ut cesset hæreticalis qualitas. Et tandem ante omnes hanc sententiam mordicus sustinuit insignis Theologus Bartholomæus Spina Apolog. 4. contra Ponzinibium, in qua ex multis aliis rationibus Theologicis probat acerrime nostram sententiam. Quam etiam confirmat opinio Michaëlis Zanardi, viri quidem docti & Consultoris S. Officij in direct. Th. part. 3. c. 64. fol. mibi 366. assertentis, (nota Lector) contra sortilegos non hæreticantes posse Inquisitores procedere tanquam contra suspectos de levi ex amicitia cum pacto implicito saltem cum demone, nam sicut subditus contrahens amicitiam cum hoste sui Principis redditur de infidelitate suspectus, ita & qui cum diabolo fædus, pactum vel amicitiam contrahit, etiam quoad ea, quæ sunt illi propria, vel ad quæ se potest extendere ejus virtus.

9. Remanet ergo difficultas an hi saltem de levi abjurare debeant, vel non? Ex una parte videtur quod non, quia ubi non est error cum pertinacia, ibi nulla potest esse hæresis, sed in intellectu istorum non est error, quia solum credunt quod credere possunt, scilicet demonem posse facere quæ ei propria sunt, & ad quæ facienda habet naturalem potestatem, ergo hi abjurare non debent, sed tantum ratione delicti, scilicet pacti, vel amicitie factæ cum demone, erunt aliqua poena extraordinaria puniendi. Ex altera parte videtur quod sint saltem de levi suspecti, quia factum ipsum, scilicet amicitia & recursus ad hostem humani generis saltem suspicionem levem inducit.

10. Huic difficultati (salvo semper Matris meæ S. R. E. judicio, dicerem quod quidem hi ex facto se reddunt aliquantulum de fide suspectos: at hanc suspicionem in tortura purgare poterunt, ita ut expurgata non sint abjurandi. Hæc omnia Zanardus loc. cit. Cujus quidem ultima verba procedunt secundum stylum Inquisitionis Romanæ, in qua suspecti leviter de fide torquentur & torti abiurant. In nostra verò Inquisitione Hispanica, quia non torquentur, dicendum est supradictos sortilegos non hæreticantes debere saltem abjurare de levi, & eis salutarem poenitentiam iniungi; sed ad aliud non minus curiosum dubium deveniamus.

11. Quæro igitur an Inquisitores possint punire sortilegum, qui in sortilegio miscuit Hostiam non consecratam, dummodo super eam sit celebrata Missa? Negativè respondet Ghirlandus de sortil. q. 10. n. 16. & 17. Vnbertus Locatus in praxi Inquis. & ex recentioribus Torreblanca de Magia, lib. 3. cap. 8. n. 18.

Farinacius q. 20. num. 83. Raphaël de la Torre in 2. a. D. Thom. tom. 3. q. 96. art. 4. disp. 2. sit. de qualifikatione sortitionum, & adducunt rationem, quia tale sortilegium non est hæreticale.

12. Verum M. Antonius Delrius circa præsentem questionem in disquis. mag. lib. 5. sect. 15. §. 8. dico quoniam, utitur distinctione, & ait, quod si talis bene sentiat de præsentia Corporis Domini, & transubstantiatione, & non præbuit hanc Hostiam populo adorandam, sed verè aliam, quam elevavit, & consecravit, hanc verò accessorie tantum super Altare ad magicos effectus posuit, erit tantum suspectus de hæresi; si verò illa alia credidit, tunc aperte foret hæreticus, si verò revera non credidit, ista vim aliquam habere ad effectum magicum, non erit suspectus de hæresi, sed extra ordinem puniendus. Hæc ita, si de hac ejus intentione constet, nam quamdiu non constet, mihi quidem videtur, de hæresi maxime suspectum. Ita Delrius.

13. Sed ego puto absolūtè (& miror viros doctos aliter sensisse) dictum sortilegium esse hæreticale, & ita hanc sententiam docet Scaccia de judic. c. 1. lib. 1. cap. 12. num. 34. & ratio est, ait ille quoniam dicto maleficio sortilegus miscuit rem sacram, scilicet celebrationem Missæ super Hostiam, licet non consecratam, igitur erit hoc sortilegium hæreticale, non propter hostiam minimè consecratam, sed propter Missam super ea celebratam. Sed audiamus virum doctum Anton. Souf. in aphor. Inquis. lib. 1. c. 57. n. 11. sic assertentem: Censeo sortilegium in quo ponitur, aut quod fit cum hostia consecrata, aut cum aliqua re super quam Sacerdos Missam celebrat, hæresim sapere manifestè, tum ex parte operis, tum quia sacrificium Missæ ordinat ad sacrilegium licet mediare, tum etiam præsumitur quod hoc faciens credit illud vim habere ad maleficio operandum, & hoc ipsum in facto ostenditur. Ergo, &c. & tandem ex Doctoribus nostræ Inquisitionis Hispanicæ præter Soufiam docet hanc sententiam Emanuel Moura de Incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 5. n. 29. ubi refellens Farinacium ubi supra, sic ait: Est sacrilegium sapiens hæresim manifestè, Sacerdotem celebrare Missam super hostiam non consecratam ad effectum sortilegum, qui demonis potentiam non excedat, quia abusus sacrificij Missæ continet, abulum etiam Eucharistie. Ex quibus apparet supradictum sortilegium quicquid asserant Doctores contrarii, esse puniendum poenis, de quibus supra cum abturatione de vehementi.

14. Et tandem pro fine huius resolutionis nota quod qui fuit usus sanctissimi sacramento Eucharistie in sortilegiis, traditur curiæ seculari ex ordinatione S. Officij posita in fine operis, iudiciali Inquisitionum, & tradunt Genuensis in praxi Archiep. cap. 68. num. 10. Emanuel Moura de Incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 5. num. 29. & alii. Quæ autem superius dicta sunt de sortilegiis, dicendum est de magis, nam si isti inveniuntur habere errorem in intellectu, sicut & sortilegi puniuntur ut hæretici formales, secus autem abiurant de vehementi, & puniuntur severiter supradictis poenis pro qualitate personarum & circumstantiis delictorum.

RESOL. XI.

De Laicis, seu Ecclesiasticis non Sacerdotibus audientibus confessionem, & quomodo supradicti puniendi sint, & quomodo debeant abjurare.

Et an Inquisitores adversus prædictos possint procedere?

Et an simplex Sacerdos etiam approbatus, suspensus tamen ab audiendis confessionibus non comprehendatur in Decretis

Quoad hoc sup. in tr. 10. lege doct. fol. 105.

In S. Officio imponendis. Ref. XII. 513.

cretis Pontificum, quamvis confessiones audiat & absolutionem impendat?
Et an si laicus, vel Ecclesiasticus non Sacerdos audiat confessiones, & non absolvat, subdatur panis Pontificis latis in Bullis Greg. XII. & Urbani VIII. Ex p. 4. tract. 7. Ref. etiam 11.

Vide inf. ex §. 1. Ref. 24. §. Notandum est.

Posse aduersus supradictos Inquisitores procedere patet ex constitutionibus Pauli IV. Gregor. XIII. Sixti V. & Clem. VIII. quas asserunt, & explanant Scortia in Bulla Pontific. epit. 162. theore. 403. Ziperus in iure Pontificio lib. 5. tit. de Clerico non ordinato celebrante. Francisc. Leo in thesaur. fore. Eccles. par. 3. c. 4. n. 58. Emanuel de Moua de incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 3. num. 9. Sanctarellus de heresi cap. 42. dub. unic. num. 5. Homobonus in consil. part. 1. respons. 150. vol. 1. Aldrete de relig. discipl. lib. 2. c. 20. n. 14. Barbosa de presb. Episc. part. 3. alleg. 110. n. 18. & Soula opus de sollicit. tract. 1. c. 9. n. 1. & ita confessiones audientes non reconciliantur, etiam si sint verè poenitentes, sed traduntur curiæ seculari, ut patet ex dictis Bullis.

2. Verum in Inquisitione Hispanica hæc pœna non est hæcenus in usu, sed, ut observat idem Soula in aphor. Inquis. lib. 1. cap. 33. juncto cap. 32. n. 13. si fidus Sacerdos fuerit laicus, & vilis persona, subditur, ad tritemes mittitur, & aliquæ spirituales pœnæ ei adduntur; si verò fuerit persona honesta & religiosa damnatur ad tritemes; quod si talis sit qualitas ut ad tritemes mitti non debeat, in exilium mittitur, & si fuerit in aliquo Ordine, ab eo suspendatur toto exilij tempore, quod si delictum aliquas circumstantias habuerit aggravantes, adduntur aliæ pœnæ secundum eam qualitatem. Ita Soula, qui etiam addit, quod rei hujus criminis debent abjurare de levi, & supradicta quasi omnia confirmat Castrus Palatus in sum. to. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 16 §. 9. n. 2. Vbi postquam testatus fuit traditionem curiæ seculari non esse in Hispania usu receptam, sic asserit: Horum pœna arbitraria regulariter est in actu publico abjurare de levi, flagellis cædi, & tritemibus addici, & ab ordinibus perpetuo privari. Aliquando hæc pœna minuitur, & in exilium & pecuniam convertitur, cum si delinquens nobilis sit, neque in actu specialis fuit malitia, cum si sit ita rusticus, ut non tam ex malitia quam ex aliqua ignorantia processisse videatur, & ita vidi quendam adolescentem simplicem, qui annali reclusionem & pœna pecuniaria damnatus fuit, eo quod fingens se Sacerdotem alterius confessionem excepit, ut postea illum irideret. Hæc Castrus loc. cit. quæ omnia desumpta à San Vincente in manuscriptis c. 19. §. 1. & seq. At malitia verè hujus criminis consistit in abusu Sacramenti, & qui hoc facit, est de fide suspectus, quia factio approbat quod hæretici hujus temporis falsò asseverant, id est, ministros hujus Sacramenti non esse solos Sacerdotes, ut definiuit Concil. Floren. in literis unionis, & Trident. sess. 14. cap. 6. sed etiam alios, & laicos, ut impiè sensit Vviclefus, teste Vvaldense to. 2. cap. 135. & 145. & Martinus Lutherus apud Rosenstem art. 13. Vide Cherubinum tom. 2. constit. 21. Greg. XIII. schol. 1. Vnde ex supradictis die 7. Octobris 1633. me consulente Inquisitores hujus Regni Religiosum Subdiaconum, qui plures confessiones excepit, damnarunt ad tritemes per septennium cum abjuratione de levi, stante praxi Inquisitionis Hispanicæ, in qua, ut dictum est, supradicti rei abjurant tantum de levi. Nota tamen quod in his in uno casu abjurationem de vehementi imponerem, & illos torquerem, quando, v. g. essent de provincia infecta hæresi Lutheri, qui assererebat omnes esse ministros sacramenti Poenitentiae, persona enim dictus suspecta etiam respectu regionis suæ, ut optimè observat Sesse tom. 4. decis. 152. n. 4. novissimè procedit Bulla Sanctissimi D.N. Urbani VIII.

in qua etiam minores 25. annis statuitur, si quomodolibet delictum committant, tradi debere Curie seculari.

3. Notandum est tamen hic, quod simplex Sacerdos, vel etiam approbatus, suspensus tamen ab audiendis confessionibus, non comprehenditur in supradictis decretis, quamvis confessionem audiat, & absolutionem impendat. Ita Soula opus de sollicit. tract. 1. cap. 9. n. 5. & in aphor. Inquis. lib. 1. cap. 33. n. 26. & Sanctarellus de heresi c. 42. dub. unic. n. 5. in fine, cum Acugna de confess. sollicit. quest. 13. num. 15.

4. Sed difficultas oritur hic, an si laicus, vel Ecclesiasticus non Sacerdos audiat confessiones, & non absolvat subdatur pœnis Pontificiis latis in supradictis Bullis: Negativam sententiam in p. 1. tract. 4. ref. 16. ego ipse adnotavi docere Rodriguez & Sancium, quibus nunc addo Sanctarellum de heresi cap. 42. dub. unic. n. 5. & Acugna in tract. de Confess. sollicit. quest. 13. n. 14. Verum non reticeam affirmativam sententiam docere Frexas in editione novissima de Confess. sollicit. quest. 13. num. 56. & Antonium Soulam in aphor. Inquis. lib. 1. cap. 33. n. 3. & in opus de sollicit. tract. 1. cap. 9. num. 3. 4. & 7. ubi probat ad violationem dictorum decretorum sufficere audire confessionem, quamvis absolutio, siue ex indispositione poenitentis, siue alia de causa non impendatur, & addit etiam non Sacerdotem, qui solùm confessionem generalem audit, non tamen specialem peccatorum, subijci judicio Inquisitorum, licet minus puniri debeat, vult etiam quod qui semel confessionem audiat, aut unum tantum peccatum, pœna ordinata puniri debeat. Nota tamen quod supradicti rei si sint Religiosi, vel sacris Ordinibus initiati, non fustigantur, quod generaliter dictum esse volo pro omnibus aliis dictis.

Quæ hic est
sup. in tr. 2.
Ref. 83.

RESOL. XII.

De laicis, & Ecclesiasticis non Sacerdotibus Missam celebrantibus.

Et an Inquisitores possint animadvertere aduersus tale immane facinus perpetrantes?

Et an supradicti abjurare debeant de levi & de aliis pœnis, quibus puniendi sunt agitur?

Et an ad violationem Bullarum Greg. XIII. Clem. VIII. & Urbani VIII. sufficiat semel unam Missam celebrare?

Et an si Sacerdos non consecret panem, aut vinum, eo quod sit in peccato mortali, id est, habens datæ se Hostiam consecrandam, extrahit & Tabernaculo particulam consecratam, & verba consecrationis præfert non super hostiam, quam elevando ostendit populo, sed super eandem particulam consecratam, an inquam, possit per Inquisitores contra illum procedi? Ex p. 4. tract. 7. Ref. etiam 12.

§. 1. **A**dversus tale immane facinus perpetrantes Inquisitores animadvertere tradunt Pontifices Greg. XIII. Clem. VIII. in Bullis de hære Notandum editis, hic anno 1601. ille verò anno 1574. Difficultas est quoad nostrum institutum de pœnis. Scortia de sacrificio Missæ lib. 2. cap. 6. n. 10. respondet cum Rodriguez tom. 2. quest. 28. art. 2. in iure id non fuisse cautum, quod veteres Partes non existimaverint quomquam tantum facinus tentatum; sed ex supradictis Bullis asserit Pontifices decrevisse quod huiusmodi criminis rei ab Inquisitoribus, Ordinibus Ecclesiasticis, si quos habent degradati tanquam Ecclesiæ misericordia indigni Curie seculari tradantur: & ita etiam docet Perinus in privileg. Minim. tom. 2. concl. 9. Pauli V. §. 2. num. 22. Sanctarellus de heresi cap. 42. dub. unic. num. 5. Valens in pract. jur. canon. lib. 5. tit. 28. num. 2.

3. Verum quoad traditionem Curie seculari dictas Bullas

Bollas non esse in Inquisitione Hispanica usu receptas testatur Castrus Palaus in summ. com. 1. tractat. 4. disputat. 8. punct. 16. num. 2. & Emanuel de Moura de incant. pœnis. lib. 1. cap. 3. num. 9. & Soula in aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 32. num. 12. ubi observat hanc pœnam traditionis Curiae seculari imponendam supradictis, præcepisse etiam D. N. Urbanum VII. per epistolam Eminenti. Cardin. Mellini ad Inquisit. Generali. Lusitanie die 5. Martij, anno 1622. addit tamen ipse Sover. post declarationem istam hoc practitari non videri. Igitur in nostra Inquisitione Hisp. hujus criminis rei abjurant de levi, & pœniuntur iisdem pœnis, quibus diximus puniendos esse in superiori resolutione laicos, vel Ecclesiasticos non Sacerdotes audiendo confessiones. Ita Soula, & Castrus Palaus loco cit. Vnde Acugna tract. de Confess. sollicit. quæst. 13. n. 10. ait. Conimbricæ in actu publico anno 1610. vidisse quemdam de levi abjurasse, qui ad Diaconatum tantum promotus presbyteratum exercebat, & Seraphinus Freitas ejus additionator ibidem num. 30. testatur quod Pintia anno 1615. laicus qui Missas celebrare solebat, post per plateas fustigationem ad trirèmes condemnatus fuit & Emanuel Moura opusc. 2. de censal. sect. 3. cap. 31. n. 9. docet supradictos reos mittendos esse ad trirèmes, vel perpetuos carceres, vel saltem per plurimos annos, si nempe circumstantia aliqua interveniat, quæ delicti gravitatem, si non à toto, saltem à tanto, justè alleviet & excauset. Sic ille. Novissimè, ut in superiori resolutione dictum est, prodit Bulla Urbani VIII. in qua statuitur dictos delinquentes tradendos esse Curiae seculari.

3. Nota tamen quod ad violationem prædictarum Bullarum sufficit semel unam Missam celebrare, non verò si sacerdotalibus vestibus quis induatur celebrare intendens, si postea tamen non celebret, quia de celebrantibus tantum mentionem faciunt. Igitur perfectè hoc crimen committit qui sacerdotalibus vestibus indutus Missam celebrare incipit, quamvis non perficiat, nec verba consecrationis proferat. Ita Soula in aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 32. n. 12. & segg. ubi etiam rotat hoc delictum non esse commissum Inquisitoribus privativè ad Episcopos, sed cumulativè.

4. Notandum est tamen hic obiter, quod si Sacerdos non consuetet panem, aut vinum, eo quod sit in peccato mortali, & ideo habens ante se hostiam consecrandam extrahit à tabernaculo particulam consecratam, & verba consecrationis proferat, non super hostiam quam elevando ostendit populo, sed super eandem particulam consecratam, potest per Inquisitores contra illum procedi. Et ita determinavit Congregatio sancti Officii Mediolanensis 30. April. 1627. ut testatur, & docet Aloysius Batiola in aphorism. litera S. ver. Sacerdos §. 12. vide etiam Lucernam Inquisitorum vers. Sacerdos, & ibi Pegnam in annotat.

RESOL. XIII.

De impediendis Officiis S. Inquisitionis.
Et an adversus tales, Inquisitores procedere possint?
Et quomodo, & quibus pœnis supradicti puniendi sint,
& an sint suspecti de Fide, & quo pacto debeant abjurare? Ex p. 4. tract. 7. Ref. etiam 13.

Sup. hoc sup. §. 1. Aversus tales procedere Inquisitores, patet Inq. 10. Ref. 20 §. ult. & ni I V. & ex cap. statutum de heret. in 6. & tradit Pegna in direct. Inquis. part. 2. comm. 79. & part. 3. comm. 83. & 85. & Soula in aphor. Inquis. lib. 1. cap. 5. num. 7. & circa hoc maximam præbet Inquisitoribus autho-

ritatem Pius V. in Bulla, Si de protegendis, ita anno 1569. in qua Pontifex §. 2. 3. & 4. quoscunque & cu. de. b. aliquem ex Inquisitoribus, Advocatis, Procuratoribus, Notariis, testibus, accusatoribus, denunciatoribus, alii sive ministris S. Inquisitionis Officii offenderint, vel offendere tentarint, tenerint, decesserint, perterfecerint, eorumque fautores & complices, aut Ecclesiasticos, carceres, alia sive res sive publicas, sive privatas S. Officii, aut ministrorum invaserint, incendierint, expilaverint, libros, literas, exempla, scripturas aliaque instrumenta diriperint, aut alio quocunque modo exportaverint, suppresserint, vel etiam intermes fuerint causa ut hæc fierent, vel res, aut personæ servari, defendere prohibuerint, vincum extraxerint, emisserint, capi viderint, fugiendi facultatem dederint, receptaverint, occultaverint, aut eadem causa cœtum concursumque fecerint, etiam si effectus sequens non sit, excommunicat ipso facto, reservata Papæ absolutione declarat reos læsæ majestatis, privatos perpetuò dominis, feudis, honore, dignitate, tradendos seculari judicio, puniendos bonis rebusque omnibus sisco, iuribusque applicatis, ut de reis læsæ majestatis, & hæreticis constitutum est. Illud idem de omnibus Ecclesiasticis decernit, & hanc constitutionem novissimè Urbanus VIII. renovavit.

2. Sed difficultas est, an supradictas pœnas Inquisitores possint inferre in omnes personas? Farinacius de heresi quæst. 182. num. 80. pœnas dictæ Bullæ putat valere contra eos; qui contenta in Bulla admittunt in contemptum & odium S. Inquisitionis Officii: secus si in alia causa, ex qua per claras probationes se fecisse doceret, & hoc probat ex verbis ipsius Bullæ, ibi, Nemo autem expurgationem habere, &c. & etiam hanc sententiam docet novissimè Antonius Soula in Aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 28. num. 9.

3. Verum contrariam sententiam tenendam esse putat adversus Farinacium, Ioan. Baptista Scottia in Bull. Pontif. epit. 106. theor. 278. quia verba Bullæ sic habet. Nemo autem expurgationem habere, aut causam ullam proponere, vel præterdere possit, qui tantum nefas in contemptum, & odium S. Inquisitionis Officii admiserint, nisi contrarium per claras probationes docuerit se fecisse. In quibus verbis Pontifex non vult eximere ab his pœnis qui tantum facinus sua natura in maximum contemptum Inquisitionis vergens docuerit se id alia causa, quam contemptum & odij prædicti Tribunalis fecisse, sed solum si doceret se contrarium præstitisse; quare probata quidem actio contraria violationi Inquisitionis eximit à pœnis, sed non diversitas intentionis, ut pote si aliquis hæc commississet rogatus precibus consanguinei, non formaliter in contemptum S. Officii Inquisitionis. Ita Scottia loco cit. qui etiam notat quod Inquisitores sunt iudices in iniuriis contentis in dicta Bulla p. 1. si. & is contra ipsos, & eorum ministros, per eaque adducit Simanca tit. 34. num. 29. Zachinus de heret. cap. 32. num. 1. & alij. Et advertant etiam DD. Inquisitores quod dicta Bulla Pii V. condita fuit ob publicam utilitatem, unde latè est interpretanda & extendenda, ut bene docet, Aloysius Riccius in decis. Arch. tom. 1. decis. 74. num. 4.

4. Non desinam etiam hic adnotare quod in dicta constitutione habetur quod perterrefacientes ministros S. Inquisitionis, denunciatores, testes, &c. subdantur etiam illis pœnis in ea taxatis, sed hæc retractatio, salvo semper meliori iudicio, ait Michael Zanardus in direct. Theol. part. 2. prac. 1. cap. 5. §. 23. primò debet esse formalis, id est in actu S. Officii, & circa ea, quæ ad ipsum spectant; & non si propter alias privatas causas inducatur. Secundo, ut talis perterrefactio sit de

In S. Officio imponendis. Ref. XIV. 515

re gravi, possint inducere timorem etiam cadentem in constantem virum, nam de minimis non curat prator. Tertiò debet esse ab homine valente, & parato verba & minas ad facta deducere. Nam multi minantur, etiam viles & infirmi, sed horum minæ à familia armata Inquisitorum parvipenduntur. Ita Zanardus, qui etiam notat ad infligendas pœnas positas in dicta Bulla, consulendum esse Senatui Cardinalium super negotiis fidei deputatorum. Et Castrus Palaus in *summa tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 19. §. 7. n. 3.* facit pœnam mortis latam in dicta Bulla nunquam præcisè imponi, nisi in aliquo casu raro & extraordinario, in quo simul cum defensione hæretici occisus, seu gravis alicujus ministri Inquisitionis vulneratio conjungeretur, tunc enim sic delinquens curiæ seculari relaxatur, cetero se fateatur hæreticum esse, & pœnitentiam exposculet, & ad reconciliationem admittatur, & hæc dicta sint in terminis Bullæ Pij V. *Si de protegendis.* Nunc in genere loquendo assero quod impediens Officium S. Inquisitionis sunt de fide suspecti, ut probat Campegius in *addit. ad Zanchinum, de hæret. c. 20. lit. A. ver. suspicio.* Locatus in *praxi Inquis. ver. suspicio, num. 11.* Pegna in *direct. Inquis. part. 2. comment. 79.* & alij communiter. Sed oritur difficultas, an sint de fide suspecti si impediunt Officium S. Inquisitionis, non ex ejus odio, sed ex consanguinitate cum hæreticis amicitia, pretio, &c. Negativam sententiam tenet Sanctarellus *tract. de hæresi cap. 4. dub. 3. num. 5. in fine*, ubi sic ait: Sunt suspecti de hæresi, qui impediunt Officium S. Inquisitionis, non tamen sunt suspecti, si id faciant amicitia, vel consanguinitate, vel pretio; nam licet tunc posset procedi contra eos non tamen tanquam suspectos, sed tanquam perturbantes jurisdictionem Officij S. Inquisitionis. Ita Sanctarellus qui citat Bonifacium de Vitalinis, & Zabarellam, quibus ego addo Duardum in *Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. §. 3. n. 28.* & Batiolam in *aphor. litera 1. ver. Impeditores sancti Officij.*

Quoad hoc
legedocti.
Notandum.
ref. not. seq.

5. Sed ego contrariæ sententiæ tanquam probabiliori adhæreo, quam in terminis tueretur Soufa in *aphor. Inquis. lib. 1. cap. 28. num. 17.* ubi sic ait: Impediens Officium S. Inquisit. non in odium fidei, sed propter alias causas, probabile est non dici fautores hæreticorum; oppositum tamen probabilius est. Sic ille. Sed supradictos esse mitius puniendos puto, ut dicemus *infra* de fautoribus hæreticorum.

Infr. in Ref.
at. in ejus §.
Notandum
est.

6. Verum his omnibus suppositis, restat inquirere quo pacto impediens Officium S. Inquisit. debeant abjurare & quibus pœnis puniendi sint? Quoad abjuracionem est magna difficultas & ita magna ut Zanardus in *direct. Theol. part. 2. pr. 1. cap. 5. §. 2. 3.* nihil de hoc voluerit definire; tamen ego puto supradictos debere abjurare in genere impedimentum & fautoriam, pro qualitate suspicionis, ut notat Soufa in *aphor. lib. 1. cap. 28. num. 19.* eo tamen modo quo explicat Pegna in *direct. Inquis. part. 2. comment. 79. lit. C.* & Duardus in *Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. quæst. 33. n. 34.* Verum Castrus Palaus *tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 6. §. 7. num. 1.* putat hanc abjuracionem esse debere tantum de levi, alias verò pœnas putat esse debere secundum arbitrium judicis pro qualitate criminis scilicet pecuniæ, tritremis, fustigationis, & similibus, à quibus pœnis liberat qui tale delictum commiserunt, ex consanguinitate, vel amicitia. Sed hoc ego non approbo; puto tamen supradictos esse mitius puniendos, & ideo in *l. 2. ff. de receptorib.* receptans consanguineum, non liberatur à pœnis, sed mitius punitur.

RESOL. XIV.

De non implentibus pœnitentias.

Et an contra tales recte procedere possint Inquisitores?
Et an ex tali delicto oriatur non levis suspicio de hæresi?
Et difficultas est quibus pœnis subjiciantur?
Et docetur, quid facere debeant Inquisitores contra tales abjurare? Ex p. 4. tract. 7. Ref. etiam 14.

§. 1. EX tali delicto oriri non levem suspicionem de hæresi, quasi conversio antecedens fuerit ficta, concedunt omnes, & ideo contra tales recte procedere possunt Inquisitores, ut inter alios notat Simanca in *enchir. tit. 61. num. 7.* Difficultas est, quibus pœnis subjiciantur? Zanchinus de *hæret. cap. 10. num. 4.* & ibi ejus additionator Camillus Campegius *lit. C.* putant supradictos puniendos esse tanquam relapsos, & hoc etiam asseruit (quod nullus author, quem viderim, notavit) Io. Rojas *singul. 122. num. 3.* ubi sic ait. Dicitur relapsus & pœna relapsorum puniendus qui non adimplet pœnitentiam sibi injunctam per Inquisitores. Sic ille, qui citat Calderinum & Squillantem, quibus tu adde Doctores, quos invenies apud Menochium *lib. 1. consil. 82. num. 102.* Riminaldum *lib. 2. consil. 150.* & vide etiam Barsatium *consil. 7. n. 34.* & 32. cum Trevifano *lib. 2. decis. 36.*

2. Sed his non obstantibus negativam sententiam tenendam esse docet Simanca *tit. 47. num. 77. & tit. 48. num. 29.* Julius Clarus *lib. 5. ver. Hæresis, n. 10.* & ejus additionator *lit. F.* ubi citat Riminaldum *loc. cit. defendentem* mulierem de pœna relapsi, cui Inquisitores injunxerant, ne de domo quam sibi pro carcere præfixerant, exiret & exivit sine licentia; & hanc opinionem tenent etiam duo viri doctissimi, Pegna & Canterus, hic in *qq. crim. cap. 1. de hæret. num. 60.* ille in *direct. Inquis. part. 3. comment. 146.* & idem etiam docuit Rojas sibi contrarius de *hæret. part. 2. n. 235.* & novissimè Soufa in *aphor. Inquis. lib. 2. cap. 26. num. 38.* & alij, & hoc verum etiam esse puto, si reus promiserit cum iuramento injunctam pœnitentiam servari sub pœna relapsi, ut docet Hippolytus Riminaldus *ditto consil. 150. num. 67. & 35.* & Menochius *loc. cit.* & alij.

3. Dicendum est igitur, eum qui pœnitentiam non adimplevit, non tanquam relapsum, sed tanquam impœnitentem condemnandum esse pœna arbitraria, ut ieiunij, fustigationis, vel dupliciter pœna ordinaria, ait Canterus *loc. cit.* Hinc ait Soufa in *aphor. lib. 3. cap. 29. n. 5.* quod si damnatus ad carcerem perpetuum fugiat etiam si non sponte veniat, sed comprehensus, reconciliandus est, sed maiori pœnitentia profuga afficiendus; quicquid in contrarium asserrat Barsatius *lib. 1. consil. 7. num. 4.* Arelatanus *notab. 6.* Rojas *singul. 23. n. 5.* Vide Pacianum *consil. 19. num. 64.* Zecchium *tom. 1. tit. de hæret. cap. 1. n. 18.* & alios & ego supradictos regulariter damnare ad tritremes per tres, vel quatuor annos.

4. Notandum est tamen, quod hanc posteriorem sententiam aliqui limitant, nisi pœnitentia imposita de directo contra hæresim destituta tendat, ut contra ipsam prædicare, cum hæreticis non conversari, &c. Nam in tali casu putant, condemnandum esse reum tanquam relapsum. Ita Riminaldus *lib. 2. consil. 156. num. 13.* Menochius *lib. 1. consil. 82. num. 107.* Trevifanus *lib. 2. decis. 36. num. 2.* & alij. Verum Iacobus Simanca *tit. 47. num. 77.* putat etiam in tali casu quod non adimplens pœnitentiam non habetur pro relapso, sed condemnandum arbitrio Inquisitorum denuò ad maiorem aliam pœnitentiam. Sed ego teneo opinionem affirmativam cum Riminaldo, & aliis, quibus adde Canterum ubi *suprà*, & Soufam in *aphor. Inquis. lib. 3. cap. 29. num. 9.* Nam non facere supradictas pœnitentias, est signum vehemens à jure statutum, approbationis erroris. Ergo contra Simancam, ut relapsus erit in talis puniendus; & ita etiam hanc sententiam tenet

tenet doctus Inquisitor Vmbertus Locatus in *praxi Inquisit. ver. penitentia*.

5. Nota etiam hic, quod qui iniunctas poenitentias non modo non adimplet, sed animo obdurato adimplere recusat, velut impenitens est iudicandus; & si nolit respicere, tradendus est Curiae seculari. Idem dicendum est si poenitentiam impositam propter haeresim probatam recipere renuit. Ita Pegna *part. 3. comment. 14* & Soula *loc. cit. num. 7.* & alii. Vnde hic inferitur decisio illius dñi, nempe quid facere debeant Inquisitores contra nolentes abjurare? Respondeo, quod abjurare reculans habetur pro convicto, & Curiae seculari tradendus est, ex constit. Martini V. sed tunc statim Curiae seculari tradendus est, quando aut confessus, aut convictus, aut in haeresi manifestè deprehensus abjurare renuit; si autem non fuerit confessus, vel convictus, tunc non statim Curiae seculari tradatur, sed antea excommunicabitur, & in excommunicatione si per annum steterit, tamquam haereticus condemnabitur & ita docet Vmbertus Locatus in *praxi Inquisit. ver. suspicio, num. 8.* Hippolytus Riminaldus *lib. 4. conf. 395. num. 64.* Eymericus in *director. Inquisit. part. 2. quest. 55.* & ibi Pegna *comm. 80.* Deltrius in *disquisit. mag. lib. 5. sect. 12.* & ideo Soula in *aphor. lib. 2. cap. 40. num. 16.* sic ait: Refructans abjurare de levi, non statim est Curiae seculari tradendus, sed prius excommunicetur, & si per annum pertinaciter isti excommunicatione persistat, Curiae seculari traditur, Sic ille.

RESOL. XV.

De frangentibus carceres, vel inde fugientibus, dum eorum causa agitur? Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 15.

§. 1. **C**arceratum pro haeresi si fugiat, pro convicto habendum, & tanquam haeticum damnandum, tradit Zanchinus de *haeret. cap. 10. num. 4.* & quod magis mirum est, ibi Additionator Campegius, vir quidem doctus, in *addit. lit. B.* vide etiam *Malcardum de probat. tom. 2. concl. 820.*

2. Sed merito adversus Campegium surrexit Simanca in *annot. dñi. Zanchini cap. 8.* & in *Cathol. institut. tit. 16. num. 23.* Io. Rojas de *haeret. part. 2. asser. 15.* Pegna in *direct. part. 3. comment. 35.* & novissimè Soula in *aphor. Inquisit. lib. 2. cap. 26. num. 37.* & Ioseph Aldrete de *disciplina tuenda lib. 2. cap. 8. num. 25.* Ratio est, quia in tali casu praesumendum est reum fugisse carceris tadio, aut metu falsorum testium, vel ob timorem tormentorum, & non quia haberet errorem in intellectu; non debet tamen ob dictam fugam impunitus evadere, & ideo ait Soula in *aphor. Inquisit. lib. 2. cap. 26. num. 32.* quod arbitraria poena debet puniri, sed non descendit ad aliquod particulare, quod fecit Pegna *loc. cit.* ubi sic asserit. Qui dum custodiretur pro haeresi, de carceribus effugit, consuetudine potius, quam lege aliqua receptum est, praesertim in Hispania, ut si sit Nobilis, Doctor, Religiosus, aut aliàs honorabilis civis, custodiatur arctius, & durius puniatur; quod si vilis sit, publice verberibus flagellandus, & causa haeresis in suo statu permanens tractatur, quamquam & aliis poenis arbitrariis puniri possunt. In quo mitius est, cum illis agendum, qui custodis negligentia evaserunt. Ita Pegna, & post illum Paramus *lib. 3. quest. 4. num. 72.* & Sesse *tom. 4. decis. 471. n. 6.*

3. Notandum est tamen hic cum Soula *num. 37.* Rojas *num. 185.* Pegna, & aliis quoddam licet, ut dictum est, detentus in carcere pro crimine haeresis, si aufugiat, neque pro confesso, neque pro convicto habetur, tamen resultat contra ipsum non solum ut ait Soula, indicium ad torturam, sed si non compareat, x

tali indicio cum aliis adjuncto, potest citari ad comparandum, & si non compareat, potest condemnari. Vide etiam Sesse *num. 8.*

RESOL. XVI.

De falsis testibus.

Et an supradicti poena talionis sint condemnandi?

Et quid de filiis, & nepotibus testis falsi?

Et an Inquisitores possint punire, & quibus poenis, cum quibus prece, minis, aut pretio testem corripit, ut falso in Sacro Tribunali contra aliquem deponeret? Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 16.

§. 1. **E**sse supradictos poena talionis condemnandos, tenent viri doctissimi, ut Ioan. Rojas de *haeret. part. 2. num. 156.* Antonius Gomez in *leg. Tauri. 83. num. 8.* & cecchius in *sum. tom. 1. & de haer. cap. 1. n. 14.* & alij, & patet ex constit. Leonis X. qua decretum est, testem falsum qui innocentem opprimere, tanquam haeticum voluit, Curiae seculari tradendum esse, & quidem urget major ratio in hoc crimine, quam in aliis, ut poena talionis imponatur, nam in hoc crimine nomina testium non publicantur, unde datur major ansa ferendi falsum testimonium.

2. Verum his non obstantibus, regulariter contrarium servatur in praxi, tam in Romana, quam in Hispanica Inquisitione. Vnde rectè Sanctarell. de *haer. cap. 39. dub. 3. num. 17.* asseruit, quod in Tribunali S. Inquisitionis falsi testes non puniuntur poena talionis, & citat Farinacium, Zanchinum, Campegius, & alios: dixi regulariter, quia primam sententiam admittit Soula in *Aphor. lib. 2. cap. 8. num. 29.* Caltrus Palau in *sum. tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 15.* & Simanca *tit. 64. num. 90. & 91.* quando ex falsa testificatione reus fuerit combustus; tunc enim putant falsum testem puniendum esse poena talionis, & sic praestitum fuisse in Inquisitione Lagronensi testatur, quod factum approbo, quia certe teneo illos Inquisitores, ut moris est, consuluisse supremum Inquisitorem Hispaniae; nam illo inconstituto hoc facere minime Inquisitoreslebent, & ideo Salzedus in *addit. ad praet. crim. min. Diaz. cap. 93. lit. B.* sic ait: In Romana Curia supremus & Generalis Inquisitionis Senatus, minime consuevit testes falsos seculari Curiae tradere, sed aliis poenis eos punit; ex quo quando talis casus eveniret, inferiores Inquisitores inconstituto supremo Inquisitionis Senatu, non debent testes falsos, qui graviter nocuerint, Curiae seculari puniendos relinquere. Itaque si testes falsi de vera & formali haeresi contra aliquem deposuerunt, qui ut haeticus negativus combustus fuit, & ejus bona fuerunt publicata, si Inquisitores pro tam gravi crimine existimaverint ad condignam punitionem testes seculari Curiae tradendos, oportet ut consulant generalem Senatum Inquisitionis, quia tam gravis poena absque expressa lege Canonica, praetextu cujuscunque opinionis huius, vel illius Doctoris facile imponenda non est; quia decretum illud Leonis X. non est ubique receptum, nec voluit quod ut lex universalis observetur; quod si ipsi propria autoritate eos punire decreverint, poena perpetui carceris, aut condemnatio ad tritremes erit imponenda productis prius tanti criminis reis in publicum spectaculum. Ita Salzedo.

3. Sed audiamus Soulam in *aphor. Inquisit. lib. 2. n. 8. num. 27.* sic asserentem: Testis falsus in crimine haeresis gravius, quam in aliis criminibus puniendus est; regulariter tamen Curiae seculari non traditur, sed producit in publicum spectaculum ligatis manibus & pedibus, discooperto capite in camilla, sustigatur, ad tritremes mittitur, aliisque poenis plectitur, ut mita infam,

infami exilio, & carcere, etiam perpetuo. Hæc Soufa. Vnde Aloyfius Barola in *aphor. lit. T. ver. Testes*, § 8. afferuit, quod ex inveterata consuetudine testes falsi in S. Officio damnantur ad remum. Vide etiam Pegnam in *direct. Inquis. part. 3. comm. 122.* & Simancam *tit. 64. n. 91.* de penis supradictorum differentes. Et nota, quod in omnibus casibus, seu rei Curie seculari tradantur, five aliis penis, ut *supra*, plectantur, minime abjurabunt, quia in his casibus non cadit abjuratio. Sed quid si testis, pro defensione inquisiti falsum deposuit coram Inquisitoribus, negando hæresim, quam sibi constat commississe? Respondeo quod in tali casu testis falsus debet abjurare fautoriam pro qualitate suspicionis, tanquam fautor hæreticorum, & ut plurimum puniendus est pena extraordinaria fustigationis, v. g. & utremium, vel utraque simul. Ita Calstr. Palas in *sum. tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 15. §. 6. num. 9.* & 10. & ante illum Simanca *tit. 64. n. 90.* ubi sic ait: Inquisitores testem qui falsum testimonium dixit in probatione objectorum, adversus alios testes, punire non debent pena talionis, sed extraordinaria aliqua coercitione, quemadmodum quibusdam Episcopis Senatus S. Inquisitionis plenius continetur. Sic ille.

4. Notandum est tamen hæc obiter, quod filij & nepotes testis falsi in aliquo atrociore casu forsitan combusti, propter penam talionis non eisdem penis afficiantur, quibus filij & nepotes hæreticorum, ut ex pluribus docet Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 2. cap. 27. num. 25.* & Simanca *loco cit. num. 92.* Soufa numero 31. & alij.

5. Restat modò discutere, an Inquisitores possint punire, & quibus penis cum, qui pree, minis, aut pretio testem corripuit, ut falsum in sacro Tribunali contra aliquem deponeret? Respondeo quod nemo, quem legerim, advertit, Bertazolium virum doctissimum *vol. 1. consil. 62. per totum*, docere Inquisitores in hoc casu non habere jurisdictionem puniendi, mandantes & corrumpentes testes, ut falso coram ipsis deponant, & contrarium asserere, ait ipse, esse ab omni veritate alienum. Sed fallitur, vir doctus, nam affirmativam sententiam determinat Leo X. in Bolla edita die 14. Decembr. anno 1518. ibi, *aut alium ad falsum deponendum*, &c. & hanc sententiam etiam docet Soufa in *aphor. Inquis. lib. 2. cap. 8. num. 28.* Iacobus Simanca *tit. 64. n. 96.* Pegna in *direct. p. 3. comm. 122.* Vmbertus Locatus in *praxi Inquis. in casibus Placentia discussis, cas. 5.* & alij communiter. Ratio est clara, quia plus delinquit is, qui testi mandat, vel persuadet ut falsum testimonium dicat, quam testis ipse, quia nocendi animum prior habet, & alium ad id facinus impellit. Quibus verò penis coercendi sint in tali casu mandantes, & corrumpentes testes, ut falso deponant, assero plectendos in iisdem penis, quibus ipsimet falsi testes plectuntur, & ideo Soufa in *aphor. Inquis. lib. 2. cap. 8. num. 27.* postquam enumeravit penas imponendas falsis testibus, de quibus *supra* dictum est, statim in *num. 28.* ita subiungit. Eadem digni sunt pena, qui testes pretio, aut minis corrumpunt, & qui hoc fieri mandant. Ita ille. & Simanca *loc. cit.* & ideo in Concilio Bituricensi *cap. 26.* sic habetur. *Et si forte dejeraverint, aut induxerint alios ad dejerandum partem in superiori parte duarum Crucum (quas portare habent in pectore & inter scapulas) brachium transversale unius, vel circa.* Hæc ibi, in quibus verbis clarè apparet iisdem penis plecti testes falsum deponentes, & inducentes eos ad falsum deponendum. Vnde in hoc sacro Tribunali Regni Siciliæ damnavimus Regularem falsum testem, & qui alios ad testificandum falsum corruerat, damnavimus, inquam, ad tritemes per decennium cum aliis penis, & reum innocentem, si vellet, diximus ducendum esse in publico spectaculo cum honore ferentem tamum palmæ in manu; ut fa-

Tom. V.

ctum est etiam olim, in Inquisitione Consequenti: complices verò supradicti rei, quia erant scemina, damnavimus ad fustigationem & ad exilium per sex annos ut in casu simili factum fuit in Inquisitione Gallicæ. [Sin Embargo, ait Inquisitor San Vincente in *manuscript. cap. 23. §. 3.* que en las primeras audiencias, confesassen quien les havia inducido.

RESOL. XVII.

De Astrologis judiciariis.

Et an contra eos possint Inquisitores Animadvertere?

Et quibus penis supradicti rei sint plectendi? Ex p. 4. tit. 7. Ref. etiam 17.

§. 1. **P**osse contra Astrologos judiciarios Inquisitores animadvertere, pater ex consilio Sixti V. in *tit. 10. Ref. & docet Peyrinus in privil. Minim. tom. 2. consil. 9.* tot. signat. *Pauli V. §. 2. n. 23.* Alphonsus de Leone in *tract. de offic. & potest. Confess. p. 1. recollect. 22. num. 15. cas. 30.* Soufa in *aphor. Inquis. lib. 1. cap. 48. num. 15.* & Scottia in *Bull. Pontif. epit. 140. theor. 361.* quia eorum modus prænuiciandi futura est Republicæ valde periculosus, & expositus multis superstitionibus, & præsumitur ex occulta societate cum dæmone pendere, nec tales Astrologi exculantur, licet protestentur se id non affirmare certò, id enim videntur facere ad fraudes regendas & statutas penas vitandas. Vnde non desinam hæc apponere verba Leonardi Lessij, viri doctissimi, de *just. & iure lib. 2. cap. 43. dub. 6. num. 42.* sic asserentis. Si aliquid particulare prædicant absolute, v. g. hunc tali morte, hoc tempore, vel loco periturum, hunc futurum Episcopum, furem, & similia, graviter peccant, & sunt puniendi, etiam si postea dicant se non certò affirmare voluisse, quia alioquin omnes facile se excusarent & contra iudices defenderent. Secundo si prædicant aliquid, maxime in particulari, cum circumstantiis, quarum non possunt reddere rationem nisi ex regulis Astrologiæ judiciariæ, v. g. quia hora Nativitatis erat talis cœli catastasis, nō sunt exculandi, etiam si solum dixerint esse probabile, aut verisimile, quia cum revera nihil tale ex astris colligi possit, omnis talis prædictio referenda est ad disciplinam malignorum spirituum, & occultam eorum societatem, & sanè perniciosum est putare regulas illas esse probabiles, cum eadem ferè incommoda sequantur, & ipsi Astrologi, quos Ecclesia damnat, sæpè nō plus dicant, farentur enim suas prædictiones non esse semper certas, & posse interdum aliter evenire, nihilominus meritò rejiciuntur tanquam impostores, & occultæ commercia cum diabolo habentes. Si verò solum in genere pronuncient, ita ut probabilis ratio reddi possit ex ætate, dispositione corporis, temperamento, consuetudine vitæ, aut aëris affectione, quæ ex fidem concursu, vel aspectu proveniat, non sunt condemnandi. Hæc omnia Lessius, & alij communiter.

2. Quibus verò penis supradicti rei sint plectendi, Soufa in *aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 48. n. 15.* sic ait: Astrologus judiciarius de futuris contingentibus à libera hominum voluntate pendentibus aliquid eventurum affirmans, etiam si id non certò affirmare asserat, ab Inquisitoribus puniri potest Canonicis penis, ac etiam aliis secundum eorum arbitrium, ex Constituto Sixti V. Vnde in Inquisitione Hispanica quidam Clericus qui prædixit tempus, genus & modum mortis Regis Francorum, ut postea evenit, abjuravit de levi, suspensus fuit ab Ordinibus, & beneficiis privatus, & à tota Hispania exulatus, & alius Clericus etiam eodem tempore abjuravit,

X x

de

de levi, & fuit reclusus per annum in quodam Monasterio, si etiam pœna pecuniaria. Igitur supra dicti si frequenter iudiciariam exercent, & maxime cum de multis aliorum, merentur in actum publicum exire, ubi abjurent de levi, & in exilium & pœnam pecuniariam condemnentur.

3. Non reticeam tamen hic adnotare quod Michaël Zanardus in director. Inquisit. part. 1. præc. 1. cap. 5. q. 16. asserit: Astrologus iudiciarius, si tantum affirmet se credidisse, non alia nos inclinare, sed non cogere, quamvis subdatur iudicio Inquisitorum quoad investigationem credulitatis, quia ex facto se reddidit suspectum, non tamen debet abiurare, quia rem indifferenter gessit. Ita ille. Sed in hoc DD. Inquisitores accurate animadvertant, nam cum tales in Tribunali non torqueantur, interrogati ab Inquisitoribus omnes equidem ad pœnas effugiendas responderent se non credere quod alia cogere possint. Idem in casu contingenti mitto me arbitrio DD. Inquisitorum, Novissime prodit Bulla Urbani VIII. quæ omnino videnda est.

RESOL. XVIII.

De infordescensibus per annum in excommunicatione, Et an tales sint suspecti de hæresi, & quæ pœnitentia sit eis imponenda?

Et an Inquisitores possint procedere tantum contra infor-

descens in excommunicatione ex causa Fidei?

Idem dicendum est de fautoribus, defensoribus, & recepta-

toribus Hæreticorum, ac quoquo modo Officium S. In-

quisitionis impediuntibus, & reclusantibus se purgare.

Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 18.

§. 1. **P**ossit cum supradictis Inquisitores procedere clarum est, quia tales sunt de hæresi suspecti, ut patet ex Concil. Trid. sess. 25. cap. 3. & docet Rojas singul. 60. num. 2. Simanca tit. 27. n. 4. Fulc. de visit. lib. 1. c. 29. num. 2. Azeved. lib. 3. tit. 5. leg. 1. n. 213. Sayrus de cens. lib. 1. cap. 10. num. 10. Guttier. in can. 99. lib. 1. cap. 12. num. 20 & alij, quos citat & sequitur Barbo. in collect. Doct. tom. 2. lib. 5. tit. 7. cap. 15. num. 12. & Sanctarell. de hæresi, cap. 4. d. 5. 4. n. 4. Vnde cum supradicti censeantur male sentire de fide, ex potestate Ecclesiæ interrogandi sunt quid sentiant. Et hanc sententiam veram etiam existimat Castr. Palas in summ. tom. 1. tract. 4. disp. 4. punct. 2. n. 5. cum Farinacio & Menochio, etiam quando dicti infordescens in excommunicatione fuerint excommunicati ex causa civili, quia contumacia uniformis est, imò maior videtur in causa civili, utpote leviori, & quæ regulariter minus retardare possit excommunicatum à comparando.

2. Sed ego contra Castrum contrariam sententiam teneo cum Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 6. num. 6. ubi sic ait: Contumax in excommunicatione per annum infordescens suspectus habetur de hæresi, beneficiisque privatur, quando esset excommunicatus pro crimine, secus pro causa civili. Ita ille. Cui addo DD. quos affert Sanctarellus tract. de hæresi cap. 4. dub. 4. num. 5. & Sayrus de cens. lib. 2. cap. 10. num. 4. Vide etiam Gonzalez in regul. 8. Cancell. gloss. 15. num. 106. ubi asserit ita decisum fuisse à Romana Rota in una Segobienfi infordescens 5. Junij 1598. coram Seraphino, ubi rejicitur Menochius & Salzedo, quos pro se Castrus citavit.

3. Verum notandum est, quod licet possint, ut dictum est, tamen ex consuetudine Inquisitores non solent procedere contra excommunicatos pro aliis delictis extra hæresim, etiam si infor descerint in excommunicatione, & ita observat Michaël Zanardus in director. Theol. part. 2. præc. 1. cap. 5. §. 18 in fin. Graff in

decis. part. 1. lib. 4. cap. 14. num. 4. Sigismon. Scaccia de iudiciis, &c. lib. 1. cap. 98. num. 36. Zecchi in summ. tom. 1. tit. de fide, cap. 1. num. 13. Pœna in direct. part. 1. comment. 72. Acugna de Confess. sol. ques. 24. num. 61. & Soula in Aphor. Inquis. lib. 2. cap. 27. num. 6. ubi sic ait: Perseverans per annum in excommunicatione non ex causa fidei, non hæreticus reputatur, sed solum leviter suspectus, ex consuetudine tamen Romana non procedunt Inquisitores contra huiusmodi excommunicatos. Ita ille. Non desinam tamen hic adnotare Genuesem in praxi Archiepisc. cap. 68. num. 8. asserere Inquisitores contra infordescens per annum in excommunicatione, non in causis fidei procedere & imponere pœnitentiam salutarem, & abiurationem de levi, sed quidquid sit de hoc, certum est in Inquisitione Hispanica Inquisitores procedere tantum contra infordescens in excommunicatione ex causa fidei, & ideo dico quod talis sic citatus ad respondendum de fide contumax erit, per annum in excommunicatione infordescens, ut hæreticus non verus, sed præsumptus condemnatur. Idem dicendum est de fautoribus, defensoribus, & receptoribus hæreticorum, ac quoquo modo Officium S. Inquisitionis impediuntibus, & reclusantibus se purgare. Ita Soula in Aphor. Inquis. lib. 1. cap. 27. n. 1. & 2. Pœna in direct. Inquis. part. 3. comment. 172. Vide textum clarum in cap. cum contumacia, de hæresi, c. 6. & ratio est, quia, ut ait Emericus in direct. part. 3. q. 47. si quis suspectus est leviter de fide, & ob eam causam citatus ut respondeat, si intra terminum assignatum negligit respondere, illa levis suspicio transit in vehementem: si autem in illa negligentia per annum perseverat, suspicio vehemens transit in violentam, ex dicto cap. cum contumacia, ergo ut hæreticus erit condemnandus. Vide Scacciam de iudic. &c. lib. 1. c. 98. n. 4. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cap. 374. num. 10. Farinac. de hæresi, q. 91. n. 14. & alios penes ipsos.

4. Nota tamen quod prædictus excommunicatus ut tanquam hæreticus condemnatur, si facile capi non potest, debet specificè citari ad respondendum de fide, & ad se purgandum de suspensione ex infordescencia orta, & quamvis citatio una fortè sufficiat in dicto casu, tutius est ut triplex præmittatur. Annus verò debet esse continuus, & toto illo tempore cum potestate comparandi, & incipit à die declarationis, vel sententiae, vel notorietatis. Si tamen ante annum lapsum moriatur, non condemnatur ut hæreticus, neque eius bona confiscantur, nisi ex testibus esset plene convictus. Ita Pœna & Soula loc. cit. quibus adde Simanca tit. 14. n. 4. & alios penes ipsos.

RESOL. XIX.

De transferentibus arma, equos, &c. in terras Infidelium, & de penis, quibus puniuntur, si animo adjuvandi Infideles, & Hæreticos in bello ad impugnandum Christianos hoc fecerint, secus si lucrandi, & negociandi causa hoc egerint.

Et an adversus supradictos Inquisitores possint procedere?

Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 19.

§. 1. **A**dversus supradictos proceditur in nostra Inquisitione Hispanica. Vnde Cañereta in 99. crim. cap. 1. de hæresi, num. 68. in fin. sic asserit: Inquisitores possunt cognoscere & procedere contra deportantes arma & cibaria prohibita Saracenis. Ita ille, & Bobadill. in polit. tom. 1. lib. 2. c. 17. n. 69. testatur. [Que en los Reynos de Aragon procede el S. Oficio de la Inquisición contra los tales.] Quoad pœnas verò olim hæc facientes abhorbant de levi modo tamen non est in usu, sed si vilis persona est, fustibus caditur, si minimus, exilio & pecunia, in ea quantitate, quæ equi armarum valebant,

valebant, & insuper omnia illa confiscantur; quod si jam fuerint transmissa, poena pecuniaria duplicatur, & quidam Religiosus ob hoc crimen ex Consilio supremi Senatus Hispanici condemnatus fuit in sexcentis scutis, & in annua in suo Conventu reclusionem, & suspensionem interim ab Officio. Hæc omnia Castrus in summ. tom. 1. tract. 4. diffut. 8. punit. 1. 6. §. 10. quæ tamen antea notaverat in suis manuscriptis doctissimus Inquisitor San Vincente.

2. Non desinam tamen hic observare omnia supradicta titè procedere, quia existimantur tales delinquentes transferre arma & equos, &c. in terras infidelium & hæreticorum, lucrandi & negociandi causa: secus autem si animo adjuvandi infideles & hæreticos in bella ad impugnandum Christianos hoc facerent: nam in tali casu ex circumstantiis delicti & qualitate personarum tanquam fautores & defensores hæreticorum, &c. possint adversus tales Inquisitores procedere, & secundum gradum suspicionis illos torquere & publice abjuracionem imponere, & in alias penas condemnare.

RESOL. XX.

De sodomitis, & de poena qua supradicti debent puniri?

Et notatur quod non possunt Inquisitores relaxare sodomitas Curia seculari, nisi sint incorrigibiles.

Et an Inquisitores habeant cognitionem nefandi criminis ex Constitutione Pij V. Gregor. XIII. & Bulla Clem. VII.

Et aliqua alia circa supradictos sodomitas. Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 20.

§. 1. IN Regno Portugallie ex privilegio Regis, & ex constit. Pij IV. & Gregor. XIII. Inquisitores habent cognitionem nefandi criminis, ut notat Emanuel Moura de incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 1. num. 16. Barboza de potest. Episc. part. 2. alleg. 40. n. 45. & Soula in aphor. Inquis. lib. 1. cap. 59. num. 10. quod etiam servatur in Regno Aragonie, Valentie, & Barchinone, ex Bull. Clem. VII. ut testatur Castrus Palaus in summ. tom. 1. tract. 4. diff. 8. punit. 1. 2. num. 11. Henriquez lib. 1. 3. cap. 24. n. 2. in glossa. lit. P. Narbona in recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloss. 8. num. 3. Salzedus in addit. ad pract. crim. Bernardi Diaz c. 86. & alij.

2. Notandum est verò, quoad penas; quod in tali casu rei non abjurant, neque de levi, ut docet & testatur Emanuel de Moura de incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 1. num. 16. Sed si fuerint convicti, vel delictum fateantur, Curia seculari in actu publico relaxantur. Ita Castrus Palaus ubi supra, & alij. Si verò delictum fuerit attentatum, & non consummatum, flagellis ceduntur, & ad tñremes mittuntur. Nota tamen quod si quis membrum posuit intrinsecum, quamvis extrinsecum semen effundat, probabile est esse puniendum poena ordinaria sodomitæ. Ita Ioseph Sesse in decis. Regni Aragon. decis. 475. num. 5. tom. 4. Sed hoc Soula in aphor. lib. 1. cap. 59. num. 63. non intelligit pro uno actu, sed pro actibus huiusmodi repetitis, quia quod deficit ad complementum actus sodomitici, suppletur ex repetitione actuum in fraudem legis.

3. Non desinam tamen hic adnotare, Freytas in novis addit. tract. de Confess. sollicit. 9. 2. 4. num. 136. docere contra Mouram, non posse Inquisitores relaxare sodomitas Curia seculari, nisi sint incorrigibiles. Sed quia hoc delictum non pertinet generaliter ad omnes Inquisitores, satis est hæc dixisse; neque enim lædendæ sunt pudicæ aures.

Tom. V.

RESOL. XXI.

De fautoribus, defensoribus, & receptatoribus Hæreticorum, &c.

Et an contra tales, ut suspecti de hæresi possint Inquisitores procedere?

Et quomodo, & quibus penis puniri debeant?

Et inter alia, quæ circa hoc docentur tandem quaeritur, an non revelantes Hæreticos puniendi sint tanquam fautores?

Et an qui favet, & recipit consanguineos hæreticos incidat in penam excommunicationis latam in Bullam Cana contra fautores, & receptatores Hæreticorum? Ex p. 4. tract. 7. Ref. etiam 21.

§. 1. CONTRA tales ut suspectos de hæresi procedere posse Inquisitores, observat Duardus in Bull. Can. lib. 2. cap. 1. §. 3. n. 4. & DD. communiter; ea verò quæ dicuntur de fautoribus hæreticorum, ut rectè notat Soula in aphor. Inquis. lib. 1. cap. 25. num. 16. accommodanda sunt defensoribus & receptatoribus, sicuti è contra.

2. Hoc supposito, quoad abjuracionem supradictorum actorum quod cum incurrant suspicionem leviem, vel vehementem pro qualitate circumstantiarum, & indiciorum, prudentes Inquisitores illas perpendendo, faciant illos de vehementi, vel de levi abjurare, ut eis videbitur. Et ideo Pegna in direct. part. 2. comment. 76. lit. C. sic asserit. Receptatores hæreticorum abjuracionis penitentiam patiuntur ob suspicionem hæresis, quam contraxerunt: an autem hæc abjuratio de levi tantum, vel vehementi fieri debeat, qualitas personarum, & genus receptionis demonstrabunt. Ita ille, qui autem verè fautores hæreticorum inveniuntur, abjurabunt de vehementi, & antea torquendi sunt. Quomodo verò in casibus occurrentibus facienda sit dicta abjuratio docet Michael Zanardus in direct. Theol. part. 3. cap. 134. fol. mibi 740. ubi ait. Abjuratio fautoris dupliciter fieri potest. Primò in genere abjurando omnes hæreses, & hoc quando fautor indiscriminatim omnibus favorem tulit. Secundò in singulari, quando is Calvinistis, v. g. & non Lutheranis favit. Sic ille. Sed audiamus Pegnam in direct. Inquis. part. 2. comment. 79. ubi sic asserit. In aliquo casu sustineri potest abjuratio generalis, non expressis particularibus erroribus & hæresibus, nam qui generaliter alicui favendo, aut etiam nulli favorendo Officium Inquisitionis impedit, in nullam specificam & particularem hæresim videtur consentire, & propterea nullam in specie poterit abjurare, sed in genere dicet se desertari omnem hæresim, cuius suspicionem impediendo Inquisitionis Officium contraxit. In hac tamen difficultate, quæ contemnenda non est, cum frequenter accidere possit, hoc amplius censeo observandum, ut inquiratur à reo qui impedit Officium Inquisitionis, vel alicui hæretico favit, adhibitis etiam tormentis, si ita causa ejus & conditio postulaverit, an cum eo habeat familiaritatem, & cur ei faveat; nam si auxilium exhibitum in favorem personæ potius, quam erroris tendere videatur, sufficet generalis abjuratio fautoris, vel impedimenti eo modo quo dictum est. Quod si secus res habuerit, & aliqua alia concurrat, ex quibus oriatur suspicio eum, qui exhibet favorem, eosdè illos errores profiteri, quos profitetur ille, cui favet; tunc præter generale impedimentum, & fautoris abjuracione cogendus videtur ad particulares errores abjurados. Hæc omnia Pegna doctè ut semper solet, quem novissimè sequitur Duardus in Bull. Can. lib. 2. cap. 1. §. 3. n. 34. Verum quoad alias penas præter recensitas à Põsifice in excomm. §. credentes, de hæ. quas non incurunt, nisi

X x 2

per

per annum in excommunicatione notati infortuerint, ut notat Palaus ubi *infra*, n. 2. & præter illas, quas enumerat Sanchez *tract. de hæresi, cap. 1. dub. 1. n. 20.* Farinacius *de hæresi, quæst. 182.* & alij penes ipsos; dicti fautores receptores, & defensores possunt puniri arbitrio Inquisitorum poenis pecuniariis, exilio, fustigatione, irremissis, aliisque corporalibus poenis pro qualitate delicti, & si opus fuerit, usque ad confiscationem bonorum. Ita Castus Palaus *in sum. tom. 1. n. 4. disp. 3. punct. 6. n. 4.* Sed hanc poenam confiscationis bonorum, contra fautores hæreticorum, non admittit Farinacius *de hæresi* q. 82. n. 55. & Cantera *in q. crim. cap. 1. de hæret. n. 5. in fine.* Verum ego illam admitto, stante constitutione Pij V. *Si de protegendis*, in qua clarè contra supradictos infligitur talis poena.

Quoad hoc
sup. ex ref.
15. leg. do-
ctr. §. Non
desinam.
post med.
ver. Sed ori-
tur. & seq.

3. Notandum est tamen hic, titulum consanguinitatis, vel amicitie strictissimæ, non excusare in totum fautores hæreticorum à supradictis poenis, quæ latitudinem habent; sed debent moderari pro majori, vel minori sanguinis conjunctione, & ita docent DD. quos citat Soula *in Bull. Cæn. cap. 2. disp. 10. n. 4.* & sequitur *n. 6. in fine*, quibus addit Michaëlem Zanardum *in direct. Theol. part. 2. par. 1. cap. 5. q. 22. in fine.* Vnde Grassius *in decis. par. 1. lib. 4. c. 18. n. 35.* sic ait: Licet mitius puniantur consanguinei, uxores, amici, fratres, patres, filij, & similes personæ receptantes hæreticos sibi conjunctos, non tamen excusantur à tota poena, & per consequens non sunt penitus immunes à delicto. Ita ille, & hoc patet ex l. 2. ff. *de receptor.* ubi iuriconsultus loquens de receptoribus latronum, sic ait: Eos apud quos affinis, vel cognatus latro conversatus est, neque absolvendos, neque severè admodum puniendos, non enim par est eorum delictum & eorum qui nihil ad se pertinentes latrones recipiunt. Et licet Repertor. Inquis. *in ver. receptores*, §. *sed tamen receptantes*, & Paulus Ghirlandus *tract. de fortil. q. 9. n. 2.* afferant legem istam locum non habere in receptantibus consanguineis hæreticos, propter criminis immitatem, & in hanc sententiam videtur inclinare Gundiff. Villadiego *tract. de her. q. 16. in fin.* tamen contrarium tenet communis sententia DD. quos affert & sequitur Duasius *in Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. q. 29. n. 11.* & Pegna *in direct. Inquis. part. 2. comm. 81. lit. B.* ubi optime observat in casibus occurrentibus consanguineorum, seu conjunctorum rationem habendam esse, nam filius receptans patrem, uxor virum, frater fratrem; levius puniendi sunt, quam si remotiores, sive alios, non ulque adeo conjunctos receptassent, aut defendissent. Vnde rejicitur opinio Simancæ *tit. 15. n. 20.* afferentis filium, uxorem & fratrem, receptantes patrem, maritum & fratrem hæreticum, non esse puniendos: nam, ut benè observat Pegna & alij, sunt equidem supradicti levius puniendi, quam alij conjuncti, non tamen sunt immunes omnino à poena; quæ omnia supradicta procedunt, etiam in casu dubio, videlicet an favens hæretico consanguineo, vel affini favorem præstiterit ob sanguinis conjunctionem, vel ob crimen hæresis; nam præsumptio facienda est excusans à culpa Ita Cast. Palaus *ro. 1. tr. 4. disp. 3. punct. 5. n. 13.* qui citat Simancam & Grass. *loc. cit.* Fautores igitur hæreticorum, non ut hæretici sunt, sed quia affines amici, &c. maximè si sint bonæ vitæ, ad summum abstant de levi & puniuntur leviter exilio, vel multa pecuniaria.

Sup. hoc in
tom. 9. tr. 13.
ex doctrin.
ref. 6. signa-
ter in fin. §. 1.
& ex Ref. 7.
ult. per tot.
signanter in-
ter princ. &
med.

Ex his inferitur solutio illius quæstionis, an qui favet, recipit, consanguineos, affines hæreticos, incidat in poenam excommunicationis latam in Bull. Cæn. contra fautores & receptores hæreticorum? Affirmative & ex Ref. 7. respondet Suar. *de fide disp. 2. 4. sect. 1. n. 9.* Soula *in Bull. Cæn. cap. 2. disp. 10. num. 5.* Laym. *lib. 2. tract. 1. c. 14. n. 5.* Sanchez *de hæresi cap. 12. dub. nn. n. 3.* & alij penes ipsos.

4. Verum ego negativæ sententiæ tanquam probabiliori adhæreo, quam tucet Lorca in 2.2. D. Th. q. 11. art. 4. disp. 48. n. 6. Peyrinus *in privil. Minn. 10.2. confit. 9. Pauli. V. §. 2. num. 7.* Scottia *in Bull. Peni. epit. 9. theor. 27.* Megala *in 3. p. lib. 3. c. 1. q. 2. n. 27.* Duasius *in Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. q. 29. & q. 31. n. 21.* Azotius *tom. 1. lib. 8. cap. 15. q. 4.* Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 1. c. 10. n. 5.* & alij penes ipsos. Ratio est, quia ad incurrendam fautoriam, requiritur intentio formalis favendi hæretico, quia hæreticus est, ut colligitur ex *cas. cusatus*, §. *Sacerdotes*, de hæret. in 6. ibi, cum non sit dubium eos ipsa facere in favorem hæretice pravitatis.

5. In fine huius resolutionis restat inquirere, an fautores hæreticorum subiciantur supradictis poenis, licet effectus fautorie sequatur non fuerit. Vt si, v. g. hæreticum domi recepit ut illum ab Inquisitoribus liberaret, at non potuit, quia delinquentem ibi inquisitores invenerunt? Item quis dedit pecuniam hæretico ut fugeret ne caperetur à ministris Inquisitorum, & hoc non obstante captus est? Quæritur, an in his & similibus casibus quis dicatur fautor hæreticorum, & in poenas contra eos latas incurrat? Negativam sententiam tenet Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 2. c. 10. n. 9.* & novissimè Bonacina *tom. 3. in Bull. Cæn. disp. 1. q. 2. punct. 3. n. 3.* qui male, ut sæpe facere solet, citat pro se Suarez & Filiucium. Ratio est, quia mandans percuti Clericum, non incurrit in excommunicationem, non sequita percussione. Ergo &c. Secundo, quia quando aliquis effectus prohibetur sub excommunicatione, & minus principaliter prohibetur mandatum, vel consilium, vel favor, non incurritur excommunicatione ab eo, qui mandavit, vel consuluit, &c. nisi sequito effectu. Tertiò favor prohibetur hæreticis ne in hæresi foveantur, sed qui non obtinuit effectum favoris, non favet hæretico in sua hæresi, etiam si intendit favere. Ergo non erit puniendus ut fautor.

6. At his non obstantibus, affirmativam sententiam tanquam probabiliorē teneo, quam tenet Suarez *de fide disp. 2. 4. sect. 1. n. 14.* Sayrus & Grassus, quos citat & sequitur Castus Palaus *tom. 1. tract. 4. disp. 3. punct. 5. n. 11.* quibus ego addo Megalam *in 3. part. lib. 3. c. 1. q. 2. n. 28* & Duasium *in Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. q. 31. n. 2.* Et probatur primò, quia opinio contraria applicata casibus particulatibus, videtur incredibilis, & cōtra praxim, ut observat Suarez; nam qui non denunciat hæreticū, cum tenetur, excommunicationem Bullæ Cænæ incurrit, etiam si alter denunciet, & consequenter prior non consequitur effectum; & idem est de illo, qui per testimonium falsum hæreticum procuravit liberare, & non potuit, quia per alios testes convictus est. Probatur secundò, quia favor hæretico prohibetur non ut hæresis committatur, sed ne hæresis commissa firmitatem habeat; sed hic effectus semper obtinetur quoties auxilium in favorem hæresis præstat, saltem pro illo tempore, quo auxilium exhibetur, etiam si auxilium postea impediatur ergo, &c.

7. Restat modò respondere ad argumenta Sanchez. Dico igitur ad primum cum Suarez quòd procedit, quando mandatum ordinatur ad executionem ejusdem delicti, v. g. homicidij in nostro autem casu non est ita, nam favor per se non ordinatur ut alter committat hæresim, imò illam supponit, sed ad tuitionem hominis hæretici ordinatur, & ideo hoc delictum in suo genere est consummatum, quamvis effectus non sequatur. Ad secundum respondeo cum Duas. & Sayr. *de conf. lib. 3. c. 5. n. 4.* quòd æque principaliter excommunicantur in Bulla Cænæ & aliis iuribus hæretici, ac eorum receptatores & fautores in detestationem hæresis. Vnde non rectè adducitur doctrina in argumento contrario adducta. Ad tertium iam patet responsio ex secunda ratione superius adducta pro nostra sententia.

In S. Officio imponendis. Ref. XXII. 3521

8. Et tandem discutiendum est hic, an non revelantes hæreticos puniendi sint tanquam fautores? Affirmativè videtur respondendum ex Deciano *lib. 5. c. 5. n. 25.* & Pegna *in direct. p. 2. comm. 78.* quia supradictos ut fautores hæreticorum, esse de hæresi vehementer suspectos, docet Alphonsus de Castro *de just. hæret. puni. lib. 2. c. 23.* Verum personas nobiles esse tantum de hæresi leviter suspectas, docet Michaël Zanardus *in direct. Theol. p. 3. cap. 134. fol. mibi 741.*

9. At his minime suffragantibus, Antonius Sanctarellus *de hæresi cap. 9. dub. un. num. 19.* & Suarez *de fide diff. 20. sect. 4. n. 28.* qui citat Simancam, docent supradictam sententiam non esse veram, nisi aliæ adfuerint circumstantiæ; unde inferunt, supradictos non esse puniendos pœnis latis contra fautores hæreticorum, sed aliis pœnis ad arbitrium DD. Inquisitorum, tanquam inobedientes eorum mandatis, & ideo nisi adfuerint, ut dictum est, aliæ circumstantiæ, puto supradictos, neque de hæresi suspectos esse, ut præter Sanctarellum & Suarez docet Io. Rojas *singul. 3. n. 18.* ubi sic ait: Qui non denunciatur, vel revelat Inquisitori hæreticum, reparatur suspectus vehementer de hæresi secundum Alphonsum de Castro, quæ sanè conclusio maximum rigorem in se continet. Sed in hoc casu, meo iudicio, sustineri potest, si ultra scientiam & taciturnitatem prædictam cum hæretico conversatur, & ei est nimis familiaris & amicus, & tunc contra non denunciantem violenta oritur præsumptio. Ita Rojas. Vnde ex his à fortiori apparet, ut optimè notat Sanctarellus, falsam esse opinionem Pegna *in direct. p. 3. comm. 160.* asserentis uxorem non denunciantem maritum hæreticum, esse de hæresi suspectam.

10. Verum hæc opinio limitanda est in personis quæ ex officio, vel ex speciali præcepto tenentur denunciare, ut familiares, fideles, testis non deponens contra hæreticum, cum iuste ab Inquisitoribus interrogatur, &c. Vnde supradictæ personæ non denunciantes hæreticos, sunt de hæresi suspectæ, & tanquam hæreticorum fautores puniendæ. Et ita docet Sousa *in Bull. Can. c. 2. diff. 11. n. 6. & seq. Megala in 3. p. lib. 3. cap. 1. q. 2. n. 31.* Suarez *de fide, diff. 14. sect. 1. n. 6.* Sanchez *in summ. tom. 1. lib. 2. cap. 10. n. 15.* & alij penes ipsos. Vide etiam Sesse *tom. 4. decis. 474. n. 17.*

11. Nota tamen quod Castus Palom. *1. tr. 4. diff. 3. punct. 5. n. 7.* advertit multos Doctores à fautoria hæresis liberare, quando solum ex speciali præcepto, & non ratione officij, tenetur quis præstare favorem, eo quod non videatur adversus iustitiam, sed solum adversus fidem peccare in omitendo talem favorem, & ita non esse fautores hæreticorum singulares personas quibus ex officio non incumbit favere, & hæresim extirpare, docet Farinacius *de hæresi q. 182. §. 2. n. 36.* Tamen hanc sententiam contra Farinacium, & alios puro rejiciendam esse. Vnde Sousa *in aphor. Inquis. lib. 1. c. 25. n. 6. 7. & 8.* sic ait: Personæ privæ si à ministris requirantur ad favorem præstandum contra hæreticos, & cum possint auxilium præstare mittunt, fautores hæreticorum sunt. Et qui testimonium contra hæreticos ferre nolunt, aut veritatem celant, vel diminutè manifestant, cum ad veritatem dicendam ab Inquisitoribus adstringantur, fautores etiam dicuntur. Hæc Sousa *loc. cit.*

RESOL. XXII.

De revocantibus confessiones?

Et quid de testibus revocantibus suam testificationem?

Sed superest difficultas, an Inquisitores scire debeant secundo dicto, etiam si testis neget hæresim, in primo dicto confessam? Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 22.

Tom. V.

§. 1. **M**iram rem docet insignis Inquisitor Didacus Canterana *in q. crim. c. 1. de hæresi n. 70.* nempe, eum qui ex intervallo confessus est, non esse tradendum Curie seculari, si confessionem suam revocavit, licet de errore non doceat, quia negari non potest, quod per hanc revocationem aliquid diminuat de fide confessionis, nisi saltem constaret ex conjecturis, quod Confessio fuerit revocata ex malitia. Vnde Iacobus Simanca *tit. 13. n. 14.* sic ait. In iudicio. S. Inquisit. quodcumque tempore, & modo reus Confessionem revocet, quamvis nec afferat causam probabilem, nec satis idoneam; admittitur tamen ejus revocatio, & si pro eo, si contra eum, extremæ confessioni statur; hæc enim est, quæ efficit ut reus pœnitens, si ve impœnitens videatur, & hoc jure utimur. Ita Simanca.

2. Sed si hæc opinio esset vera, & sequenda, haberent hæretici securum iter ad effugiendam pœnam debitam, revocando sic suam confessionem, & ideo Trevisanus *lib. 2. decis. 31. rectè* vocavit impœnitentem illum, qui confessionem jam facta illam revocat, non docto de errore; unde in tali casu semper præsumitur dolus, & malitia in reo, & sic evadit pœnas debitas. Igitur contra Canteranum dicendum est, reum revocantem suam confessionem, etiam ante reconciliationem, & non probantem errorem & causam, quare erravit, tradendum esse Curie seculari, & hanc sententiam præter Io. Rojas *de hæresi p. 2. assert. 25. n. 265.* tenet etiam Ioseph Sesse *tom. 4. decis. 472. n. 7.* Antonius Sousa *in aphor. Inquisit. lib. 2. cap. 48. n. 22.* ubi sic asserit. Impœnitens, & negativus censetur, qui hæresim confessus, factam confessionem ante adimpletam pœnitentiam revocat, non probans causam talis revocationis, & nisi respiscat, tradendus est Curie seculari. Ita ille. Vide etiam Farinacium *de hæresi q. 188. n. 75.* Verum non est negandum, quod si confessio incontinenti in præsentia iudicis fuerit revocata, non nocebit confitenti, etiam non probato errore, quia lapsu linguæ & propter errorem præsumitur facta, & incontinenti dicitur revocatio facta, si reus esset adhuc in præsentia iudicis, ut notat gloss. *in ver. incontinenti, cap. præerea, de testib.* Secus autem intra triduum, ut aliqui voluerunt. Vide DD. citatos.

3. His tamen non obstantibus, in uno casu opinionem Canteranæ libenter admitterem, nempe quando reus revocat aliqua non plenè contra illum probata, ad excusandos complices affines, amicos, &c. & etiam si sint plenè probata, dummodo confessus sit & confiscatur adversus se hæresim consummatam, & alia de quibus non erat testificatus, in hoc enim casu raro relaxandus erit, quod est valde notandum pro hæreticis dimittendis, & ita docet Inquisitor San Vincente *in manuscr. cap. 5. num. 3. cap. 2. §. 6.* & ratio est, quia reus in his casibus præsumitur illas res revocare, vel celare ex metu, vel alia de causa, & non ex malitia; cum jam adversus se testificatus sit in re tam gravi, ut est hæresis formalis, &c.

4. Notandum est etiam hic obiter, quod qui de hæresi factam confessionem revocat, post adimpletam pœnitentiam ut temerarius puniendus est Inquisitoris arbitrio, & nonnunquam fustibus castigari debet, addita comminatione gravioris pœnæ, si deinceps in eandem temeritatem incidit; intellige dummodo in revocatione non persistat, nam si persistat, tradendus est ut impœnitens. Ita Sousa *in Aphor. Inquis. lib. 1. c. 48. n. 23.*

5. Sed quia dictum est de reis revocantibus suam confessionem, non injucundum erit, incidenter hic aliquid dicere de testibus revocantibus suam testificationem. Dico igitur, quod licet in aliis causis magis stetur primo dicto testis, quam secundo, ut inter alios docet Dec. *conf. 174. n. 7.* at in causis fidei speciale est, ut stetur posteriori dicto testimonio, quando verisimilius est

322 Tract. XII. De Pœnis delictorum,

ex coniecturis posteriora dicta esse uetiora, & apparerit testes non animi levitate, aut odij fomite, seu corruptione prœsumpti, sed zelo fidei dicta sua velle corrigere, & ita docet Covarr. lib. 2. var. cap. 13. num. 9. Paris. lib. 4. consil. 2. num. 78. Zanchinus de heret. cap. 14. num. 5. Dicit. Inquis. part. 3. quest. 65. & ibi Pegna comment. 114. Gundissalvus de heret. quest. 13. n. 12. & alij, quæ doctrina vera est, non solum quando testes deponunt contra se, & contra complices suos, sed etiam quando deponunt contra alios, & ideo Arelatanus de heret. notab. 13. sic asserit: Si testis dixerit unum in iudicio, & postea ex intervallo dixerit aliud in eodem iudicio, statim primo dicto, & non secundo. In crimine tamen hæresis, speciale est fidei favore, ut statim ultimo dicto, unde quamvis testis primò dixerit alium esse innocentem, si postea dicat eum hæreticum, statim ultimo dicto, quamvis utrumque fuerit iudiciale. Itaque ille.

6. Sed difficultas est, an Inquisitores debeant stare secundo dicto, etiam si testis neget hæresim in primo dicto confessam? ego ut verum fatear, mihi non displicet opinio affirmativa Simanca tit. 64. num. 59. & seq. & M. Antonij Deltij in disquis. mag. lib. 5. sect. 5. quia in iudicio servanda est æqualitas, neque in tam gravi crimine favrabilior esse debet detectio hæresis, quam liberatio innocentis, dummodo constet revocationem primi dicti factam esse non levitate, odio, aut pretio, sed zelo Catholicæ fidei, adducta etiam probabili causa revocationis, & correctionis.

7. Verum his non obstantibus, quia contraria sententia est communis, ideo ab ea non recedo cum DD. citatis, quibus addo Sanctarellum tract. de heresi, c. 38. dub. unic. num. 12. & Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 8. num. 17. Dico igitur, quod Inquisitores stare debent secundo dicto, cum in secundo dicto testis hæresim, & delictum detegit, non verò si illud neget; cum tamen in priori dicto hæresim & delictum manifestaverit, nam in tali casu priori, & non posteriori dicto erit fides habenda, quæ omnia probantur in cap. accusatus. §. licet, ibi contra & alios complices deponendo iunctis verbis præcedentibus tam de se, quam de aliis super facto heresi, &c. Unde Trevilianus lib. 2. decis. 39. num. 13. asseruit, quod in causis fidei sancitum est inter duo dicta iurata standum esse dicto, quod fidei favorem concernit.

RESOL. XXIII.

De Dogmatistis, & Hæresarchis, & de pœnis, quibus sunt prædicti sum puniendi.

Et an vero in penam supradictis sit neganda Eucharistia? Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 23.

§. 1. **H**Os non esse tradendos Curie seculari, si signa pœnitentiæ præbeant, tradit Cantera in quest. crimin. cap. 7. de heret. num. 70. Pegna in direct. Inquis. part. 2. comment. 64. & alij, ex cap. ad abolendam, de heret. & ex cap. Berengarius, de consecrat. dist. 2. Verum affirmativam sententiam tuetur Roias de heret. part. 2. num. 339. Simanca tit. 47. num. 50. & seq. Suarez de fide disp. 23. sect. 2. num. 10. ubi hanc opinionem probat ex multis rationibus, & in hanc inclinat Lorca in 2.2. quest. 11. art. 4. disp. 47. mem. 5. num. 7. licet in fine, asserat, quandoque conveniens esse supradictis penam mortis indulgere, & ideo hoc prudenti iudicio remittendum esse putat, Soula tamen in apbor. Inquis. lib. 1. cap. 9. num. 14. distinguit, sic enim ait: Si Dogmatista errorem suum postquam ab Inquisitoribus apprehenditur defendat, quamvis postea convertatur, non est recipiendus ad reconciliationem. Si tamen statim convertatur, & veræ conver-

sionis ferè evidentia signa ostenderit, recipi potest. Sic ille. Sint ergo DD. Inquisitores multum cauti ad hanc reconciliationem concedendam, non est enim facile credendum ex abyssis impietatis quem repente velle discedere. Unde supradictis majores pœnitentias injungant, & præcipue carceris irreversibilis, &c. & me consulente numquam tales ad reconciliationem admittant, si signa pœnitentiæ ostendant, quando jam Curie seculari tradendi sunt; vel si Regibus & Principibus, ac eorum filiis persuaserint errores, vel persuadere conati sunt. An verò in penam supradictis sit deneganda Eucharistia, asserunt Covarr. lib. 2. variar. cap. 1. num. 11. & Cantera in qq. crimin. cap. 1. de heret. num. 13. & alicubi est in praxi. Verum ista praxis & talis opinio mihi displicet, unde puto non esse denegandum sacramentum Eucharistiæ Dogmatizantibus, vel Hæresarchis, si verè pœnitentes sint; & ita docet Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 5. n. 5. Sanctarellum tract. de heresi, cap. 42. dub. an. n. 17. Simanca tit. 63. num. 7. Suarez de fide, disp. 23. sect. 2. num. 12. & Soula in Apborism. Inquis. lib. 1. cap. 10. num. 18. & colligitur ex cap. super eo, de heret. in 6. nam licet de relapsis in particulari loquatur, tamen ex identitate rationis ad omnes verè pœnitentes extenditur.

RESOL. XXIV.

De Hæreticis pœnitentibus, & de pœnis, quibus debent puniri.

Et an in aliquo casu veri pœnitentes non sint reconciliandi?

Et pro praxi adducuntur octo casus in textu hujus Resolutionis: ex Bulla Clem. VIII.

Et an hæretici, si pœnitent in ipso tabulato tradendi sint Curie seculari?

Et an, qui in tortura cum legitima ratione confessionis confitentur delictum, sit ab Inquisitoribus reconciliandi? Ex p. 4. tract. 7. Ref. etiam 24.

§. 1. **A**biuratio horum est de formali, quod alias verò pœnas audiamus dictum Io. Rojas de heret. part. 2. num. 197. & seq. ubi sic ait, Quamvis in omni iudicii parte hæreticorum conversio, & eorum confessio sit admittenda; tamen qui in limine iudicii ante accusationem confitentur, ad carcerem temporalem cum habitu pœnitentiali pro brevi tempore est condemnandus; si verò post accusationem, augenda erit pœna & pœnitentia; qui verò post publicationem testium hæresis confitentur, ad perpetuum carcerem damnandus est, quia præsumitur, quod metu probationum confitentur, & talis conversio non caret suspitione, & in omnibus casibus supradictis bona publicentur. Itaque; & Inquisitor San Vincente in manifest. cap. 2. §. 14. sic ait: [Si el Reo confesso antes de la publicacion se le da dos años, o uno de carcel y aun menos si confiesa en las primeras audiencias;] & loquitur de hæretico formali. Vide etiam Simancam in Enchirid. tit. 58. num. 7. & in Instit. Cathol. tit. 47. num. 29. & seq. Pegnam in direct. part. 3. comment. 142. & alios penes ipsos, & in cap. excommunicamus, el 2. de heret. sic habetur. Si qui autem de prædictis postquam fuerint deprehensi, redire voluerint ad agendam pœnitentiam, in perpetuo carceri dammentur, & ibi glossa cum Abbate, Butrio & aliis communiter, & hanc pœnam perpetui carceris observatam fuisse Cremonæ cum quodam hæretico pœnitente, testatur Boffius tit. de heret. num. 18. & sic etiam determinat instructio Tolerana anno 1561. cap. 41. Non nego tamen hunc perpetuum carcerem Inquisitores ex ista causa minui posse, & solum ad tempus imponere posse, ut ex multis DD.

In S. Officio imponendis. Ref. XXIV. 523

DD. observat. Castr. Palas rom. i. tract. 4. disputat. 6. p. 11. a. num. 2. Imò ego observo hanc penam perpetui carceris ex tylo Inquisit. Rom. in penam remi triennalis transiisse, ut testatur ex Farinac. Aloysius Barjola in Aphor. li. H. ver. heretici nec sponse comparentes, sed decepti sunt; verum hoc observari in Inquisitione Hispanica testatur Io. Rojas Inquisitor Valentinus ubi sup. part. 2. de heret. n. 203. ubi sic asserit: Hodie verò loco carceris perpetui heretici ad triremes condemnantur, dummodo debiles, & senes non sint, & huiusmodi condemnatio sit non ad minus, quam ad triennium. Ita ille. Sed ego invenio apud Vimberrum Locatum in casib. Inquisitionis decis. Placentia, cas. 3. quemdam hereticum poenitentem damnatum fuisse ad triremes per quinquennium, unde puto hoc remittendum esse arbitrio Inquisitorum. Cum igitur DD. Inquisitores hanc penam perpetui carceris ante latam sententiam possint mitigare, & ad tempus imponere, aut in alias extraordinarias penas convertere, ut patet in instr. Hysp. anno 1484. §. 11. & in cap. ut commissi, de heret. in 6. ibi, & illorum qui vestris mandatis, &c. juncta gloss. & ibid. Canonistæ cum Julio Claro lib. 1. §. heresis, num. 8. Ideo in nostra Inquisitione cum Nobilibus, vel aliis sibi bene visis personis, qui ad triremes damnari non possunt, nec debent; pensatis eorum qualitatibus, circumstantiis delicti, &c. penam carceris cum exilio, de portatione, detractione in aliquo Monasterio, vel alia pena ad tempus commutabunt. Vnde Decianus lib. 5. cap. 54. numero 45. agens de hereticis poenitentibus, sic ait: Poenitentia qualitas & quantitas arbitrio iudicis est relinquenda, cum majori pena digni sint prudentes, quam simplices, & majori clericis, quam laici, & majori Prælati, quam subditi, quod ante docuerat Pegna in direct. part. 3. comm. 142. & Campegius in addit. ad Zanchinum de heret. cap. 41. cum Barjola ubi supra. Adverte tamen cum Rojas part. 2. de heret. n. 318. puberes hereticos poenitentes reconciliandos esse, sed in penis, de quibus dictum est ætati subveniendum esse. Dixi ante latam sententiam, quia postquam reus est condemnatus in Inquisitione Hispanica, ex privilegio commutatio, seu relaxatio poenæ spectat ad Summum Inquisitorem. Vide Rojas singul. 115. num. 5. Pegna part. 3. comm. 108. & Simanca titul. 16. num. 20.

2. Notandum est tamen hic cum Sanctarello de heresi cap. 42. dub. unic. num. 5. Scortia in Bull. Pontif. epist. 10. theol. 36. Genuense in praxi Archiep. cap. 58. num. 7. Zanardo in direct. Theol. p. 1. præc. 1. cap. 5. §. 11. Naldo in sum. ver. heresi, num. 7. & aliis ex Bulla Clement. VII. die 3. Febr. an. 1603. quod in aliquibus casibus etiam veri poenitentes non reconciliantur. Primus est, Missas celebrantes non Presbyteri. Secundus, non Presbyteri confessiones audientes. Tertius, negantes Trinitatem personarum in divinis. Quartus, negantes divinitatem Christi Domini. Quintus, negantes Christum conceptum de Spiritu sancto. Sextus, negantes Christi mortem, ut nos redimebat. Septimus, negantes S. Mariæ virginitatem. Octavus, Magistratus, seu Domini Ecclesiastici, vel temporales schismatici, aut heretici, seu heresim, aut schisma excitantes. Sed de primo & secundo casu superius diximus, & omnes non esse receptos in Inquisitione Lusitana, testatur Soula in aphor. Inquisit. lib. 2. cap. 49. num. 62. ubi sic ait: Inquisitores non recipiunt in Inquisitione Lusitana, nisi poenitentes, qui non sunt heretici, schismatici, aut heretici, seu heresim, aut schisma excitantes.

Superius in Ref. 11 & 12. huius tract.

3. Sed restat hic inquirere, an heretici si poeniteant in ipso tabulato, tradendi sunt Curie sæculari? Ad hunc casum ita respondet instructio Tolercana anno 1561. num. 64. [Muchas vezes los Inquisidores sacan al tablado reos, que por estar negativos se determinan relaxarlos, y porque en el tablado antes de la

sentencia se convierten, y dicen sus culpas los reciben à reconciliacion, y sobreseyn la determinacion de sus causas, y parece cosa muy peligrosa, y que se deve sospechar lo hagan mas por temor de la muerte que con verdadero arrepentimiento, parece que se debe hazer pocas vezes, y con muy particulares consideraciones.] & ad ornatum supradictorum verborum videndus est Rojas de heret. part. 2. num. 198. & seg. cum Pegna in direct. part. 3. comm. 175. ubi sic ait. Plurimum considerandum est, qualiter recipi debeant hi, qui in tabulato, aut in Ecclesia in publicam fidei actionem sunt producti, convertuntur, qui potius metu instantis mortis, quam amore veræ poenitentia converti videntur, quamobrem cum negativis hæc raro fieri debere, & non nisi cum exquisitissimis considerationibus, nollem certè unquam in hoc sacro Tribunali misericordiam excludere; verumtamen ubi malitiam perfidorum huiusmodi contempnor, auferem dicere iustissimè fieri si locus misericordiae pateret reis donec à carceribus Inquisitorum educerentur, & postea nullo modo audirentur, præsertim cum tantum, & tamdiu laboratum sit in eorum conversione, quia tamen nondum damnationis sententia est promulgata, ideo in hoc crimine usque ad id tempus locus est poenitentia; & propterea sententia prior tutior est, sed altera fortasse iustior, spectata perfidorum iniquitate, & seta poenitentia. Hæc omnia Pegna. Itaque si in aliquo casu Inquisitores viderint specialissima conversionis signa, poterunt reum ad reconciliacionem admittere, quia id videtur pietati & misericordiae Ecclesiae convenire. Vide Decianum lib. 5. cap. 39. n. 5. Farinacium quest. 193. n. 60. Rojas ubi supra, & alios penes ipsos.

4. Non desinam etiam adnotare id quod observat Soula in aphor. Inquisit. lib. 2. cap. 34. n. 8. ubi sic ait: Post latam sententiam, & publicatam, an reconciliati heretici possint, Inquisitorum determinationi relinquuntur; raro tamen reconciliari debet, maxime jam si traditus sit Curie sæculari. Ita ille, qui citat Pegnam, Decianum, & Farinacium, quod est valde notandum. Verum oritur etiam hic aliud dubium, an qui in tortura cum legitima ratione habitio, constitutus delictum, sit à DD. Inquisitoribus reconciliandus? negativè olim statutum fuit in instr. Hysp. an. 1484. n. 15. ubi sic habetur: [Si los Inquisidores con ordinario juntamente deliberaron de poner el acusado a questio de tormento, y en el dicho tormento confesare el delito, y despues de quitado de dicho tormento ex intervalo conviene à saber el dia siguiente, o tercero dia ratificare la dicha su confession en juicio, este tal sea punido como convinto.] Sic ibi, & ita etiam docuerat Sylvanus conf. 89. Sed adversus illum, & meritò, insurgit Simanca in enchirid. tit. 58. n. 74. ubi ita asserit: Plurimum doctationis habet cum confessio vi adhibita, id est, tormentis extorqueatur, sed reus eam ratam habet, spontè quidem id facit, atque adeo recipiendus est, quemadmodum omnium consensu receptum, & rectissimè usitatum est contra Sylvanum. Ita ille.

5. Vnde meritò id quod præcipiebatur in supradicta instructione Hysp. postea revocatum fuit per instr. Tolet. an. 1561. ubi num. 13. sic habetur: [Passadas veynte y quatro horas despues del tormento se ha de ratificar el Reo en sus Confessiones y en caso que las rèveque usarse ha de los remedios del detecho y al tiempo, que el tormento se da el notario deve asseñtar la hora y assi mismo la ratificacion porque si se hiziere en el dia siguiente no venga en duda si es despues de las veynte y quatro horas, o antes y ratificandose el Reo en sus confessiones y satisfechos los Inquisidores de su buena confession, y conversion podranle admitir

524 Tractatus XII. De Poenis Delictorum,

à reconciliacion sin embargo que ay confessado en el tormento. Dado que en la instrucion de Sevilla del año 1484. en el capitulo quinze se dispone que el confesante en el tormento sea haviendo por conuencido cuya pena es relaxacion. Pero loque a qui se dispone esta mas en estilo, toda via los Inquisidores deven mucho advertir como reciben à los semejantes y la calidad de heregias que huvieren confesado, y se las aprehendieron de otros, o si las han enseñado à otros algunos por el peligro que de lo semejante puede resultar. Sic ibi & ad confirmationem supradictorum vide Rojas de heret. p. 2. n. 292. ubi ex aliis iuribus & Doctoribus probat, quod si reus in tortura hæresim confiteatur cum legitima rati habitatione reconciliandus sit; proinde huiusmodi confessio est, ac si libera, & spontanea fuisset.

RESOL. XXV.

De Hæreticis impenitentibus, & de poenis, quibus supradicti merentur puniri.

Et explanatur, quid est faciendum de diminuto, qui confiteatur de se, non tamen omnes errores? Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 25.

§. 1. **E**sse supradictos puniendos poena mortis, patet ex cap. ad abolendam, de heret. Sed pro tali casu apponam hic verba instruct. Tolet. anno 1561. n. 43. sic habetur. [Quando el Reo estuviere negativo y le fuere provado legitimamente el delicto de heregia de que es aculado o estuviere herege protervo y pertinaz cosa manifesta es de derecho que no puede dexar de ser relaxado à la Curia y brago seglar. Però en tal caso deven mucho mirar los Inquisidores su conversion para que a los menos muera con conocimiento de Dios, en lo qual los Inquisidores haran todo lo que Christianamente pudieren.] & diligentias faciendas à DD. Inquisitoribus in tali casu optime tradit Camillus Campegius in annot. ad Zanchinum de heret. c. 16. lit. A. si tamen post adhibitas dictas diligentias hæretici pertinaces convertantur, admittuntur ad reconciliacionem sicuti alij hæretici non relapsi, quia tamen talis conversio præsumi potest metu mortis facta, perpetuo sunt immutandi, & si sunt in aliquo Ordine, prius degradentur, & hæc degradatio de iure debet esse realis, attamen secundum introductam consuetudinem verbalis sufficit, & hæc omnia docet Soula in Aphorism. Inquisit. lib. 2. cap. 46. num. 6. Eadem poena mortis etiam imponitur, ut patet in verbis dictæ instruct. Tolet. hæreticis fictione iuris impenitentibus, ut sunt ij qui legitimis testibus convicti negant hæresim commississe; quidquid in contrarium asserat Boetius de decis. 341. n. 4. ubi nimis audacter loquitur contra Dominos Rotæ Romanæ, & Iul. Clarus lib. 5. de heret. n. 10. licet se remittat determinationi Ecclesiæ.

2. Sed affirmativam sententiam esse veram, communis praxis omnium Inquisitorum demonstrat, & illam docent Ioseph Sesse tom. 4. decis. 445. num. 15. Lorca in 2. 2. D. Thom. disp. 47. num. 20. Albertinus quæst. 8. num. 7. & segg. cum aliis penes ipsos, non enim indulgenda est venia, ei qui non cognoscit peccatum suum, & potius testibus quibus reus convictus est, quam ipsi reo in proprio facto fides adhibenda est, & ideo instructio Hispal. anno 1484. n. 14. sic habet. [Si alguno siendo inquirido del dicho delicto de heregia lo negare y persistiere en su negatiya hasta la sentençia, y el dicho delicto fuere cumplidamente provado contra el, como quiera que el tal acusado confesse la

fe Catholica, y diga que siempre fue Christiano, y lo es, lo deven y pueden declarar y condenar por herege, pues juridicamente consta del delicto, y el Reo no satisface devidamente a la Yglesia, para que lo absuelva y con el use de misericordia pues no confiesa su error. Pero en tal caso los Inquisidores deven mucho catar y examinar los testigos, y procurar de saber que personas son, y si depusieron con odio y malquerencia o por otra mala corrupcion y reprobos con mucha diligencia y haver informacion de otros testigos cerca de la conversacion, y fama, y consciencia de los testigos, que deponen contra el acusado, lo qual remitte à sus consciencias.] Sic ibi, que omnia in casu occurrenti diligenter in hoc sacro Tribunal à DD. Inquisitoribus observantur. Sed hæc opinio limitatur, quando reus in negativa præstiteret, & præsumeretur obliuio. Ita Albertin. 7. 34. n. 52. Rojas de heret. p. 1. num. 84. Sed difficultas est, quando obliuio præsumatur; Pagna in direct. Inquisit. part. 2. comment. 59. putat non præsumi in factis arduis. Vide instruct. Hispal. anno 1484. §. 13. ibi, [especialmente en cosas y actos graves y señalados, &c.] & in atrocibus & horrendis etiam post longum tempus, & idem dicendum est de factis, aut dictis solitis & consuetis, licet ardua non sint, & in iis quæ semper delinquentes comitantur. In cæteris verò causis, quæ insignes & arduæ non sunt nec solite & consuetæ, neque delinquentem comitantur, decennio regulariter reputatur obliuio, nisi aliter Inquisitoribus visum fuerit, penitenti delicti & personarum circumstantiarumque qualitate. Ex quibus inferitur confitentem diminutum, & negativum esse Curie seculari tradendum, & ideo Soula in aphor. Inquisit. lib. 2. c. 48. num. 11. & seg. sic ait: Diminutos qui confitentur de se, non tamen omnes suos errores, nec omnes complices revelavit, tradendus est Curie seculari, dummodo circa illa non præsumatur obliuio, & diminutio plenè probetur. Si diminutio verò non plenè probetur, & considerabilis sit ac non modica, danda est reo tortura juxta probationis qualiteratem. Diminutus similiter censetur, qui non confitetur omnes qualitates, quæ respiciunt veram & formatam hæresim; & item, qui non confitetur tempus errorum, quando obliuio nullo modo præsumitur, sed malitia. Circa tempus à parte ante facile saltem regulariter præsumi potest obliuio, complicitum obliuio possit reum præsumendum est si remoti sint, & cum quibus semel, vel raro converfabatur, præsertim si confitetur de consanguineis, & propinquis. Item sit confiteatur præcipuos errores, aut circumstantias & qualitates illorum, minores verò taceat, præsumi potest obliuio. Hæc omnia Soula. Vide Sesse ubi infra, & decis. 445. num. 16. & decis. 446. Verum Io. Rojas de heret. part. 2. num. 242. putat reum qui alios complices, vel omne delicti tempus non revelat, non esse diminutum, quia non est verisimile, quod qui delictum suum ingenuè confitetur partem temporis, cum sit res minoris momenti, occultet, vel alios hæreticos non manifestet. Ita Rojas, & quoad manifestationem complicitum observat. Castrus Palaus tom. 1. tractat. 4. dispensat. 6. punct. 2. numero 5. de illo, qui omnes suos errores fateretur, reulat tamen manifestare aliorum errores, quorum convincitur habere notitiam, existimare aliquos non esse ut impenitentem hæreticum damnandum, quia ex hac occultatione solum convincitur fautor hæreticorum, & non autem verus hæreticus, & impenitens condemnari; ut verus hæreticus, & impenitens condemnari; & ita asserit Castrus se audivisse in Inquisitionibus Castellæ praticari, & propter hanc causam torqueri. Sed ipse putat talem ut hæreticum impenitentem.

In S. Officio imponendis. Ref. XXVI. &c. 525

impœnitentem posse damnari. Vide Suarez de fide, disp. 2.1. sect. 2. num. 6. Paramum lib. 3. quæst. 9. n. 193. & seg. Simancam tit. 48. n. 27. & 28. cum aliis penes ipsos. Et tandem non desinam hic apponere verba Didaci Cantæ in 99. crim. cap. 1. de heret. n. 57. ubi sic ait: Ut quis relaxetur ex diminutionibus, est valde considerandum quod sint multum clare, & constet quod ex malitia hæreticus non vult dicere & declarare illud, in quo est diminutus, & ideo in consil. supr. Inquisitionis, maxima cum maturitate fuit mandatum, quod propter diminutionem nemo capiatur, (puto corrigendum esse nemo damnetur) sine consultatione ipsiusmet Consilij, Ita Cantæ, quem sequitur Freytag in editione noviss. de Confess. solic. quæst. 22. num. 57. ubi num. 58. pro praxi circa præsentem materiam sic ait: Aut diminutio est minima, quia diminutus non in totum satisfacit testificationi; & tunc admittendus est ad misericordiam, nec torquendus. Aut est diminutio maxima, & legitime probata, & tunc torqueri potest præmissa supremi Consilij consultatione. Ita ille, qui etiam num. 60. addit, quod Doctores dum de diminutis agunt, comprehendunt, & explicant etiam in complicibus, dum verò agunt de relaxandis diminutis, exemplificant & restringunt se ad diminutos, circa errores & hæreses de quibus convincuntur, & ideo sentiunt hunc, vel illum complice omittente, nisi sit Magister, pertinere ad minorem diminutionem, unde cautè Inquisitores in his se gerere debent. Hæc Freytag, quæ valde sunt notanda.

RESOL. XXVI.

De Hæreticis relapsis.

Et an Inquisitores debeant illos admittere, si spontè redeant, & penam mortis relaxare?

Et an Inquisitores possint damnare aliquem tanquam relapsum, qui post abjuratam hæresim redditur de secundo lapsu vehementer suspectus?

Et an supradictis relapsis danda sit Eucharistia?

Et notatur, quod datur casus in quo relapsus ex misericordia iterum reconciliatur? & quod non possint Inquisitores tradere Curie seculari relapsum, & inconsulto Supremo Senatui? Ex part. 4. tract. 7. Resol. etiam 16.

Quoad hoc §. 1. **S**uppono si relapsi spontè redeant, Inquisitores debere illos admittere, & penam mortis relaxare. Ita Menochius lib. 1. cons. 82. num. 168. Pegna in direct. Inquis. part. 3. comm. 12. Vmbertus Locatus in praxi Inquis. ver. abjurare num. 4. & alij, quidquid in contrarium asserat Rojas de heret. part. 2. num. 32. Ille verò dicitur spontè comparere & redire, qui in iudicio non prævento compareret coram Inquisitoribus, nam si hæreticus relapsus timeret, ne ab aliquibus apud Inquisitores accusetur, vel faciliè id prævidere potest, tunc non dicitur spontè redire ad Ecclesiam, sed potius ex metu, & tunc relaxandus est Curie seculari. Ita Paramus lib. 3. q. 4. n. 12. Barbosa in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 7. cap. 9. num. 21. Sanctarellus tract. de hæresi cap. 42. num. 17. Decianus lib. 5. cap. 56. n. 12. & alij. Sed praxis observat, ut ad relapsos poenitentes mittantur duo, vel tres Ecclesiastici viri, qui eos in fidei veritate confirmant, ad patientiam exhortentur in morte, quæ exulati non potest, ex cap. ad abolendam, §. illos quoque, de heret. tunc recipiant Sacramentum Poenitentiae, & Eucharistiæ, ut dicemus, & post duos, vel tres dies Curie seculari tradantur. Cæteros verò casus in quibus aliquis dicatur relapsus, non est nostrum inquirere, illos per extensum ponit Sanctarellus tract. de hæresi cap. 42. dub. un. per tot.

2. Solùm his in gratiam curiosorum quæro, an Inquisitores possint damnare tanquam relapsum, qui post abjuratam hæresim redditur de secundo lapsu vehementer suspectus? negativè respondet Rojas de heret. part. 2. num. 333. Sanctarellus tract. de hæresi capite 42. dub. unic. num. 9. Trevisanus lib. 2. decis. 37. per totam, Suarez de fide disp. 24. sect. 2. num. 7. & hanc opinionem servari in Inquisitione Lusitana, testatur Soula in aphorism. Inquis. lib. 2. cap. 45. num. 3. quæ opinio procedit, quando vehemens suspicō oritur ex actu plenè probato, ex quo talis resultat præsumptio, non verò quando solùm ex defectu plenæ probationis. Non desunt tamèn DD. quos citat & sequitur Castus Palas tract. 4. disp. 6. punct. 2. num. 9. asserentes affirmativam sententiam, & tenentes supradictum esse relapsum, & afficiendum poenis latis contra relapsos. Et ideo ego observo (nemine hoc advertente) apud Didacum Cantæ in quæst. crimin. cap. de heret. numero 58. quod in Consilio supr. Inquisitionis fuit prædictus quidam casus, ex quo apparet, quod si quis sit primò realiter hæreticus, & reconciliatus, licet secundo sit præsumptus hæreticus, & sit lapsus præsumptus, debet judicari relapsus. Verùm, quia casus ille fuit particularis; ego adversus Castum non recederem à prima sententia negativa, quam etiam Farnacius q. 295. §. 1. n. 18. asserit servari per Inquisitores Italiae. Nota verò, quod relapsi antequam relaxentur torquendi sunt in caput alienum, si addit semiple-na probatio, quod deliquerint cum complicibus, & si relapsus est in aliquo ordine constitutus, prius est realiter degradandus ab Episcopo, & postea tradendus Curie seculari. Ita Soula in aphor. lib. 2. cap. 45. n. 20. qui n. 18. docet etiam supradictis relapsis dandam esse Eucharistiā, quidquid in praxi alibi observetur. Et tandem.

3. Nota quod datur casus in quo relapsus ex misericordia iterum reconciliatur, quem vide supra in cap. 1. quæst. 8. Non posse autem Inquisitores tradere relapsos Curie seculari inconsulto Supremo Senatu, statuitur in instr. Toletana anno 1561. n. 66. & tradit Molina de iust. tr. 5. disp. 8. n. 14.

RESOL. XXVII.

De hæreticis absentibus, & de poenis supradictis ferendis?

Et notatur, quod in crimine hæresis pro absente citato Procurator comparsens admittitur, ut defensor innocentie, dummodo res sit dubia, & reus sit tantum de hæresi suspectus?

Et an Inquisitores, si post annum contumaces compareant, debeant illos audire, etiam quoad bona reorum confiscata?

Et aliqua alia circa bona reorum, queruntur, & notantur? Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 27.

§. 1. **D**eprehensus in hæresi confessione propria facti evidentia, vel testium legitima productione, si se absenter, & legitime citatus non compareat, tradendus est Curie seculari tanquam verus hæreticus contumax, & impœnitens; citandus est tamen in tali casu peremptoriè ad omnia & singula iudicij acta ut infra triginta dies compareat, alias quod sua causa usque ad finalem sententiam iudicabitur: in singulis autem edicti terminis fiscalis libellum accusatoris edat, & cùm terminus fuerit elapsus, ad sententiam publicam proceditur, & ejus statua comburitur. Si verò non sit de hæresi convictus, sed solummodo invenitur leviter de hæresi suspectus, citandus est ad modum explicatum, addita excommunicatione.

526 Tractatus XII. De Poenis Delictorum,

ut comparet; ipsius autem non contemptis contumaciam accuset fiscalis, & per litteras, seu libellos aggravatos, quibus denunciatur ejus contumacia, & tunc post annum non comparentem declarent illum Inquisitores hereticum. Hæc omnia Soula in *aphor. Inquis. lib. 2. cap. 49. n. 2. §. 6.* Simanca *tit. 46. Pegna in direct. p. 3. comm. 49. §. 91.* Farinacius *quest. 190. §. 12. num. 21.* & alij.

Sup. hoc sup.
in tr. 10. ref.
124.

2. Sed hic oritur pulchrum dubium, an Inquisitores; si post annum absentes contumaces compareant, debeant illos audire etiam quoad bona confiscata? Affirmative respondet Scaccia de *judic. & c. lib. 1. cap. 98. num. 34.* & Farinacius de *heresi quest. 85. numero 109.* ubi testatur in Inquisitione Romana servari quod quodcumque contumaces sponte compareant, semper audiuntur, & quoad personam & quoad bona.

3. Verum contrarium observatur in Inquisitione Hispanica quoad bona, nisi de ejus innocentia, vel legitimo impedimento confiteris, & ita tenet Simanca *tit. 2. num. 21.* Paramus *lib. 3. quest. 4. num. 47.* Pegna in *direct. part. 3. comm. 49. lo. Rojas singul. 145. num. 5.* Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 2. cap. 20. num. 27.* & Soula in *Aphor. Inquis. lib. 2. cap. 49. n. 7.* ubi sic ait: Qui elapso anno contumaciter in excommunicatione perseveravit, etiam si coactus & post combustum ejus statum comparuerit, audiendus est quantum ad excusationem criminis, & probationem innocentiae, non vero ad hoc ut bona recuperet, nisi vel de innocentia ejus, vel de justo impedimento legitime concilietur præmissa abjurazione prout juris fuerit, nisi sit relapsus. Ita ille. Et rationem quare tales non audiantur quoad bona, tradit Sanchez *ubi supra*, quia quando bona ob contumaciam heretici absentes publicantur, elapso jam anno stant in rem judicatam, & ideo non est mirum si postea reus comparens circa illa non audiat.

4. Notandum est tamen hic obiter cum Simanca *tit. 52. num. 4.* Farinacius *q. 185. §. 7. n. 98. & 99.* Soula *ubi supra, num. 11.* quod in crimine heresis pro absente citato Procurator comparens admittitur, ut defensor innocentiae, & modo res si dubia, & sit tantum de heresi suspectus. Nam si verè sit hereticus, ac de ejus heresi in processu constet, tunc non admittitur ut defensor, sed tantum ad excusandam contumaciam, & allegandas absentiae causas, propter quas aliquando Inquisitores solent prorogare terminum ad comparendum, & ita Castus Palaus *tract. 4. disp. 8. punct. 16. §. 3. num. 2.* testatur in Inquisitione Compostellana anno 1619. ex decreto supremi Senatus fuisse prorogatum terminum cuiusdam reo per quatuor menses.

5. Nota etiam quod bona absentium in tertium possessorem translata, licet de rigore juris sequestrari non debeant, si tamen paulo ante citationem fuga præcessit, probaque facile possit quæ bona sint, sequestrari debent, & ita responsum fuit à supremo Inquisitionis Senatu Inquisitoribus Gallicæ anno 1620.

6. Sed etiam non est omittenda hic celebris illa questio, an bona supradictorum reorum, propter contumaciam debeant ab Inquisitoribus publicari à die quo testes deponunt illos in heresim incidisse, vel potius à die qua per sententiam contumaces declarantur? Olim mordicus sustinebam, talem confiscationem bonorum debere fieri à die latæ sententiæ in contumaciam delicti, ex rationibus quas adducit Gabriel Quemada in *quest. fiscalibus, quest. 8. per totam.* Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 2. cap. 22. num. 35.* Vasquez in *1. 2. quest. 96. art. 5. disp. 170. toto cap. 3.* Molina de *instr. tom. 1. disp. 95.* Henriquez *lib. 13. cap. 56. num. 2.*

Avila de *conf. part. 1. dub. 7.* & Simanca *tit. 9. num. 26.* ubi sic ait: Bona ejus, qui deficit in purgatione, aut propter contumaciam damnatus est, non publicantur nisi ab eo die, quo hereticus esse præsumitur, non autem à tempore, quo testes aiunt illum fuisse hereticum, atque hæc opinio benigna interpretatione recepta est. Sic ille. Sed licet, ut dixi, hanc sententiam olim mordicus sustinebam, attamen modo contrarium probabilissimam esse puto, quam novissime tenet Farinacius, quem citat & sequitur Castus Palaus *tract. 4. disp. 5. punct. 22. num. 2.* quibus ego addo Azorium *tom. 1. lib. 5. cap. 7. quest. 2. & lib. 8. cap. 11. §. 2.* Sayrum in *Clavi Regia lib. 3. cap. 9. num. 30.* Menochium *conf. 185. num. 8.* Peregrinum de *jure sibi lib. 5. tit. 1. num. 176.* & Lessium *lib. 2. cap. 29. dub. 8. num. 54.* & ita in praxi observatum fuisse in Inquisitione Gallicæ, hoc approbante supremo Inquisitionis Consilio, testatur Inquisitor San Vincente in *manuscriptis*, quod est valde notandum pro casibus occurrentibus.

RESOL. XXVIII.

De hereticis defunctis, & quomodo contra supradictos debeant Inquisitores procedere, & quomodo & quando, & in quibus casibus, & circumstantiis eorum bona fisco sint applicanda, & aliqua alia circa supradicta notantur. Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 28.

§. 1. Licet omnia crimina morte extinguantur, ex *l. defuncto, ff. de publicis indicis*, non tamen crimen heresis extinguitur, & ideo contra hereticum post mortem possunt DD. Inquisitores procedere, ut affirmant Doctores, quos citat & sequitur Sanctarelus de *heresi cap. 27. dub. 1. numer. 12.* Igitur formato processu si heresis est plenè probata, hereticus mortuus damnandus est, & ejus bona fisco sunt applicanda, etiam si devenerint in manus tertij possessoris, & si ejus ossa à Catholicis possunt distingui, exhumanda sunt, & ejus statua comburenda. Si tamen non probetur ejus delictum, neque speretur brevi probandum, tunc esse abolendus, nam supervenientibus novis probationibus quæ cum prioribus junctis heresim plenè probent, poterit sic absolutus condemnari, ut notat optimè Pegna in *direct. part. 3. comm. 92.* qui etiam optimè notat quod dum causa heretici mortui agitur, bona ejus non sunt sequestranda à tertijs possessoribus, non enim debent in casu dohij illorum usu privari; & ideo in *instrucl. Tolet. anno 1561. n. 81.* habentur hæc verba. [Aunque la probanza contra el difunto sea bastante y evidente no se ha de hazer sequestro de bienes porque estan en poder de terceros poseedores, &c.]

2. Notandum est tamen hic quod hereticus defunctus condemnari non potest nisi prius citatus fuisse, vel heredibus, sive præsentibus, sive absentibus, sive certis, sive incertis, & illis danda est copia indiciorum & accusationum; sic statuitur in *instrucl. Tolet. anno 1561. num. 61. ibi.* [Notificar se ha la acusacion del difunto, &c.] & ita fiscal à los hijos o herederos del difunto, &c.] & ita etiam docet Pegna *ubi supra*, cui addendus est Decianus in *tract. crim. lib. 5. cap. 57. n. 8.* qui filij & heredes non tenentur per se comparere, sed sufficit si per procuratorem compareant, ut notat Simanca in *causol. instr. tit. 43. num. 3.* Imò ego puto contra Rojas *singul. 39.* quod quilibet è populo volens defendere hereticum defunctum, admittendus sit, neque ob id dici potest hereticorum defensor, & ita docet Gundisalvus de *heresi quest. 12. n. 9.* Simanca in *enchir. tit. 6. n. 8.* & alij *ubi supra.*

3. Adver

In S Officio imponendis. Ref. XXIX. 527

3. Advertant etiam DD. Inquisitores quod procedere non debent contra memoriam defuncti priusquam de illius hæresi planè confiterit per legitimas probationes, quæ ad condemnationem sufficiant, & ita intelligenda est instructio Toletana anno 1561. numero 61. ubi dicitur, [Quando se huius de procedet contra la memoria de algun difunto haviendo la probança bastante, &c.] quæ verba ut advertit Io. Rojas de hæres. part. 2. num. 30. disponunt plenam probationem requiri, ut adversus defunctum hæreticum procedatur, videlicet si duo legitimi testes existant, & ita tenet Simanca in cathol. instit. tit. 18. num. 12. Pegna ubi supra, quicquid asserat Decianus in tract. crim. l. 5. cap. 57. num. 6. & 9. cum aliis. Hinc inferitur quod si pendente processu mortuus fuerit inquisitus, ejus memoria damnari non poterit, nisi aliunde ejus hæresis plenè & concludenter probata fuerit, & ita ex Simanca & Deciano notat Farinacius de hæresi quæst. 197. num. 99. Item de hæresi suspecti post mortem damnari non possunt, quia non sunt hæretici, & ita habetur expresse in c. accusatus, §. si vere, de hæreticis in 6. & docet Simanca in cathol. instit. tit. 4. n. 5.

4. Sed nota hæc duos casus, in quibus quis damnari potest tanquam hæreticus post mortem. Primò, si in carcere existens se ipsum interemit, quia talis mors est quædam hæresis confessio, nam præsupponitur ex conscientia criminis se interfecisse, nec de illa poenitere voluisse. Ita Gundissalvus de hæres. quæst. 22. num. 1. Simanca in cathol. instit. tit. 18. num. 31. & alij. Secundò quando hæresis est probata sufficienter ex eo quod probetur extitisse quis contumax per annum in excommunicatione saltem ob causam fidei. Ita Iul. Clar. lib. 1. §. hæresis, n. 19. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 57. num. 6. & alij. Quando autem damnatur hæreticus defunctus, ejus ossa exhumanda sunt, si forte ab aliis possunt distingui, & cum ejus statua comburenda, ut observat ex multis Farinac. quæst. 197. n. 92. & 94. & forma sententiæ defumenda est ex Pegna in direct. part. 3. comment. 93. circa finem.

5. Sed restat discutere difficilem questionem, quando videlicet Inquisitores ex lapsu temporis non possunt procedere adversus hæreticum defunctum? De hac questione agit Rojas singul. 50. & alij penes ipsum, quibus adde Zanchinum de hæres. c. 24. n. 5. & ibi Campegius lib. 8. aliqui recentiores, ut Ferdinand. de Castro Palao in oper. mor. tom. 1. tr. 4. disp. 8. punct. 16. §. 7. n. 16. putant spatium 40. annorum sufficere, ut Inquisitores adversus hæreticum defunctum non possint procedere, quia ex cap. fin. de præscript. jus confiscandi bona hæreticorum 40. annis præscribitur.

6. Verùm mihi contraria sententia placet, quam ruerit Pegna in direct. Inquis. part. 3. comment. 92. Simanca in cathol. instit. tit. 18. num. 14. Covarr. in 4. Decret. part. 2. cap. 6. num. 16. Gassius in decis. lib. 2. cap. 11. n. 2. & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 22. n. 42. ubi docent quod nullo temporis spatio præscribitur actio procedendi per DD. Inquisitores contra hæreticum defunctum ad ejus memoriam dampnandam, & statuum comburendam, & ad text. cap. fin. de præscript. quem adducit Castrus, respondeo, quod ibi tantum agitur de præscriptione, quoad sola bona hæreticorum, ita nostram sententiam adversus Castrum & alios tenet novissimè doctus Acugna Archiep. Bracharensis in decretum Gratiani part. 1. disp. 23. cap. 14. n. 6. ubi tamen notat, quod contra fautores & receptatores hæreticorum jam mortuos, non potest accusatio refricari, sicut neque contra suspectos de hæresi, sed tantum contra hæreticum defunctum.

7. Notandum est tamen hæc obiter contra gloss. in l. Manicheos, vers. subire, c. de hæres. Bartolum in l. 2. c. de Apostat. & alios, bona hæreticorum non præ-

scribi à possessoribus spatio quinque annorum, quod falsum est, etiam applicanda essent fisco seculari, ut malè sentit Covarruvias ubi supra, Quædam in 99. fiscal. quæst. 16. concl. 2. & 3. Gomez lib. 3. var. cap. ult. num. 5. & alij, nam ut supra dictum est, ad præscriptionem bonorum hæreticorum ex cap. fin. de præscript. in 6. requiruntur 40. anni, & in præscriptione circa bona hæreticorum, standum est juri Ecclesiastico, & non civili, & ita docet Sanctarellus de hæresi c. 22. dub. 2. n. 8. & Doctores superius citati, qui etiam observant condiciones necessarias ad dictam præscriptionem. Vide etiam Azorium tom. 1. lib. 5. cap. 7. quæst. 16. Molinam de just. & jure, tom. 1. disp. 73. Gundissalvum de hæres. q. 22. Sylvestrum ver. hæreticus l. n. 14. Tabienam eodem ver. n. 12. gloss. in d. cap. fin. de præscript. ver. hæretici, & ibi Domin. in §. si post mortem, n. 4. Abbas, in cap. cum nobis, eodem tit. n. 8. & ibi Felinum num. 15. cum aliis penes ipsos.

RESOL. XXIX.

De Schismaticis, & de pœnis contra supradictos imponendis agitur.

Et queritur, an sit in jure irregularitas instituta contra Schismaticos? Ex parte 4. tractatu 7. Resolut. etiam 29.

§. 1. **T**ribus ferè modis, ut observat optimè Lorca in 2.2. D. Thom. quæst. 40. art. 1. sect. 3. disp. 48. num. 5. generatim potest schisma committi: uno per separationem à membris, & non à capite, ut si Hispani in spiritualibus & actibus Religionis Christianæ nolent communicare cum Italis, qui modus schismatis rarus est. Altero, recedendo à solo capite, & non à membris, qui modus facilius contingere potest. Tertiò recedendo simul à capite & à membris, qui evenit dum is, qui se separat ab obedientia Pontificis, se etiam separat à communicatione eorum, qui cum ut verum Pontificem sequuntur. Recessus autem à Summo Pontifice potest contingere adhuc tripliciter. Primò negando obedientiam vero Pontifici. Secundò instituendo & sequendo Pseudo Pontificem. Tertiò exercendo actus Pontificiæ potestatis sine auctoritate Pontificis. Ex his omnibus modis committitur peccatum schismatis, & ferè omnes in diversis Canonibus juris tanquam schismata reprobantur. Nam in Bulla Cœnæ damnantur, ut schismatici qui se subtrahunt ab obedientia Rom. Pontificis, & in c. licet, de elect. damnatur Pontifex intrusus, & qui ei adhæret, & in cap. nec licuit, disp. 17. & cap. de Liguribus 24. quæst. 1. censentur schismatici qui Synodos congregant sine Romani Pontificis auctoritate, & in cap. non furem 7. quæst. 1. qui invadit Episcopatum. De schismate autem quò aliquis se separat à sola unitate membrorum, nulla fit mentio in jure, quia, ut dixi, hoc genus schismatis nunquam solet accidere.

2. Hoc supposito deveniendo ad pœnas ex doctrina Menochij de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 6. num. 24. quem sequitur Castrus Palao tom. 1. tract. 6. disp. 4. punct. 6. n. 19. Schismatici sunt de hæresi vehementer suspecti, & ideo si hæc doctrina esset sequenda, illorum abjuratio deberet esse de vehementi. Verùm hæc opinio Castr. Palai ita generaliter prolata mihi non placet, ideo assero cum Sousa in Aphor. Inquis. lib. 1. cap. 20. num. 13. quod schismatici non hæretici regulariter tamen diuturnitate, qua in schismate perseverant, vehementem suspicionem incurrere possunt, quam abjurare tenentur. Ita ille, & ante illum Duatius in Bull. Cœn. lib. 2. can. 1. quæst. 156. num. 12. & Pegna in direct. part. 2.

528 Tractatus XII. De Pœnis Delictorum,

part. 1. comment. 73. Igitur supradicti ex consideratione diurnitatis temporis, circumstantiarum & personarum aliquando vel leviter, vel ut vehementer de hæresi suspecti abjurabunt & si errorem habuerint in intellectu, abjurabunt ut hæretici de formali.

3. Nota tamen quod supradicti non solum suspicionem hæresis leviem, vel vehementem, ut dictum est, abjurare debent, sed etiam schisma. Forma verò schismaticorum abjuratōis debet esse, ut observat Sanctægillus *tract. de hæresi cap. 43. dub. 1. num. 16.* & alij penes ipsum juxta dispositionem *d. quoties cordis 1. q. 7.* Sed quoad alias pœnas Castrus Palaus *tom. 1. tract. 6. disp. 4. punct. 6. num. 20.* asserit supradictos posse puniri pœna pecuniaria, exilio, carcere, triremibus, & si pertinaces existunt, tradendos esse Curiae seculari; & hæc omnia docet etiam Soula in *aphor. Inquis. lib. 3. c. 2. 7. n. 7.* Item ut videre potes apud Sanchez in *summ. tom. 1. lib. 2. c. 3. 6. n. 10.* & alios penes ipsum, puniuntur supradicti. Primò pœna amissionis jurisdictionis. Secundò excommunicationis latæ sententiæ. Tertiò inhabilitatis ad beneficia Ecclesiastica acquirenda, etiam post schismatis pœnitentiam. Quartò privationis ipso jure beneficiorum ante schisma adeptorum. Vide etiam alias pœnas contentas in constitut. nostri Pauli I V. edita anno 1559. quam commentariis illustrat Scottia in *Bull. Pontific. epit. 72. theor. 182. & segg. & Duardus in Bull. Cœn. lib. 2. can. 1. quest. 57. num. 13.*

4. Notandum est tamen hic contra Pegnam in *direct. part. 2. comment. 73.* Duardum in *Bull. Cœn. lib. 2. q. 16. n. 5.* & alios non esse in jure irregularitatem inflictam contra schismaticos, nam in *c. quia diligentia, de elect.* quod pro se adducit Pegna, nihil asseritur de irregularitate, sed solum de inhabilitate ad beneficia. Et ita nostram sententiam tenet Suarez de *conf. disp. 43. sect. 2. n. 7.* & alij. In uno casu tamen schismaticos esse irregulares dicendum est, quando nimirum schisma esset publicum, sed in tali casu essent irregulares irregularitate generali, quæ ex quovis crimine notorio digno depositione oritur, quæ cessat ablata infamia per contrariam pœnitentiam, & ita observat Sayrus de *censur. lib. 7. cap. 12. n. 16. ver. 3. juncto ver. Primus est de hæresi.* & Bonacina in *Bull. Cœn. disp. 1. q. 2. punct. 5. n. 13.*

5. Notandum est etiam hic cum Coninch in *2. 2. D. Thom. disp. 30. dub. 5. num. 48.* ex Cajetano in *2. 2. quest. 39. art. 1. in fine.* & in *summ. ver. schisma*, ut quis sit schismaticus, non sufficit quod in re aliqua particulari nolit obedire Pontifici, quia ipsi videtur nimis difficilis: aut contra suum honorem, temporalem commoditatem, aut quia putat Pontificem non posse sibi similia præcipere, aut similem ob causam, modò agnoscat eum esse Superiorem & caput Ecclesiæ. Nam ad schisma requiritur inobedientia conjuncta cum quadam rebellione, qua quis vult se omnino subtrahere à subjectione ejus quem novit certo esse Pontificem, aut saltem nullam habet probabilem rationem dubitandi, an alter sit verus Pontifex; si vero dubitet probabiliter, an sit verè, aut validè à Cardinalibus electus, non esset schismaticus, si ei nollet subijci. Vide etiam Valentiam *tom. 3. disp. 3. q. 15. punct. 1. prop. 3.* & Bonacinam in *Bulla Cœ. disp. 1. q. 2. punct. 5. num. 3.* Et hæc dicta sufficiant circa pœnas delictorum in particulari; tamen pro complemento materiæ hujus tractatus necessariam esse existimo discussionem aliquorū dubiorum in praxi sæpius occurrentium quæ infra scripta erunt.

RESOL. XXX.

An Inquisitores possint unire duas semiplenas probationes

ad damnandum reum pœna ordinaria? Ex p. 4. tit. 7. Ref. etiam 30.

§. 1. **N**egative respondet Antonius Soula in *aphor. Inquis. lib. 2. cap. 5. n. 10.* Castrus Palaus *tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 10. n. 7.* Anton. Quevedo de *indiciis & tortura part. 1. cap. 6. n. 2.* Simanca in *catol. instit. tit. 51. n. 5.* & in *enchor. tit. 34. n. 3.* Pegna, Farinacius & alij penes ipsos; & ratio est, quia cum quilibet semiplena probatio in suo ordine diversâ sit, non potest cum alia conjungi. Sed his non obstantibus, affirmativam sententiam in favorem fidei tenendam esse docent duo præstantissimi Inquisitores, Io. Rojas *singul. 88. n. 16.* & Vmbertus Locutus in *praxi, ver. testis*, quia cum utraque semiplena probatio ad eundem finem tendat in causis hæreticorum, potest cum alia conjungi; & hanc sententiam novillimè tenet Ioseph Sella Consultor S. Officij in *decis. regni Aragon. tom. 4. decis. 477. n. 24.*

2. Verum ego tunc huic sententiæ libenter adhererem, quando simul cum duabus semiplenis probationibus, essent alia indicia, & ita tenet Docill. Inquisitor Didacus Cantera in *quest. crimin. cap. 2. de prob. per testes, quest. 5. num. 2.* qui citat Ripam. Unde concordantur supradictæ sententiæ contrariæ, nam prima negativa procedit quando tantum adfuit una semiplenæ probationes, secunda verò affirmativa procedit, quando cum semiplenis probationibus concurrunt alia indicia. Sed hodie regulariter praxis Inquisitionis Hispanicæ absolute sequitur opinionem negativam, & non damnat hæreticos ad pœnam ordinariam, ex duabus semiplenis probationibus, etiam si adfint alia indicia.

RESOL. XXXI.

An Inquisitores possint condemnare reum hæreticum ad pœnam ordinariam, si adfint tantum testes singulares? Et quid, si testes de eadem hæresi sint concordantes, sed cum quibusque audierit in vario loco, & diverso tempore, an dicti testes sufficiant ad condemnandum reum pœna ordinaria? Ex p. 4. tit. 7. Ref. etiam 31.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam docet Anton. Gomez *var. tom. 3. c. 12. num. 12.* Zanchinus in *4. q. 1. tract. de hæresi. c. 16. n. 6.* cum aliis, quos citat Rojas de *prob. hæresi. part. 2. ass. ver. 6. n. 139.* & ratio est, quia omnes hæreses connexæ sunt & invicem colligatæ, ut patet ex *cap. excommunicamus 1. de hæresi. cap. accusatus, eodem tit. in 6.* & secundum hanc sententiam ad probandum, quod Cajus sit hæreticus satis est, si testes singulares contra illum testificentur de diversis hæresibus prolati ab eo diverso in loco & tempore, ut si v. g. aliquis testificet audivisse Cajum mense Ianuario in tali loco negantem in Hostia consecrata esse Corpus Christi, alius dicat in diverso loco & tempore Cajum negantem Mariam matrem Dei esse Virginem, &c.

2. At his non obstantibus, contrariam sententiam tenendam esse puto, quam tenent DD. quos citat Rojas *loc. cit. n. 134.* quibus ego addo Didacum Cantera in *99. crimin. cap. 2. de vera confess. num. 17.* Zanardum in *direct. Confess. part. 3. c. 111. n. 11.* Azorium *tom. 3. lib. 13. cap. 27. q. 7.* Flores de *Mena var. 99. lib. 3. q. 22. n. 45.* Aragon. in *2. 2. D. Thom. q. 70. art. 2.* Sanctarellum *tract. de hæresi. c. 39. dub. 1. num. 4.* Morlam in *empor. juris, part. 1. tit. 11. in prælud. n. 51.* Miandam Sayrum in *Clavi Reg. lib. 12. cap. 23. n. 16.* Menochium de *ordin. judic. q. 23. art. 4. concl. unic. in fin.* Menochium de *ordin. judic. q. 23. art. 4. concl. unic. in fin.* Ignatius de Villar *vol. 2. conf. 149. num. 17.* & 44. Ignatius de Villar in *syllava respons. lib. 1. resp. 15. num. 38.* & ratio est, quia per testes singulares nulla species hæresis est plenè probata.

probara, nam ex pluribus diversis nunquam resultat unum integrale, ut patet in *l. sancimus*, §. si quis autem *C. de donat.* & in *leg. usure*, *C. de usuris*, & plura imperfecta non faciunt unum perfectum, ut habetur in *l. unic.* quæ ita summat, *Cod. qui tuel.* n. se. *excus.* Non est tamen negandum, ut optime observat Cantera *loc. cit.* quod ex testibus singularibus posset fieri probatio, ut daretur aliqua pœna extraordinaria, vel aliqua tortura & ita etiam docet Scaccia *de iudiciis tom. 2. lib. 2. cap. 9. dub. 10. num. 527.* Sed cum hæc om-

nia vera sint, difficultas est an si testes de eadem hære-
Ref. 1. not. si sint concordēs, sed eam quisque audit in vario
præterita 5. loco & diverso tempore, an inquam dicti testes suffi-
Dico octavo ciant ad condemnandum hæreticum pœna ordinaria?

Affirmativam sententiam docet doctus Simanca in *enchir. tit. 37. n. 8.* & in *instr. cathol. tit. 64. n. 77.* contra quem insurgit novissime Freyas in addit. ad tract. de *Confess. solic.* Rodericus Acugna *q. 22. n. 25.* & alij penes ipsum, cum Flores de Mena *var. qq. lib. 3. quest. 22. n. 45.* Scaccia *loc. cit.* & Ioannes Rojas, qui in tract. de *hæresi part. 2. n. 145.* periculofam vocavit hanc sententiam Simancæ. Verum illam sequuntur Salicetus in *l. testium*, cap. de testibus, num. 26. Conradus Brunus *lib. 4. de hæres. cap. 9.* & ex neotericis Hippolytus Riminald. *lib. 1. conf. 7.* & Leonard. Lessius *de iustit. & jure lib. 2. c. 30. dub. 4. num. 33.* ubi sic asserit. Si duo de eadem hæresi asserta deponunt, & solum in tempore discrepent, plenè probant, quia in substantia delicti conveniunt, & quamvis non sit idem numero actus, tamen quia est idem numero significatum, habetur pro eodem actu, imò discrepantia temporis interdum facit ad maiorem fidem. Ita Lessius. Vnde patet nimis rigide contra Simancam loquutum fuisse Rojas: nam licet ejus opinio sit probabilior, tamen opinionem Simancæ non periculofam, sed probabilem esse puto, & ideo novissime illam mordicus defendit Soula *quest. unic. de testib. singul. sect. 2. num. 1. post aphor. Inquis.* & tanquam probabilem etiam admittunt Ioseph. Aldrete *de relig. discipl. tuend. lib. 2. cap. 3. n. 29.* & Anton. Sanctarellus *tr. de hæresi c. 39. dub. 1. n. 6. in fine.* & post hæc scripta inveni eandem opinionem Simancæ docere etiam Miranda *de ordine jud. tom. 1. q. 17. art. 8. conclus. 5.* & Villalob. in *sum. 2. tract. 17. diff. 3. n. 6.* ubi ita ait: [Por testigos singulares no se puede provar que uno es herege, mas el maestro Arag in 2.2. q. 79. art. 2. Sacra de casus. El primero es, quando los testigos concuerdan en la heregia, y discuerdan en el tiempo, o lugar, porque en este caso, seria como el ladron que mostro la cosa, que havia hurtado a diferentes personas en diferentes tiempos y lugares. El segundo caso es quando los testigos singulares caminan a un fin y son muchos y fide dignos, que entonces se le puede dar entero credito.] Ita ille: & hæc dicta sufficiant pro defensione Simancæ, licet ego, ut dixi, contrariam sententiam teneam, quam etiam novissime tenet Paulus Layman in *theolog. moral. lib. 3. sect. 5. tract. 6. c. 4. n. 5.* Dico igitur quod etiam si reus pluribus testibus singularibus idoncus urgeatur adhuc ordinaria pœna puniri non poterit; & ideo si in negativa persistat per aliquod temporis spatium est expectandum & inquirendum, an testes per omnia concordēs haberi possint. Sed prius torquendus, qui si nihil confiteatur, abjuret de vehementi, tum ad tritemes, vel carcerem perpetuum damnetur, nec Curia seculari tanquam negativus relaxari poterit, & hæc omnia docet etiam Pegna in *direct. Inquis. part. 3. comm. 121.* & Scaccia *de iudic. lib. 2. cap. 9. dub. 10. num. 527.* & Castus Palaus *tract. 4. disp. 8. punct. 15. §. 4. n. 16.*

3. Nota tamen, quod ex diversitate supradictarum opinionum orta est differentia inter stylum Inquisitionis Hispaniæ & Inquisitionis Lusitanæ: nam in Inquisitione Hisp. hæretici nunquam damnantur ad pœnam

ordinariam, ex testibus singularibus; recus autem in Inquisitione Lusitana, ut notat Soula in *quest. un. de testib. sing. post aphor. Inquis.* & ideo Fernand. in *exam. Th. mor. part. 1. c. 19. §. 10. n. 19.* sciat crimen hæresis Iudaismi, Lutheranismi, &c. sufficenter probatur per plures actus singulares tendentes ad eundem finem, & que ideo testes de his criminibus singulariter testificati verè habentur concordēs, & probat usus Inquisitorum in nostra Lusitania; quia aliter non satis provideretur bono communi, poterit enim unus hæreticus rotam inficere urbem, & Iudæus cum singulis judaizare, neque tamen convinci. Oppositam sententiam sequuntur Inquisitores in Hispania. Ratio eorum est, quia nulla species perfectè probatur nisi in aliquo singulari individuo. Ita Fernand. Verum in Tribunali Inquisitionis hujus Regni Sicilia observatur solus Inquisitorum Hispania, & ita etiam observat praxis Inquisitionis Romæ, ut notat Freytr. in *tr. de Conf. solic. q. 22. n. 24.* ut patet apud Farin. *q. 64. n. 218. in fin. & apud Masc. lib. 2. conc. 356. n. 25. & 26.* & ita docet Freytr. *ubi sup.* in editione noviss. n. 64. ubi probat circa præsentem questionem omnes alias Inquisitiones sequi debere stylum Inquisitionis Romanæ, & non damnare reum ad pœnam ordinariam ex testibus singularibus.

RESOL. XXXII.

An reus hæreticus mala vita, & famo possit puniri ab Inquisitoribus ex duobus tantum testibus contestibus tamen, & idoneis? Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 32.

§. 1. Videtur prima facie respondendum negativè, quia, ut docet Acugna *de Conf. solic. q. 23. n. 7.* & alij penes ipsum testes quorum nomina non publicantur respectu rei, non sunt idonei, & omni exceptione majores. Sed in Tribunali SS. Inquisitionis nomina testium non manifestantur reo. Ergo, &c. Minor patet ex praxi, & major probatur quia delatus non potest per ignorantiam testium, de quibus nomina nescit, adversus eos aliquid objicere. Ergo non erunt testes omni exceptione majores, & ita hanc sententiam docet ex neotericis Octavus Spathar. in *praxi Reg. tr. 7. c. 14. n. 2.* Eymetic. in *dir. Inquis. p. 3. q. 71.* Alber. *de agnosc. prop. her. q. 34. n. 3.* & alij penes Farin. *tr. de her. q. 88. §. 3. n. 56.* quibus adde Barb. in *collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. c. 5. n. 5.*

2. Verum ego contrariam sententiam teneo, quam tuetur Didacus Cantera in *quest. crim. c. 1. de her. n. 61.* Io. Simanca in *enchir. tit. 34. n. 5.* & in *instr. tit. 51. n. 8.* & *tit. 64. n. 36.* Gundissalvus *tract. de hæres. q. 13. n. 9.* & alij, quos novissime citat & sequitur Anton. Sanctarell. *tr. de her. cap. 39. dub. 2. n. 12.* quibus adde Torrelanca *de magia lib. 3. cap. 17. n. 70.* Lessium *lib. 2. c. 30. dub. 4. n. 33.* & ratio est quia cum in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum, & nullo jure ab hac regula excipiuntur ij, qui de hæresi debent damnari, ergo iuste per duos testes condemnabuntur, & hanc sententiam velut communem sequitur etiam Iul. Clar. in *pract. lib. 5. §. hæresis, n. 20.* & eam usu esse receptam in Tribunalibus Inquis. testatur Pegna *ubi infra.* Nec contra sententiam nostram faciunt DD. pro opinione negativa citati. Nam, ut observat Farinac. *loc. cit. n. 18.* concordandi sunt, ut videlicet loquantur, quando testes non sunt omni exceptione majores, & sic testimonium duarum sceminarum non sufficit ad condemnandum hæreticum; vel dic ubi illud, quod DD. contrarij loquuntur in casu quando delatus est vir aliquoquin bonæ famæ, secus autem si esset malæ famæ, & ita Io. Rojas *de heret. part. 2. num. 103.* sic ait, Ego non aude-
rem in tam gravi crimine duobus tantum legitimis testibus quempiam condemnare nisi delatus esset malæ opinionis & famæ, vel alia adminicula contra eum

Y y concur

530 Tractatus XII. De Poenis delictorum,

concurrerent / quo casu communis DD. opinio esset tenenda. Ita Rojas, & alij.

3. Restat modò respondere ad argumentum contrarium supradictum, ad quod respondeo cum Ioseph. Aldrete de rebus scriptis. lib. 1. cap. 14. n. 13. & aliis, quod in sacro Inquisitionis Tribunali diligentia DD. Inquisitorum supplet abundanter id quod defensionis, in testium nominibus supprimendis, adimitur.

4. Claudam igitur hoc quæsitum cum verbis doctis. Francisci Pegna in direct. Inquis. comm. 20. sic asserentis. Non possumus diffiteri liberum esse iudicibus fidei, & ob communem sententiam, & ob iura duos solum testes idoneos in quavis causa postulantia, & ob communem ulum sacri Tribunalis Inquisitionis, ad voces duorum testium idoneorum, reum hujus criminis condemnare. Negativa sententia valde benigna est & secuta, quæ tunc potissimum non esset condemnanda, quando reus insignis probitatis communiter haberetur, & integræ famæ & incorruptæ vitæ; tunc enim non esset incongruum, aut differte supplicium, donec fortè aliæ accederent conjecturæ & probationes; aut mitius punire, & hac etiam ratione videntur loquuti hujus opinionis asserentes. Ita Pegna. Vnde reus malæ vitæ & famæ potest puniri à DD. Inquisitoribus tanquam hæreticus ex delatione duorum testium, dummodo sint testes, & omni exceptione majores, & ita præter DD. citatos tenet etiam Maleus maleficarum tom. 1. p. 3. q. 2. & hæc dicta sunt in rigore loquendo, nam hodie praxis nostræ Inquisitionis Hispanicæ, regulariter non damnat quoscunque hæreticos ad penam ordinariam, nisi per tres testes testes idoneos.

RESOL. XXXIII.

An Inquisitores possint damnare reum, ut publicè abjuret de levi?

Et an abjuratio de vehementi, quamvis fieri debeat publicè, & in loco publico, possit tamen ex rationabili causa fieri non publicè, sed secreto?

Et notatur, quod etas necessaria ad abjuratorem in masculis est 14. annus, & in feminis 12.

Et advertitur, quod si supra dicti reconciliantur ex hæresi formali propter eorum confessionem, & postea relabuntur, ex misericordia, consulto Supremo Consilio Inquisitorum, videntur admittendi pro illa vice, non obstantè relapsu? Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 33.

Sup. hoc in §. 1. Negativam sententiam docet Sanctarell. tr. de hæresi, c. 41. dub. 2. n. 4. Sigismund. Scaccia de judic. caus. & c. lib. 1. c. 5. n. 10. Pegna in direct. Inquis. p. 2. licet ad lin. comm. 40. Barbosa in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 7. c. 9. n. 12. & Rojas singul. 1. n. 26. ubi sic ait: Secunda differentia quæ est inter abjuratorem de vehementi, & de levi est respectu loci; nam abjuratio de vehementi fit solemniter in conspectu totius populi, sed de levi in domo Episcopi, vel coram Inquisitoribus. Ita ille, & ante omnes Simanca tit. 1. n. 24.

2. Verùm hæc sententia ita absolute prolata (pactantorum virorum) mihi non placet, & hodie praxis S. Inquis. Hispan. in aliquibus casibus, ut patet, est in contrarium: nam contrahentes binas nuptias abjurant de levi, & tamen publicè: idem etiam faciunt aliquando blasphemii, legentes libros hæreticorum, Astrologi judicarij, &c. ut infra suis locis parebit. Vnde libenter adhæreo sententiæ Eymerici, qui pro sua sententia male citat Rojas, in direct. Inquis. p. 3. n. 161. ubi docet quod reus si est suspectus publicè, debet etiam publicè abjurare de levi; si autem non, abjurabit in Audientia secreta Inquisitorum, secundum quod apud plures, vel pauciores suspectus fuerit de hæresi. Igitur in casibus

contingentibus, hoc remittendum puto arbitrio DD. Inquisitorum; & ideo Sousa in apbor. Inquis. lib. 2. c. 40. n. 5. loquens de abjuratone levi, sic ait. Hæc abjuratio aliquando fit publicè, aliquando verò secretè, secundum quod culpa publica, vel occulta fuerit, prout Inquisitoribus videbitur. Ita ille.

3. Nota etiam quod licet abjuratio de vehementi, debet fieri publicè, & in loco publico, ut diximas, & docet Riminald. lib. 6. conf. 186. Menoch. de arbit. lib. 2. c. 3. n. 1. & constat ex cap. ad abolendam, §. preterea, de hæret. & ibi Bartolus n. 6. Socin. n. 8. & Ananias n. 12. & ex Bulla Martini V. tamen aliquando, ut optime notat Pegna in direct. Inquis. p. 3. comm. 40. n. 161. rationabilis causa potest suadere, ut abjuratio de vehementi efficiatur etiam non publicè, sed secretè. Etas verò necessaria ad abjurandum in masculis est 14. annus in feminis 12. ut patet ex Confil. Tolet. c. 11. & Bituricensi cap. 3. 1. Non desinam tamen hic apponere verba iustit. Vallisolet. anno 1488. §. 12. sic asserentis. [Los menores de edad de discrecion assi hombres como mugeres no sean obligados a abjurar publicamente salvo del puer de los dichos años de discrecion, que son doze en embra, y catorce en varon y que assi se enjenda el capitulo de las ordenaciones de Sevilla que en esto dispone, y que sendo mayores de los dichos años, abjuren de loque hizieren en menor edad, siendo doli capaces.] Quæ verba ut observat Patamus lib. 3. q. 4. n. 17. & ante illum Pegna in direct. p. 3. comm. 40. n. 162. indicant videntur pueros ante ann. 14. & feminas ante 12. posse abjurare, non tamen publicè, si doli capaces fuerint. Sed ego puto, hanc sententiam raro à DD. Inquisitoribus in praxi deducendam esse, & ideo Sousa in apbor. lib. 2. c. 40. n. 4. sic ait. Masculi ante 14. annum, femina verò ante 12. non abjurant, nisi raro, etiam si sint doli capaces. Ita ille, & Pegna loc. cit.

4. Advertendum est tamen, quod supradicti si reconciliantur ex hæresi formali propter eorum confessionem, & postea relabuntur, ex misericordia consulto supremo Inquis. Consilio videntur admittendi pro illa vice, non obstantè relapsu, iterum ad reconciliationem, & ita tenet Inquisitor San Vincente in manu tr. 6. c. 5. 3. ubi sic ait: Si el relapso esta convencido de la relapsia por testigos, haviendo sido la primera vez solo convencido por su confession, aunque en rigor deve ser relaxado, se deve atender mucho a la edad y capacidad del Reo, al tiempo de la primera reconciliacion, pues por los menores siendo de los que abjuraron los errores, que tuvieron menores las mugeres de doze y los hombres de quatorce años, conforme a la instruccion de Valladolid, ibi doli capaces, parece que se deve usar con ellos de misericordia, admitiendo los segunda vez a reconciliacion consultando siempre al Consejo.] Sic ille. Cuius opinio deserviet supra proximè cap. 26. de relapsu.

RESOL. XXXIV.

An Inquisitores debeant punire tanquam hæreticum, facientem ritus hæreticales, seu proferentem verba hæreticalia, & negantem intentionem? Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 34.

§. 1. Ego more meo breviter, & clarè colligam aliquam ex probatissimis Authoribus. Dico igitur, quod Io. Rojas de hæresi. p. 1. n. 276. & seq. c. n. 583. & seq. Albertin. de agnosc. q. 8. m. 12. q. 32. m. 7. q. 34. n. 57. & alij, asserunt quod si quis confessus, vel convictus, dicat se ritus hæreticales fecisse, sed negentem, dicat ut hæreticus puniendus est, & ideo relaxandus Curie seculari, tanquam hæreticus negativus. Verùm his non obstantibus, Didacus Canera in 99. crim. rubr. de hæresi. cap. 1. dub. 6. n. 69. concludit, quod licet de rigore juris

supradicta sententia sustineri possit, ejus tamen opinio est quod si reus, siue confessus tantum, siue convictus & confessus, de facto hereticali intentionem neget, non relaxandus tanquam hereticus, sed super intentione torquendus est. Et ita hanc sententiam tenet etiam Peg. in direct. Inquis. p. 2. comm. 59. §. quod si non compareant sponte Lazar. de blasphem. 6. n. 13. & Jacob. de Grassis in decis. p. 1. lib. 2. c. 5. n. 15. Lopus & Card. penes Canteram ubi supra, qui mordicus tenet negativam sententiam, & respondet ad argumenta Rojas.

2. Sed quid dicendum, si non agatur de factis hereticis, sed tantum de verbis? Rojas ubi supra, de heret. part. 1. n. 302. 303. & 306. cum Albertino de agnoscend. 9. 36. n. 18. 9. 8. n. 12. & 9. 34. n. 52. & 53. & alij putant, quod si aliquis confitetur non facta, sed verba hereticalia protulisse & negat intentionem, is non tanquam hereticus relaxandus est, sed quia est de heresi suspectus, potest super intentione torqueri. Vide etiam Decianum in tract. crim. lib. 5. c. 36. n. 19. Pegnam in direct. Inquis. part. 3. 9. 61. comm. 110. & alios. Igitur supradicti DD. distinguunt inter facta & verba hereticalia, & ideo putant consistentem se fecisse facta hereticalia, & negantem intentionem, relaxandum esse tanquam hereticum; consistentem vero se dixisse verba hereticalia, & negantem intentionem, torquendum esse tanquam de heresi suspectum; & ita in specie sentit iterum Albertinus de agnoscend. 9. 36. n. 18.

3. Advertant tamen Lectores, quod doctus Simanca variis sibi videtur, & contrarius in hac questione, nam in cath. instit. tit. 6. §. 5. n. 52. asserit absolute & sine ulla distinctione torquendum esse reum, qui confessus fuerit se dixisse, aut fecisse aliquid hereticum, si neget intentionem hereticam, & antea tit. 13. n. 16. & in enchir. tit. 29. n. 8. contrarium docet, nempe quod qui facta, aut verbis heresim committit, ut hereticus puniendus est, quamvis recta intentione id fecisse juraverit.

4. Sed quid ego sentio in hac questione, dicam breviter. Opinionem Canteræ & aliorum asserentium quod in verbis & in factis, si reus neget intentionem, sit tantum torquendus, puto probabilem esse, quando reus ipse confitetur delictum, & negat intentionem; secus autem si non solum confitetur delictum, sed de illo sit convictus & ita hanc sententiam tenet novissime Toriblanca de magia lib. 3. c. 5. n. 49. Fatinae quem citat & sequitur Caltrus Palaus tract. 4. disp. 4. punct. 3. n. 17. Igitur negantem intentionem, & citus hereticus facientem, si testibus esset convictus puto tanquam hereticum negativum relaxandum esse; quia aliter aperiretur via omnibus hereticis vitandi condemnationem, nam omnes se excusarent, dicendo absque intentione verba hereticalia dixisse, & facta præstitisse; & hæc opinio hodie regulariter servatur saltem in nostris Tribunalibus Inquisitionis Hispanicæ, ut testatur Joseph Selse in decis. Regni Aragon. tom. 4. decis. 441. n. 32. in fine.

RESOL. XXXV.

An Inquisitores possint superveniente probatione reum absolutum iterum examinare, & condemnare?

Sed difficultas est, an reo in penam extraordinariam condemnato ob defectum probationis, si superveniant novæ probationes possint illum Inquisitores in penam ordinariam condemnare?

Et an verò indicia supervenientia sint conjungenda cum indicibus, ex quibus reus prius fuerat tortus? Ex p. 4. tr. 8. Ref. etiam 35.

§. 1. Ictè in aliis criminibus, post sententiam absolutam non liceat reum absolutum iterum de eodem crimine examinare, inquirere, & punire.

tamen in favorem fidei contrarium dicendum est in causa heresis in qua sententia absolutoria nunquam transit in rem judicatam, ut late probant Sousa in aphor. Inquis. lib. 2. c. 37. n. 31. Rojas de heret. p. 2. n. 384. Simanca in cathol. inst. tit. 60. n. 13. Pegna in direct. Inquis. p. 3. comm. 37. & 91. Scaccia de judic. l. 1. c. 93. n. 2. & 3. & ita determinavit Pius V. in Bull. edita an. 1567. & hæc opinio procedit contra Repertor. Inquis. ver. absolutio, & ibi Mandosium in addit. lit. E, etiam si reus fuisset absolutus de eadem heresi tanquam innocens, ut optime notat Scaccia loc. cit. & ideo in instruct. Hispan. anno 1484. n. 3. sic habetur. [Item acordaron y ordenaron, que los que fueren presos por este delito que no sean fatigados en las carcelles, en la dilacion del tiempo, que luego se haga el processo con ellos, porque no haya lugar de que xarse y no se detengan a causa de no haver entera provança, pues que es causa que quando sobreviene probança se puede de nuevo agitar no obstante la sentençia, que fuere dada.] Sic ibi. Hinc fertur cum Ferdinando de Castro in oper. mor. tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 11. n. 10. in causa heresis, probationes supervenientes conjungi posse cum præcedentibus insufficientibus, & ob quarum insufficientiam absolutus fuit reus ab instantia judicii. Vide Pegnam in direct. part. 3. comm. 92. & Simancam in cathol. inst. tit. 18. n. 12.

2. Sed difficultas est, an reo in penam extraordinariam condemnato ob defectum probationis, si superveniant novæ probationes, possint illum Inquisitores in penam ordinariam condemnare? Lucas de Peña & Jacobus Bellovisio apud Rojas ubi infra, affirmativam sententiam tenent; alij verò asserunt, quod si pena extraordinaria non fuit executioni mandata, tunc reus pena ordinaria puniri potest, superveniente legitima probatione; secus si mandata sit executioni, & ita docet & observatum esse in Hispania in Sacri. Inquisit. Tribunali testatur Ferdinandus de Castro ubi supra in oper. mor. tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 11. n. 11. Igitur secundum Castrum, si pena sit executioni mandata, in casu tali censet nullo modo posse puniri reum pena ordinaria, sed à pena ordinaria detrahendum, quantum arbitraria importat; nam alioquin reus puniretur gravius, quam mereretur, & in hanc sententiam inclinat Rojas de heret. part. 2. num. 392. licet loquatur cum verbo *forasan*, & in hac questione difficili & ambigua, discipuli potius quam Magistri officio fungi velit. Verum ego absolute & sine ulla formidine existimo tenendam esse opinionem Castri Palai, quam tenet etiam novissime Anton. Sousa loco infra citando, num. 8. ubi sic ait. Condemnatus propter heresim, aut suspicionem illius in penam arbitriam ex defectu probationis, si plena probatio supervenerit, puniri debet pena ordinaria, dummodo prima pena adimpleta non fuerit; si autem adimpleta sit, compensetur in secunda. Ita ille, qui optime tamen n. 9. limitat supradictam sententiam in casu quo pena ordinaria delicti sit capitalis, nam prima pena etsi corporalis, non minuet secundam; nec secunda compensabitur cum prima, sed tota ordinaria imponi potest, cum talis pena divisibilis non sit.

3. Et tandem non desinam hic adnotare ea quæ etiam observavit apud eundem Soulam in aphorism. Inquisit. lib. 2. cap. 37. num. 7. ubi ita ait. Abjurata vehementi heresis suspicionem, si deitur novæ probationes non plene convincentes novorum lapsuum, post dictam abjuratorem commissorum, de juris rigore tales probationes conjungi possunt cum præcedentibus, ad unam constituendam probationem, cum sententia non transeat in rem judicatam, hætenus tamen hoc praticari non vidi. Ita Sousa, quod est valde notandum. An verò indicia supervenientia sint conjungenda cum indicibus ex quibus reus prius fuerat tortus, videntur Domini Inquisit. omnino Prosperum Farinac.

Sup. hoc in Ref. not præterita, §. 2. a lin. 5.

Sup. hoc in tract. 10. Ref. 76.

ia addit. ad ejus opera poss. lib. 3. Consilior. ad 9.4. n. 29. fol. mibi 6. col. 1. ubi sic ait: Si quis fuit absolutus ex eo quod in tortura perstitit, & tunc sine dubio indicia quæ per torturam fuerunt purgata, & sublata, nullam vim habent, siortia sunt, nec propterea conjungi possunt cum alijs supervenientibus indicijs, aut probationibus; secus si tortura non illata reus fuit absolutus, ex eo quod in judicium contra ipsum deducta non sufficiebant ad condemnandum. Tunc enim imperfecta probatio primæ instantiæ, conjungitur cum superveniente probatione, secundum veram, communem & usu receptam sententiam, de qua est Bart. Host. Abb. Felin. Alex. & Alciat. in locis per eum relatis, testatur Simanca Cathol. iustit. tit. 18. rubr. de defunctis, n. 20. Et hanc declarationem bene nota, quia (ni fallor) alibi eam non reperies in specie positam, sæpe habui in facto, & sic, ut supra, judicavi, & communiter judicatum vidi. Ita Farinacius loco citato.

RESOL. XXXVI.

Quenam pertinacia sufficiat ad constituendum hominem hereticum, non solum in foro interno, sed etiam externo?

Et supponitur nullam esse hæresim sine pertinacia?

Et an ignorantia crassa, & supina excuset ab hæresi, & quid de affectu?

Et an sit censendus hereticus pertinax vir simplex admonitus ab Inquisitoribus, vel Episcopo, si adhuc in suo errore persistat? Ex p. 4. tr. 7. Ref. etiam 36.

Sup. hoc, quod hic supponitur, sup. in tr. 8. epist. 162. quo clarè habetur in cap. dixit Apostolus 2.4. quamvis re- g. 3. cap. 1. Ecclesia, eadem quest. & causa, & expressè in Clem. de summ. Trinit. & fide Cathol. & colligitur ex alijs iuribus, ut ex cap. damnamus, de summ. Trinit. & cap. cum contumacia, de heret. in 6. & cap. excommunicamus, de heret. & patet ex definitione ipsius hæresis, quæ dicitur error voluntarius contra aliquam fideli veritatem cum pertinacia assertus ab eo qui fidem recepit. Sed difficultas quæ multorum torfit ingenia, consistit in declarando quænam sit ista pertinacia sine qua nullus est hereticus.

1. Prima opinio est ferè omnium Theologorum assertum ad pertinaciam sufficere quod sciens quis aliquid esse de fide, deliberatè illud non credat, sed ut quis animadvertat suam opinionem esse contrariam sensui Ecclesiæ Catholicæ, & tamen neglecta auctoritate Ecclesiæ persistat in sua opinione. Ita Becanus in 2.2. cap. 14. quest. 2. concl. 3. num. 10. Scortia in Bull. Pontif. epist. 4. theor. 8. Turriarum tom. 1. in 2.2. disp. 55. dub. 2. Vasquez in 1. 2. quest. 76. art. 7. disp. 26. cap. 3. Valentia tom. 3. disp. 1. quest. 11. punct. 1. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 2. cap. 7. num. 4. Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 9. quest. 1. Castrus Palau tom. 1. tract. 4. disputat. 3. punct. 2. num. 1. Coninch, de fide disp. 18. dub. 7. n. 78. Filiucius tom. 2. tract. 22. cap. 6. n. 153. Layman. lib. 2. tract. 1. cap. 13. num. 2. Reginaldus tom. 1. lib. 9. cap. 14. num. 224. Pelantius, Malderus, Sylvius, Bañez, &ragon, & Cajetanus in 2.2. quest. 11. artic. 2. cum alijs penes ipsos.

3. Secunda opinio est aliquorum Iurisperitorum non peritè asserentium, minimè esse hereticum pertinacem, si quis prius non fuerit admonitus. Ita Alciat. in l. 2. C. de sum. Trin. & fid. Cathol. n. 3. ubi sic ait: Pertinacia est, quæ hominem hereticum facit, quapropter si quisquam in Trinitate non rectè sentiat, nisi admonitus persistat, hereticus non est. Sic ille, & inter Neotericos hanc sententiam docet Menoch. vol. 2. conf. 149. n. 49. ubi sic ait: Ut quis dicatur hereticus pertinax

debet constare quod fuit monitus, & instructus de veritate, & quod ea instructione sprete persistat in eadem opinione, & citat pro hac sententia Lupum, & Turcematam, quibus addi potest Palatius Rub. in alleg. in mat. heres. §. 3. per tot. Unde D. August. de Civit. Dei, lib. 8. cap. 51. relatus in cap. qui in Ecclesia 24. quest. 3. sic ait: Qui in Ecclesia Dei morbidum aliquid pravumque sapiunt, si correcti, ut sanum rectumque sapient, resistunt contumaciter, sua pestifera dogmata emendare nolunt, sed defendere persistunt, heretici sunt. Et in Clem. de summ. Trinit. Pontifex definit hereticum censendum esse qui defendere pertinaciter præsumperit quod anima rationalis non sit forma corporis humani.

4. Tertia opinio fœdere distinctionis lapidatæ pugnantibus opinionibus conciliat, ait enim primam opinionem procedere in foro interiori, secundam verò in foro exteriori. Ita Petrus de Aragon. in 2.2. q. 11. art. 1. concl. 2. & Sanctarellus de heret. cap. 1. dub. 4. n. 18. in fin. & faveri Tannerus in 2.2. D. Th. disp. 1. q. 8. dub. 5. n. 91. & 94. Verum si hæc distinctio admittenda esset, paucos hereticos puniret Tribunal S. Inquisit. cum periculo reipubl. quia omnes heretici se defenderent, dicendo quod non fuerint admoniti, & deo primam sententiam non solum in foro interiori, sed etiam exteriori puto amplectendam esse. Unde Lorca in 2.2. D. Th. q. 11. art. 2. disp. 41. n. 8. sic ait: Per se, & ex natura rei non est necessaria admonitio, ut homo hereticus sit pertinax, nam in his quæ manifesta sunt, qui errat ex electione & deliberatè, etiam si nullo speciatim admonitus sit, & priusquam admonitus sit pertinax, est etiam hereticus.

5. Quare non rectè Alciatus, & quidam alij dicunt neminem censendum esse pertinacem, nisi eum, qui admonitus persistit in errore, quia sine speciali admonitione potest esse electio erroris contra Ecclesiam & si quæ admonitio necessaria est, ipsa notorie doctrinæ sit, quemadmodum in excommunicationibus à jure lex ipsa sufficienter admonet, ut libet contumaciæ quæ ad excommunicationem requiritur. Nec solum in foro animæ, sed etiam in foro externo potest decerni pertinacia sine aliqua monitione prævia. Hæc Lorca doctissime, ut semper solet. Unde Paramus & orig. Inquis. lib. 3. tit. 1. cap. 4. num. 5. ait: In usu & more Ecclesiæ positum esse eum hereticum decernere, qui errore imbutus fuerit à se damnato, quamvis nulla præterierit commonitio eum vox, & ideo Paulus Garfia in ordine processandi in S. Officio fol. 11. a tergo, sic ait: [Cada y quando que el Reo confesare haver tenido y creydo errores, se le ha de ptegarar si sabia y entendia que la Yglesia Catholica Romana renia lo contrario de lo que el creia, de manera que bastantemente satisfacga a lo que toca à la pertinacia que es lo que haze herege consumado.] Sic ibi. Sed audiamus Simancam tit. 48. num. 7. & 8. sic asserentem. Adnotatu dignum est quod quicumque credit aliquam propositionem veram esse, cujus contrariam sciat esse catholicam, hoc solo consummatus hereticus pertinax est. Nec audiendi quidam, quorum in numero est Alciatus, qui putant neminem hereticum pertinacem esse, qui non habet animum oblitum, & admonitus non persistit, nam pertinacia quæ consummatur facit hereticum, non est oblitatio sola, sed quilibet etiam verus consensus contrarius cognita veritati Ecclesiæ Catholicæ. Accedit etiam ratio viva quidem & spirans, quia sacra Scriptura, & Ecclesiastica definitio, quibus fides Catholica continetur, plus operatur, & potest, quam sexcentæ judicis humani. Si- nes, & quam mille prohibitiones juris humani ad- cut igitur is, qui contradicit legitimis hominum admonitionibus, pertinax est, & qui facit contra prohibitionem legis humanæ, ipso facto incidit in excom- muni-

municationem, quæ non nisi præcedentibus admonitionibus ferri solet, & legis autoritas pertinacem haberi facit quemlibet legis transgressorem; sic etiam qui contra Scripturam sacram, aut Ecclesiæ Catholicæ definitionem sciens errat, hoc solo fine alia admonitione pertinax hæreticus est. Ita Simanca, & tandem hanc sententiam docet novissime Merolla in *disp. Theol. tom. 1. disp. 1. cap. 2. dub. 12. n. 181.* sic asserens. Infertur non requiri ad pertinaciam, ut quis de suo errore sciens admisso monteatur, & ipse adhuc persistere velit, sed sufficere si scienter erret contra id quod ab Ecclesia definitum esse cognoscit. Sic ille, & hanc opinionem tenet etiam Suarez de *fide disp. 19. sect. 3. num. 8.* & Ricciellus *tract. de jure person. lib. 5. c. 2. num. 10.* ex quibus firmata satis remanet nostra sententia adversus Sanctarellum, Alciatum, Menochium, & alios, nisi quis eos benigne intelligendos esse dicat, in casu quo hæreticus esset rudis & simplex, vel etiam sagax & doctus, quando relaxandus esset brachio sæculari, in his enim casibus concedimus, præmittendam esse admonitionem. Sed quia, ut optime advertit Becanus *tom. 3. in 2.2. cap. 14. quest. 2. num. 13.* ex doctrina superius allata sequitur, quod nemo est hæreticus nisi sit pertinax in suo errore, & nemo est pertinax, nisi qui advertit se sentire contra Ecclesiam: ergo qui hoc ignorat, nec pertinax, nec hæreticus est. Ideo videtur hic discutendum necessariū quænam ignorantia excuset ab hæresi, & per consequens à pertinacia.

6. Suppono igitur ignorantiam culpabilem, seu voluntariam esse duplicem, una est affectata, quando quis ex industria vult aliquid ignorare, altera est crassa & supina, quando quis non ex industria & proposito, sed ex quadam negligentia ignorat ea quæ potest & debet scire; prior est directæ & formaliter voluntaria, posterior indirectæ & virtualiter, utraque tamen vincibilis & culpabilis, hoc supposito.

7. Prima opinio asserit ignorantiam crassam, & supinam, non excusari ab hæresi, & per consequens à pertinacia. Ita Lorca in *2. 2. D. Thom. q. 11. artic. 2. disp. 4. num. 15.* Sotus in *4. disp. 22. quest. 2. artic. 3. post 3. concl. cas. 1.* Sayrus de *cons. lib. 1. cap. 14. n. 15.* Toletus *lib. 1. cap. 19. n. 2.* Felinus in *cap. 1. de heret. q. 2.* Ancharanus *n. 5.* Boëtius *n. 2.* Io. Andreas *n. 2. & alij.* Et ratio est, quia ignorantia culpabilis non excusat ab aliis peccatis: ergo nec ab hæresi: nam sicut homicidium semper est peccatum, siue fiat ex scientia, siue ex ignorantia culpabili, ita error circa fidem semper erit peccatum hæresis, siue scienter, siue ignoranter fiat modò ignorantia fuerit culpabilis.

8. Secunda opinio tenet nullum errorem contra fidem ex ignorantia vincibili etiam crassa commissum, esse hæresim. Ita Zumel in *1. 2. quest. 76. art. 4. disp. 1. paulo ante 1. concl. Cano de loc. Theol. lib. 12. cap. 9.* Castus de *iusta heret. pun. lib. 1. cap. 9.* & alij, quos citat & sequitur Merolla in *disp. Theol. tom. 1. disp. 1. cap. 2. dub. 12. num. 177.* quia de ratione hæresis est, ut quis erret in fide, sciens se credere, & opinari contra communem sensum Ecclesiæ. Sed qui habet crassam ignorantiam, circa communem sensum Ecclesiæ, non errat, sciens se credere, & opinari contra communem sensum Ecclesiæ: ergo non est hæreticus. Deinde quando quis ignorat se sentire contra suum Magistrum, non censetur esse pertinax, aut derogare auctoritati Magistri, ergo, &c.

9. Tertia opinio, cui tanquam probabiliori adhæreo, docet non solum ignorantiam crassam & supinam, sed etiam affectatam excusare ab hæresi. Ita hanc sententiam tenet Azorius, Aragon, Banez, Suarez, Cordinch, quos citat, & sequitur Castus Palaus *tom. 1. tract. 4. disp. 3. punct. 2. num. 3.* quibus ego addo Pefanrium in *2. 2. quest. 11. art. 1. disp. 1. concl. 1.* Becanus *Tom. V.*

tom. 3. in 2.2. cap. 14. quest. 2. num. 16. Sanctarellum *tract. de heresi. cap. 1. dub. 5. num. 23.* Ricciellum *tract. de jure person. lib. 5. cap. 7. n. 12.* Ledesnam in *summa tom. 2. cap. 6. concl. 4. diff. 2.* & Vasquez in *1. disp. 126. cap. 2.* quicquid in contrarium asserant Valentia *tom. 3. disp. 1. quest. 1. punct. 1. diff. 4. ad 1. arg. Zumel in 1. 2. quest. 76. art. 4. disp. 1.* Canus de *loc. Theol. lib. 11. cap. 9.* & alij.

10. Dico igitur primò, quod ignorantia affectata potest duobus modis accidere, primò ex tadio addiscendi tantum, ut si quis vult aliquid ignorare, quia tædet illum discere, & hoc modo error in rebus fidei non est hæresis, quia qui sic errat, non offendit auctoritatem Ecclesiæ tanquam pertinax, & incredulus, licet offendant Deum tanquam culpabiliter ignorans, ergo ipsius peccatum non est hæresis, aut pertinacia, sed ignorantia. Secundò potest contingere affectata ignorantia ex falsa opinione contra Ecclesiam, quia quis putat parvi momenti esse ea quæ in Ecclesia creduntur, & proponuntur, & hoc modo est hæreticus, quia ex illa falsa opinione affectaret ignorantiam.

11. Restat modò respondere ad argumentum primæ sententiæ. Dico igitur esse disparem rationem inter hæresim, & alia peccata, quia de ratione hæresis est pertinacia: at nemo in rebus fidei est pertinax, nisi sciatur, & advertat se sentire contra Ecclesiam; quare qui hoc ignorat, non est pertinax, & consequenter non hæreticus; at verò pertinacia non est de ratione aliorum peccatorum, ac propterea cum committuntur alia peccata, non requiritur in peccante, ut advertat se delinquere contra legem Dei, sed satis est si advertat, vel possit ac debeat advertere.

12. Notandum est tamen quod omnia supradicta intelligenda sunt in foro interiori, nam in foro externo & judiciali errans in fide, si alleget ex ignorantia errasse, non creditur si error commissus sit in his, quæ quis ex officio scire tenetur, vel quæ passim & communiter illius qualitates sunt. Unde Sacerdotes & alij viri docti errantes in articulis fidei & præceptis Decalogi, ex malitia præsumuntur errare, & non ex ignorantia. Ita Soula in *aphor. Inquis. lib. 1. cap. 12. n. 14.* & Castus Palaus *tom. 1. tract. 4. punct. 2. num. 5.* qui citat Menochium, Farinacium, Deoanum, & alios. ego tamen adducam pulchrum locum Albertini *q. 30. num. 37.* ubi sic ait: Si sumus in casu quod aliquis negaret articulum divulgatum, vel contentum in Symbolo, quem tenetur explicite & distincte credere, tunc ex eo est præsumptio violenta contra eum quod veritatem illius non ignorat, sed quod illud asserit, scienter & non ignoranter, ideo pertinax hæreticus est judicandus, quanvis dicat se paratum corrigi.

13. Ex his consideratur, an bene dixerit Io. Lupus in *alleg. heresi.* ubi tenet, negantem asseritionem Catholicam apud Catholicos divulgatam non esse hæreticam, si paratus est corrigi, quia ut sentio non dene loquitur, quia illa divulgatio inducit contra illi præsumptionem quam dixi, ex quo ille accusatus de hæresi cum Christianis communiter conversabatur, Ecclesiæ ingratabat, & de his pertinentibus ad fidem Catholicam sæpè audivit prædicantes. Ita ille. Sed audiamus Simancam *tit. 28. n. 13.* sic asserentem. Nullus Christianus excusari potest prætextu ignorantie, si erraverit in articulis fidei, vel in præceptis Decalogi, vel in aliis veritatibus divulgatis, & quas quilibet scire debet, sed longè magis inexcusabiles sunt peritiores & acutiores. Non est tamen negandum cum Pegna in *direct. Inquis. p. 2. comm. 1.* Sanctarell. de *heresi. cap. 1. dub. 6. n. 29.* Io. Lopez in *alleg. §. 4. §. 5.* & 7. Palasio Rubio in *alleg. in mat. her. §. 4.* Deciano *lib. 5. cap. 39. n. 11.* Armilla *ver. heresi. num. 1.* Sylvestro *ver. heresi. num. 1.* & aliis. Supradicta limitanda esse cum aliquibus cum

quibus probabiliter præsumitur, quod non verè & perfectè sciebant Catholicas veritates, ut v. g. quia simplices erant ut multi laici & rustici homines, aut quia dogma non erat de articulis fidei, qui in Ecclesia solent solemnizari, nisi arbitrio iudicis debent puniri, & non ut formaliter hæretici, sed tanquam suspecti de hæresi, debent abjurare, & quamvis grossa in cap. schisma 24. q. 1. ver. magis, & ver. ignorantia. Albertin. in rubr. de heret. in 6. q. 13. n. 13. & 24. hanc limitationem non admittant, tamen intelligendi sunt de illis viris idoneis & simplicibus qui non sunt parati corrigi ab Ecclesia, ut notat Angelus ver. fides, num. 6. Tabiena eodem ver. n. 7. & Sanctarellus loc. cit. Ex his Inquisitoribus San Vincente in manuscript. cap. 2. §. 16. ita rectè asseruit. [Algunas proposiciones ay que aunque sean formalmente heréticas dichas por personas ignorantes de poca capacidad puslanimes llebadas de malencolia y falta de instruccion, que por estas y otras causas pareço que no se puede reputar, ni presumir vehemente que sean hereges, si no erráticas, y ansi confestando haverlas dicho, y que no sabian eran contra lo que tiene la Yglesia, negando la pertinacia y dando alguna razon natural, que les movio à dezir y creer dichas proposiciones como una muger de quinze años que io conoçi que dixo, que no creya que nuestra Señora pudiesse quedar virgen despues de haver parido, y otra que dixo que la Santissima Trinidad era una buena vieja y que no podia creer que nuestro Señor estuvisse en la hostia, porque no podia caber en ella, y ansi fuele darles algunas penitencias ligeras, o absolverles ad cautelam, o abjurar de levi, y algunas veces no siendo tanta la ignorancia podria haver abjuracion de vehementi.]

14. Sed quia dictum est aliquando ad constituendum hominem hæreticum necessariam esse admonitionem, ut v. g. quando laicus, vel rusticus simplex errat ex ignorantia, restat pro complemento hujus disputationis inquirere, an in tali casu censendus sit hæreticus pertinax, si talis vir simplex admonitus ab Inquisitoribus, vel Episcopo adhuc in suo errore persistat.

15. Prima opinio negat & asserit, non satis esse ad pertinaciam de qua loquimur, si quis admoneatur de suo errore admittit, non solum à viris gravissimis, sed etiam ab Inquisitoribus & Episcopo, nam si talis semper existimet suam opinionem non esse adversus sensum Rom. Ecclesiæ, & ipsos Inquisitores & Episcopum decipi, non est verus hæreticus pertinax. Ita Valentia tom. 3. disp. 1. quest. 11. punct. 1. diff. 4. Torres de Trin. q. 3. art. 4. in part. comm. Salas in 1. 2. tract. 13. disp. 7. sect. 7. n. 53. Sayrus de consil. lib. 3. cap. 4. num. 17. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 7. num. 25. Sanctarell. de heret. cap. 1. dub. 6. num. 28. & alij penes ipsos, & ratio est, quia, ut sapius dictum est, nisi qui credat se opinari contra Ecclesiæ doctrinam, non est hæreticus pertinax.

16. Secunda opinio asserit, ita Bartol. in l. tutor, tutoris, num. 1. ff. de suspectis tutor. Rebuffus in Bull. Cœn. excomm. 1. art. 1. ver. hereticos. Vgolinus in Bull. Cœn. part. 2. cap. 1. §. 1. num. 10. Pegna in direct. Inquisit. part. 1. comment. 26. Duardus in Bull. Cœn. libro 2. can. 1. quest. 25. num. 4. Farinacius de heret. quest. 169. num. 10. Simanc. tit. 48. a num. 18. Albertinus quest. 30. & alij.

17. Tertia opinio distinguit, & asserit negativam sententiam procedere in foro interiori; sequendam verò affirmativam in foro exteriori, ut patet in cap. ad abolendam, de heret. ita Merolla in disp. Theol. to. 1. disp. 1. tract. 2. n. 183. Suarez de fide disp. 19. sect. 3. n. 21. Valquez in 1. 2. tom. 1. disp. 126. cap. 3. n. 7. & Lorca in 2. 2. D. Th. quest. 11. art. 2. disp. 41. n. 20. & ego huic tertriæ sententiæ tanquam probabiliori adhæreo, licet Cæ-

strus Palau tom. 1. tract. 4. disp. 3. p. 2. n. 6. asserat opinionem affirmativam tenendam esse non solum in foro exteriori, sed etiam interiori. Sed contra Palau non est recedendum à negativa sententia quoad forum interius; secus autem, ut dictum est, quoad exterius, in quo errantes ab Inquisitoribus, Episcopo, vel ab alio viro docto ab illis ad hoc deputato admoniti & non respicientes censendi sunt, & dammandi tanquam hæretici; & ratio est, ut optime advertit Lora, quoniam ad iudicium cuiuscumque causæ & cuiuscumque hæretici non oportet Ecclesiam congregare, neque Sum. Pontificem adire, & oportuit esse peculiares iudices, quorum iudicio causa finiatur, præsertim cum hi prudenti semper & maturo examine procedant, nec nisi in certis & manifestis sententiam proferant. Ita ille, & ego, & hæc dicta sufficiant circa præsentem questionem, in qua omnia satis explicata videntur quæ constituunt hominem hæreticum pertinacem in foro fori & poli.

RESOL. XXXVII.

In imponendis pœnis quando discrepant Inquisitores, & Ordinarij, quid faciendum?

Et notatur, quod est differentia inter Inquisitionem Romanam, & Hispanam; nam in Inquisitione Romana postquam concorditer Episcopi, & Inquisitores impulerunt delinquenti aliquam penam possunt commutative eam minuire; in Hispania vero ex privilegio Summi Pontificis Supremus Inquisitor habet potestatem minuendi, & relaxandi penam.

Et an hodie Inquisitores in depositione Crucis signatæ, vulgo dicte San Benito, minime dispensare possint?

Ex p. 4. tract. 7. Rel. etiam 37.

§. 1. AD hoc dubium ita respondet Sanctarellus de heret. c. 40. dub. 2. num. 13. Quando Inquisitor & Episcopus dissentiant, tunc consulendus est Romanus Pontifex, ex cap. per hoc de heret. in 6. ubi dicitur. In qua sententia ferenda si non conveniant, per utroque negotium sufficienter instructum ad Sedem Apostolicam remittatur. Ita textus ibi, & Sanctarellus, quod etiam novissime docuit Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 17. n. 15. ubi sic ait. Notandum quod discordantibus Inquisitore, & Episcopo in prolatione sententiæ, seu in alio actu quem quisque solus expedire non potest, debent Sedem Apostolicam consulere. Ita ille, & ante omnes Vmberus Locatus in praxi Inquisit. ver. Tortura, §. 1. sed pene quod Episcopum. Sed hoc procedit in Inquisitione Romana, secus autem servatur in Hispanica, in qua ex privilegio Sedis Apostolicæ, quando Episcopi & Inquisitores in aliquo discordant, non ad Summum Pontificem, sed ad supremum Inquisitionis Senatuum causa instructa recurrendum est; ut notat Simanca tit. 25. num. 5. vbi sic ait: Si Episcopus & Inquisitores concordantes non fuerint in pronunciando, tunc remittenda est causa instructa ad Apostolicam Sedem. Sed hoc in Hispania longè aliter fit, nam cum Episcopi & Inquisitores non sunt concordantes, remittitur causa instructa ad Senatuum sacræ Inquisitionis. Ita ille & post illum Molina de just. tract. 5. disp. 28. num. 14. ubi in fine ita asserit. Postquam hæc scripti, à fide dignis accepi, id quod de recursum ad supr. Senatuum Inquisitorumque Generalem, quando Ordinarius & Inquisitores discordant, authoritate literarum Apostolicarum fuisse in hoc Regno sancitum. Neque sanè aliter id sibi Generales Inquisitores usurpassent, in Episcoporum præiudicium, quam Apostolica authoritate. Hæc Molina, qui citat Rojas & Pegnam, quibus ego addo Freyram in editione novissima de Confess. solic. quest. 15. num. 20. & ideo in instruct.

In S. Officio imponendis. Ref. XXXVII. 535

Instruct. Tolet. ann. 1561. num. 66. sic statuitur. [En todos los casos que huviere discrepancia de votos entre los Inquisidores y Ordinatio, o alguno dellos en la definicion de la causa, o en qualquier otro auto, o sentençia interlocutoria se deve remitir la causa al Consejo.] Sic ibi, quod etiam observatur in quibuscumque appellationibus. Vnde Bariola in florib. Inquisit. part. 2. comment. 31 §. 12. sic asserit: Ab Inquisitore & ab Episcopo, ad Rom. Inquisitionem appellatur, vel ad Papam, in Hispania à privatis Inquisitoribus ad Generalem Regnorum Inquisitorem, quod etiam notavit Martinus Real in allegat. pro jur. sancti Officii, conclus. 1. num. 108. ubi sic ait: [Desta Inquisicion de Sicilia y de las demas de España se va en grado de apelacion, o por via de recuso, o agravio al Inquisidor General, y Consejo de la General Inquisicion en virtud de Privilegios Apostol. de las demas Inquisiciones de Italia, se recurre a la sacra Congregacion de la universal Inquisicion por disposicion de derecho.] Ita ille, & ante illum Pegna in direct. Inquisit. part. 3. comment. 21. nam. 116. & Paramus de orig. Inquisit. lib. 3. quest. 4. num. 101. & ideo in dicta Instruct. Tol. ann. 1561. num. 84. ita habetur. [Si en algun caso pareciese a los Inquisidores, que deven otorgar la apelacion en las causas criminales de los Reos que estan presos, deven embiar los procesos al Consejo.] Sic ibi, & hæc praxis fundata est in privil. Pontif. & in particulari Clem. VII. ut patet in ejus Bulla data Romæ 16. Junij anno 1525.

2. Verum quia in hoc Regno Siciliae adsunt tres Inquisitores, & Episcopus cum illis, quid faciendum si inter eos in judicando oriatur aliqua differentia? Ad hoc dubium respondet Simanca tit. 60. cap. 10. sic enim ait: Cum Inquisitores dissentiant, & causa in senatu S. Inquisitionis definitur, sententia subscribere omnes debent etiam ij qui contrariam, vel diversam opinionem tuebantur. Quod si forte in provincia quapiam tres Inquisitores sint, & unus eorum cum Episcopo, vel ejus Vicario sentiat, alij autem duo Inquisitores ab eis dissentiant, remittenda est causa ad Senatum. Si vero duo Inquisitores cum ordinario consentiant, sententia protinus ferenda est, non expectato judicio Senatus. Ita Simanca.

3. Notanda est etiam hic obiter alia differentia inter Inquisitionem Romanam, & Hispanam. Nam in Inquisitione Romana postquam concorditer Episcopus, & Inquisitor impoluerunt delinquenti aliquam poenam possunt cumulative illam minorem, ut docet Bariola in aphor. lit. P. ver. Poena §. 15. ubi sic ait: Poena delinquentibus in S. Officio minorari potest per Ordinarium, & Inquisitores, ex c. commissi. de heret. in 6. Hodie ex decr. Urbis de mandato Urban. VIII. id fieri non potest, nisi cumulative, id est, consentiente Episcopo, & Inquisitore. Ita ille. Vnde non est amplius amplectenda opinio Zanchini tract. de heret. cap. 21. numero 2. asserentis, Inquisitores circa laicos posse mitigare & mutare poenam petito consilio Episcopi, licet non obtento consensu; secus vero circa Clericos; nam debet requirere consilium, & expectare consensum, non, inquam hæc opinio est amplectenda amplius, nam ex dicto decreto Urb. VIII. Inquisitoribus denegatur potestas minorandi poenas sine consensu Episcopi. Sed hæc omnia procedunt in Inquisitione Romana non autem in Hispana, ubi ex speciali privilegio Sum. Pontif. solus supr. Inquisitor habet potestatem minuendi, & relaxandi poenas delinquentibus impositas, ut testatur Rojas singul. 155. num. 5. & part. 2. de heret. n. 210. & num. 382. ubi sic ait, De jure comm. Inquisitoribus vel una cum Prælati permissum erat mutare, seu mitigare sententias in hæreticos jam prolatis, ex c. ut commissi §. necnon, de heret. in 6. quod sanè hodie aliter statutum est per instruct. Hispanen.

cap. 17. & Tolet. in cap. 9. nam ad solam S. Inquisitionem id diffinitionis genus hodie pertinet. Ita ille, & hoc etiam observat Simanca tit. 16. num. 20. Pegna in direct. part. 3. comment. 108. & 141. Farinacius de heret. quest. 186. num. 79. & alij. Vnde hodie Inquisitores in depositione Crucis signata vulgò dicta san. Penito, minime dispensare possunt, sed hoc ad Supr. Inquisitorem spectat, ut ex Simanca notavit Pegna ibi supra in comment. 108.

RESOL. XXXVIII.

An Inquisitores in imponendis poenis teneantur sequi vota Consultorum?

Et aliqua alia queruntur, & notantur contingentia inter consultores, & Inquisitores.

Et in calce hujus Resolutionis alium casum decisum invenies pro Consultoribus tantum, Ex p. 4. tract. 7. Ref. etiam 38.

§. 1. Quid consilium Consultorum sit petendum, patet ex textu in cap. fin. ad med. de heret. in 6. & in cap. ut commissi, §. advocandi eodem titulo, & lib. Sed difficultas est, an in tali casu vota Consultorum sint decisiva, ita ut illa teneantur Inquisitores sequi? In Inquisitione Lusitana vota Consultorum esse decisiva testatur Sousa in aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 1. num. 14. & lib. 2. c. 36. num. 9. & hanc opinionem affirmativam absolute tenet Albertinus quest. 26. conclus. 15. Homobonus de Bonis, tract. de statibus part. 1. cap. 8. & Michael Zanardus in direct. Theol. part. 2. pr. 1. cap. 6. quest. 42. asserit esse periculosum, & reprehensione dignum, Inquisitores in tribus casibus à voto Consultorum discordare. Primum, quando cum Consultoribus consentit Episcopus. Secundum, quando omnes Consultores sunt in uno voto. Tertium, quando major pars consentit in innocentiam Inquisiti; & etiam absolute Decianus lib. 5. cap. 24. numero 10. tenet, quod Inquisitores teneantur sequi petitorum consilia.

2. His tamen non obstantibus (sententiam contra me ipsum proferendo puto vota nostra in sacro Tribunali non esse decisiva, sed tantum consultiva, & ita servari in Inquisitione Hispanica, patet ex Instruct. Tolet. anno 1561. num. 66. ubi sic statuitur, [En todos los casos que huviere discrepancia de votos entre los Inquisidores, y Ordinatio, o alguno dellos en la definicion de la causa, o en qualquier otro voto, o sentençia interlocutoria, se deve remitir la causa al Consejo; pero donde en los suso dichos, estuvieren conformes, aunque las Consultores discrepen, sean mayor numero, se execute los votos de los Inquisidores, y ordinario.] Ita ibi in quibus verbis clarè determinatur, vota petitorum esse tantum consultiva; & ita etiam tenet Aloysius Bariola in aphor. lit. P. ver. vota Consultorum. Barbola in Collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 12. num. 8. Cenedo Collect. 27. num. 2. in 6. Decretal. Tabiena ver. Inquisitor. n. 12. Lucerna Inquisit. ver. Advocatus, 4. & ibi Pegna in annotat. Zecchius in sum. tom. 1. tit. de heret. c. 11. num. 14. Rojas de heret. 1. n. 409. & part. 2. num. 166. Simanca tit. 41. num. 14. Bursatus lib. 1. consil. 90. num. 36. & 49. Trevifanus lib. 2. decis. 35. num. 1. Spina contra Ponzinibium Apol. 3. cap. ult. Verum ego puto, cum Pegna in direct. Inquisit. part. 3. comment. 127. non esse tutum si Inquisitores sunt Theologi, discedere à Consultorum suffragiis, quod etiam asserit Bariola ubi supra.

3. Sed major difficultas est, an Inquisitores licet non teneantur sequi vota Consultorum, teneantur tamen advocare illos, ita ut sententia sine eis prolata, sit invalida? & affirmativè videtur respondendum quia,

quia in casu nostro petere consilium peritorum, requiritur pro forma; ea vero deficiente, actus non subsistit, ut patet in c. dilecta, de rescriptis. Unde dixit gloss. celebris in cap. non est de consuetudine in 6. quod si sententia proferenda est cum alterius consilio, si eo non expectato proferatur, non valet sententia, neque opus est appellatione, & in cap. cum in veteri, de electis, irritatur electio ob omissionem consilium & idem habetur in cap. novit, de his qui sunt a Prelatis; & hanc sententiam tenet Morla in empur. juris, lit. 12. quasi. 10. num. 2. & in terminis hanc opinionem mordicus docet Carthus Palas tract. 4. dist. 8. punct. 11. num. 4. ubi probat sententiam latam ab Inquisitoribus non vocatis Consultoribus esse invalidam.

4. Verum contra Palaum posset aliquis dicere, quod si aliunde habenti potestatem mandatur consilium peti, ob illius omissionem non debet censeri actus nullus, ut tenet Sylvest. ver. consilium, quasi. 1. Et 3. Panor. in cap. ex parte, de consuetudine, circa finem, Salas de legibus, dist. 4. si. et. 10. num. 43. & alij, quia in tali casu praesumitur consilium mandari, ut recte actus praestetur, non, ut valide; sed hoc accidit in casu nostro, nam ut patet in dicto cap. fin. Bonifacius VIII. praecipit Inquisitoribus, ut in sententiis adhiberent peritorum consilia, qui tamen Inquisitores antea ab aliis Pontificibus, & praesertim ab Urbano IV. & Clem. IV. ut docet Mosconius de majoribus militum, Eccles. part. 1. cap. 11. & Zanardus in direct. Theolog. part. 2. pr. 1. cap. 6. quasi. 6. potestatem sententiandi contra haereticos sine voto Consultorum habebant. Ergo, &c.

Sup. hoc sup.
in tr. 10. Ref.
38. §. 1. propo-
siti. à veris.
Securus au-
tem. & in
Ref. 9. §. 1.

5. An verò Inquisitores teneantur adhibere consilium peritorum in captura respondet Soula in Aphorism. Inquis. lib. 2. cap. 26. num. 16. ubi sic ait. Quando adiunt sufficientes probationes ad capturam, petat Fiscalis ab Inquisitoribus, ut reus comprehendatur, qui de peritorum consilio quid opus sit deliberent, quamvis sine eorum consilio id facere possint. Ita ille, & ante illum Pegna in direct. part. 3. comment. 17. unde in Instruct. Tolet. anno 1561. num. 3. sic habetur. [Los Inquisidores vista la informacion juntamente, y no el uno, sin el otro, si estuvieren ambos presentes acuerden la prisson, & parece seria mas justificada se comunicasse con los Consultores de aquella Inquisicion si buenamente se pudiere hazer y paregiere a los Inquisidores conveniente y necessario.] Sic ibi, & in hoc casu loquutus est textus in cap. ut commissi, de haeret. in 6. ubi datur facultas Inquisitoribus vocandi peritos, prout expodierit, quasi tacite insinuans non esse vocandos; si iudicatum fuerit non expedire; quod est valde notandum, ut iste textus concordetur cum alio textu in cap. fin. §. jubemus, eodem titulo, ubi in sententia ferenda, ut supra visum est, jubetur Inquisitoribus Consultores omnino vocare.

6. Et tandem pro coronide hujus resolut. notandum est hic obiter in ordine ad praxim, quod in ali-

quibus Inquisitionibus consuetudo obtinuit, ut nomina testium Consultoribus non manifestentur, nisi in aliquo speciali casu, ut notat Aloysius Barcola in aphorism. lit. T. ver. Testis, §. 8. Honoratus Figuerola in notis marginalibus ad Zanchinum ubi infra. Michael Zanardus in direct. Theolog. p. 2. cap. 6. quasi. 42. Pegna in direct. Inquis. part. 3. comment. 129. & hanc opinionem tenet Campegius in addit. ad Zanchinum, tract. de haeret. cap. 15. lit. A. & novissime Castros Palas ubi supra num. 3. & supradicta consuetudo, ut opinor, introducta fuit in favorem fidei, ad alliciendum testes, ut facilius, & securius contra haereticos deponent, cum scirent eorum nomina non solum reis, sed etiam neque Consultoribus manifestari.

7. Verum praxis nostrae Inquisitionis Hispanicae contrarium observat, & ideo Consultoribus manifestantur nomina testium, quod expressè habetur in cap. statutus, jubemus de haeret. in 6. & ibi Ancharanus num. 1. in fine, & ita docet etiam Soula in aphorism. Inquis. lib. 2. cap. 6. num. 76. & Eymericus in direct. Inquis. part. 3. quasi. 80.

8. Nota etiam, teste Honorato Figuerola in notis marginalibus ad Zanchinum de haeret. cap. 15. in addit. lit. A. quod aliquarum Inquisitionum usus comprobatur, ut Consultoribus summa tantum processus manifestetur. Sed in nostra Inquisitione Hispanica, ut observat Paramus de origine Inquis. lib. 3. §. 4. num. 16. per extensum à Secretario S. Officii Consultoribus totus processus legitur, & ita statuitur in Instruct. Toletana anno 1561. ubi num. 40. sic habetur. [Puesta la causa en este estado los Inquisidores juntaron con sigo al Ordinario y consultores del santo Oficio a los quales comunicarian todo el processo, sin que falte cosa alguna del.] Ita ibi. quod etiam determinatur in dicto cap. final. §. jubemus, de haeret. in 6. Vide etiam Eymericum in direct. Inquis. part. 3. quasi. 79. & ibi Pegna comment. 128. cum Lucerna Inquisitor. §. 21. & Zanardo ubi infra, & quia in hac resolutione incidit sermo de Consultoribus, nō definā hic adnotare cum Michaelle Zanardo in direct. Theol. part. 2. praecip. 1. §. 6. §. 42. quod dum Consultores de causis fidei auditis inter se discurrunt non audientibus alijs, qui non sunt Consultores, quamvis de his discurrant extra Congregationem, non incurrunt poenas violati secreti, imò postquam publicatus est processus, & lecta sententia, possunt dicere votum quod in dicta causa dederunt, quia agitur de re jam publicata; potest tamen hoc esse peccatum, quando alij deveniunt in cognitionem illorum, qui contra delinquentes votarunt, & sic oriuntur rixae, odia, &c. licet quo ad hoc ultimum opinio Zanardi non videatur amplectenda. Et haec dicta sufficiant circa praesentem tractatum, salvo semper meliori iudicio & censura Eminentissimorum Dominorum meorum Cardinalium Inquisitorum Generalium in sancta Universali Inquisitione Romana, & supremi fidei Quæstoris Sanctae Inquisitionis Hispanicae.